

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Międzyrzecz na lata 2011 - 2020

**Międzyrzecz, październik 2011r.
Aktualizacja listopad 2015r.**

dokument opracowała firma:

ECD Europejskie Centrum Doradcze, Dariusz Klityński	
Oddział Poznań ul. Stefana Batorego 82a/4 60-687 Poznań tel.: (61) 82 17 402 fax. (61) 64 21 506	Oddział Szczecin ul. Bohaterów Warszawy 34/35 70-340 Szczecin tel.: (91) 48 44 000 fax. (91) 88 60 005
e-mail: biuro@ecd.az.pl , www.ecd.az.pl mobil: 501 017 281	

SPIS TREŚCI

1.	Istota planowania strategicznego	5
2.	Diagnoza przeszłego i aktualnego stanu społeczno-gospodarczego Gminy Międzyrzecz	7
2.1.	Położenie i warunki demograficzne	7
2.2.	Infrastruktura społeczna	17
2.3.	Podmioty gospodarcze i rolnictwo	66
2.4.	Finanse samorządu	72
2.5.	Infrastruktura techniczna	83
3.	Analiza SWOT	98
3.1.	Założenia metodologiczne	98
3.2.	Analiza poszczególnych obszarów życia społeczno - gospodarczego	100
3.2.1.	Finanse gminy	100
3.2.2.	Infrastruktura i ochrona środowiska	101
3.2.3.	Rozwój gospodarczy	101
3.2.4.	Sfera społeczna	102
4.	Misja i cele strategiczne Gminy Międzyrzecz	102
4.1.	Hierarchiczny układ Strategii	102
4.2.	Wizja i misja Gminy Międzyrzecz	103
4.3.	Cele strategiczne Gminy Międzyrzecz	104
4.4.	Struktura logiczna Strategii Gminy Międzyrzecz na lata 2011-2020	118
5.	Analiza dotychczasowej Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta i Gminy Międzyrzecz do roku 2010	121
6.	Określenie zbieżności dokumentu z dokumentami wyższego rzędu	124
7.	Realizacja i monitoring celów szczegółowych Strategii	128
8.	Wdrażanie i monitorowanie Strategii	131
8.1.	Wdrażanie Strategii	131
8.2.	Monitoring i ewaluacja Strategii	131
8.3.	Promocja programu strategicznego gminy	133
9.	Badania ankietowe mieszkańców w celu sporządzenia celów strategicznych	134

SPIS TABEL

Tab. 1. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem i przedziały wiekowe w latach 2006-2010	11
Tab. 2. Migracje na pobyt stały gminne, wg typu i kierunku – lata 2007 - 2009	12
Tab. 3. Bezrobocie w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2010 (dane z końca każdego roku)	14
Tab. 4. Bezrobocie w Gminie Międzyrzecz na tle powiatu międzyrzeckiego w roku 2010 (dane z końca roku) w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym.....	14
Tab. 5. Poziom wykształcenia w Gminie Międzyrzecz (dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2002 ludność)	15
Tab. 6. Pracujący w głównym miejscu pracy w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010	16
Tab. 7. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2010.....	26
Tab. 8. Zestawienie liczby uczniów w publicznych placówkach edukacyjnych w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010	27
Tab. 9. Zestawienie imprez cyklicznych organizowanych w Gminie Międzyrzecz.....	31
Tab. 10. Kultura w Gminie Międzyrzecz w ciągu lat 2006 - 2010	32
Tab. 11. Muzeum – ilości odwiedzin i organizowane imprezy w ciągu lat 2006 - 2010	33
Tab. 12. Zestawienie dotacji przekazanych organizacjom sportowym na terenie Gminy Międzyrzecz w latach 2007-2011	35
Tab. 13. Zestawienie klubów sportowych łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS, a także obiektów sportowych w Gminie Międzyrzecz – stan na rok 2010.....	36
Tab. 14. Zestawienie obiektów z miejscami hotelowymi – stan na rok 2010.....	499
Tab. 15. Zestawienie obiektów turystycznego zbiorowego zakwaterowania w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010	51
Tab. 16 - 26. Zestawienie jednostek organizacyjnych SPZOP w Międzyrzeczu	56
Tab. 27. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010	61
Tab. 28. Struktura mieszkaniowa Gminy Międzyrzecz w roku 2010	65
Tab. 29. Zasoby mieszkaniowe w gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2009	65
Tab. 30. Podmioty gospodarcze w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2009 wg PKD 2004	67
Tab. 31. Podmioty gospodarcze w Gminie Międzyrzecz w roku 2010 wg PKD 2007.....	67
Tab. 32. Wykaz podmiotów gospodarczych (znaczących) w Międzyrzeczu	68
Tab. 33. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych w Gminie Międzyrzecz w latach 2007 -2011.....	71
Tab. 34. Dochody i wydatki Gminy Międzyrzecz w latach 2006 - 2010.....	73
Tab. 35. Inwestycje w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010	74
Tab. 36. Lokalizacja ujęć wody dla celów bytowych i przemysłowych w Gminie Międzyrzecz.....	84

Tab. 37. Wodociągi w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010	85
Tab. 38. Oczyszczanie ścieków w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010	90
Tab. 39. Kanalizacja w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2010	91
Tab. 40. Podmioty obsługujące Gminę Międzyrzecz w zakresie gospodarki odpadami.....	91
Tab. 41. Odpady komunalne w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2010	92
Tab. 42. Sieć gazowa i jej rozwój w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2010	94
Tab. 43. Sieć drogowa w Gminie Międzyrzecz – drogi wojewódzkie i powiatowe.....	96

1. Istota planowania strategicznego

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy stanowi koncepcję świadomego kreowania rozwoju w długim okresie czasu. Jest także punktem wyjścia do opracowania działań mających odzwierciedlenie w planie finansowo-rzeczowym, który ustala na co i w jakiej ilości będą wydatkowane środki finansowe, którymi dysponuje samorząd gminy.

Wreszcie Strategia porządkuje myślenie o rozwoju sprawiając, że niezależne od siebie podmioty i środowiska są koordynowane i łączone w celu doprowadzenia do rozwiązania wspólnego problemu.

Na etapie opracowania niniejszego dokumentu postawiono sobie za cel stworzenie podstaw do realizacji następujących elementów:

- 1) sprawnego, skutecznego i efektywnego zarządzania Gminą zarówno w krótkim, jak i długim okresie czasu, przy użyciu możliwych narzędzi i środków budżetowych i pozabudżetowych,
- 2) możliwie, jak najlepszego wykorzystania ograniczonych przepisami środków finansowych budżetu Gminy Międzyrzecz z przeznaczeniem na realizację celów statutowych, a jednocześnie spełniania potrzeb jej mieszkańców,
- 3) poszukiwania możliwych form zewnętrznego finansowania planowanych działań, w tym absorpcji środków unijnych i innych środków pozabudżetowych,
- 4) koordynacji różnych podmiotów i środowisk mających wpływ na kształtowanie procesów społeczno - ekonomicznych w gminie,
- 5) integracji i aktywizacji mieszkańców,
- 6) prowadzenia działalności promocyjnej Gminy przy użyciu dostępnych narzędzi i środków.

Trwające w okresie od lipca do października 2011 r. prace nad sformułowaniem Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Międzyrzecz obejmowały cztery etapy:

- w etapie pierwszym dokonano diagnozy stanu przeszłego i aktualnego Gminy biorąc pod uwagę lata 2006-2010. Źródłem danych były m.in. dane statystyczne, dane przekazane przez pracowników Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu oraz spotkania z przedstawicielami Gminy, instytucji społecznych i gospodarczych oraz mieszkańcami,
- etap drugi obejmował podsumowanie realizacji strategii na lata 2000-2010 oraz wyciągnięcie wniosków w zakresie redefinicji procesów, scenariuszy oraz zadań,
- w etapie trzecim zaproponowano kierunki rozwoju gminy i poddano je pod dyskusję w ramach przeprowadzonych paneli dyskusyjnych i warsztatów,
- etap czwarty to opracowanie strategii wraz z wyznaczeniem zadań oraz propozycji sposobów ich realizacji, a także zasad ewaluacji i monitorowania realizacji strategii.

Na każdym etapie budowania strategii przyjęto zasadę współdziałania konsultantów oraz osób bezpośrednio zainteresowanych skutkami realizowania przyjętej strategii, czyli lokalnej społeczności

i władz gminy. Polegała ona na zorganizowaniu debat i spotkań, a także przeprowadzeniu badania ankietowego wśród mieszkańców. Działania te pozwoliły na wytypowanie kierunków, których rozwojem są zainteresowani mieszkańcy. Następnie skonfrontowano je z wynikami innych badań, z jednej strony pod kątem ograniczonych zasobów gminy, z drugiej pod kątem możliwych do wykorzystania szans. Po tych działaniach zarysowano kierunki rozwoju. Dalsze prace skoncentrowały się na tych trzech kierunkach i polegały na opracowaniu scenariuszy rozwoju, których sposoby realizacji wypracowano na warsztatach strategicznych.

W dokumencie zaprezentowano wyniki, które miały decydujący wpływ na treść strategii rozwoju Gminy. Rezultaty z poszczególnych etapów i spotkań w ramach opracowywania strategii znajdują się w poszczególnych rozdziałach niniejszej Strategii.

Do prac nad budową tego dokumentu zaproszono liczne grono liderów, reprezentujących wszystkie środowiska społeczne w gminie. Zaproszono właścicieli firm, dyrektorów instytucji, sołtysów, rolników, nauczycieli, przewodniczących organizacji i inne osoby. Strategia została opracowana z myślą o całej społeczności gminy. Adresatami strategii są: wszyscy mieszkańcy gminy, radni powiatu międzyrzeczkiego, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, kulturalne, sportowe oraz inne osoby i jednostki organizacyjne zainteresowane rozwojem Gminy Międzyrzecz.

Strategia, oprócz funkcji wyznaczenia kierunków rozwoju gminy, ma służyć jako źródło informacji o gminie, a także jako środek pomocniczy przy ubieganiu się o dotacje i środki finansowe z funduszy pomocowych. Należy sobie również zdawać sprawę z istniejącej konieczności ciągłego udoskonalania powstałego programu strategicznego. Strategia nie jest, bowiem dokumentem zarządzania operacyjnego, który tak, jak budżet gminy, musi być wykonany. Jest to plan zamierzeń pokazujący kierunki rozwoju gminy. Jego wykonanie zależy od wielu instytucji i zewnętrznych czynników. Pokazuje on jednak faktyczny stan zasobów gminy w roku 2010 i 2011 oraz latach poprzednich i stanowi początek nowego, wieloletniego procesu rozwoju. Wyznaczone projekty realizacyjne będą zapewne modyfikowane przez zmieniające się warunki zewnętrzne, ale zawsze powinny być zbieżne z misją gminy, określającą główny kierunek, w jakim ma podążać społeczność lokalna na wybranej ścieżce rozwoju. Wreszcie jest to dokument, który swoimi założeniami ma służyć lokalnej społeczności poprzez wdrażanie inwestycji infrastrukturalnych i społecznych, bez których nie możliwy będzie jakikolwiek rozwój. Aby tematy tu zawarte były możliwe do realizacji zaplanowano monitoring celów i zadań wskazanych w opracowaniu oraz ich coroczną diagnozę pod kątem przydatności, aktualności i potrzeb. Dlatego też przewiduje się, że w razie potrzeby Strategia będzie dokumentem uzupełnianym, modyfikowanym w razie potrzeby i służyć będzie, jako narzędzie pracy władzom Gminy w realizacji potrzeb jej mieszkańców.

2. Diagnoza przeszłego i aktualnego stanu społeczno-gospodarczego Gminy Międzyrzecz

2.1. Położenie i warunki demograficzne

Gmina Międzyrzecz usytuowana jest w północno-zachodniej części Niziny Wielkopolskiej i zachodnich krańcach Bruzdy Zbąszyńskiej. Gmina leży na terenie Województwa Lubuskiego, w powiecie

Międzyrzeckim. Jej obszar wchodzi w skład tzw. Pojezierza Lubuskiego. Historycznie Miasto Międzyrzecz zaliczane jest do Wielkopolski. Od XIV wieku do 1793 r. miasto znajdowało się w Województwie Poznańskim. W latach 1848–1919 leżało w Prowincji Poznańskiej, potem do 1938 r. w Marchii Granicznej Poznańsko - Zachodniopruskiej. W latach 1950–1975 miasto administracyjnie należało

do Województwa Zielonogórskiego. W latach 1975–1998 należało już do Województwa Gorzowskiego.

Gmina Międzyrzecz jest jedną z sześciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład

powiatu Międzyrzeckiego. Do gminy, oprócz miasta Międzyrzecza, należy siedemnaście sołectw: Bobowicko, Bukowiec, Gorzyca, Kalsko, Kaława, Kęszyca Leśna, Kuligowo, Kursko, Kuźnik, Nietoperek, Pieski, Pniewo, Szumiąca, Święty Wojciech, Wysoka, Wyszanowo, Żółwin. Od północy Gmina Międzyrzecz graniczy z Gminą Przytoczna i Skwierzyna, od wschodu –

z Gminą Pszczew, od południowego wschodu – z Gminą Trzciel, od południowego zachodu – z Gminami Lubrza, Sulęcín, Świebodzin, a od północnego zachodu – z Gminą Bledzew.

Teren gminy położony jest na wysokości od 43,1 m n.p.m. (okolice wsi Gorzyca) do 137,6 m n.p.m. (okolice wsi Nietoperek), zajmując łączną powierzchnię 315,32 km² i będąc zamieszkiwanym przez w sumie 24.869 mieszkańców (stan na 31 grudnia 2010r. wg danych GUS), co daje gęstość zaludnienia

78,87 osób/km². Siedzibą gminy jest miejscowość Międzyrzecz, która wg stanu na dzień 31 grudnia 2010r. (dane GUS) liczyła 18.472 mieszkańców, w tym 9.588 kobiet.

Obecnie w skład gminy wchodzi miasto Międzyrzecz wraz z 40 innymi skupiskami ludności, rozlokowanymi w 17 sołectwach.

Stopień zalesienia Gminy wynosi 49,3% (jeden z najwyższych w Polsce) - przewaga lasów iglastych (głównie sosnowych) o niezwykle urozmaiconej florze i faunie.

Na terenie gminy znajduje się ok. 50 naturalnych zbiorników wodnych, w tym 28 jezior o wielkości od 2 ha do 112 ha (największe - jezioro Głębokie), wszystkie z wodą I lub II klasy czystości.

Przez Gminę Międzyrzecz przebiega tylko jedna droga wojewódzka – nr 137 o długości w granicach administracyjnych Gminy Międzyrzecz, wynoszącej 20,735 km, łącząca miasto Słubice przez Ośno Lubuskie oraz Międzyrzecz z Trzciem. Trasa biegnie równolegle do drogi krajowej nr 2 do, której dochodzi w Trzcielu. Trasa ta stanowi część polską międzynarodowego szlaku komunikacyjnego E30 z Cork (Irlandia) do Omska (Rosja). Przez Gminę przechodzi także 31 dróg powiatowych, z tego 17 przebiegających przez miejscowości wiejskie oraz 14 na obszarze Miasta Międzyrzecz.

Odległość z Międzyrzecza do stolicy województwa – Gorzowa Wielkopolskiego - wynosi 47 km, a do Zielonej Góry – 66 km. Oprócz wybudowanej w ostatnich latach obwodnicy miasta, a także budowanej obecnie drogi ekspresowej S3, którą w 2013 roku użytkownicy dróg będą mogli się przemieszczać, do Gminy dojechać można także koleją relacji Gorzów Wielkopolski – Zbąszynek – Zielona Góra, która obsługiwana jest przez szynobus lubuski. W przeszłości Międzyrzecz był węzłem kolejowym, dziś pozostał jedynie węzłem drogowym, położonym na skrzyżowaniu drogi krajowej nr 3 (trasa europejska E 65 relacji Świnoujście – Jakuszyce), z drogą wojewódzką nr 137 relacji Słubice-Trzciel prowadzącą do drogi krajowej nr 2.

Gmina Międzyrzecz jest gminą w przeważającym stopniu turystyczną. Wpływ na to mają liczne atrakcje turystyczne występujące na tym obszarze – czyste jeziora, rzeka Obra, liczne zabytki i dzieła architektury sakralnej. Najbardziej znanymi i rozpoznanymi obiektami są przede wszystkim:

- Międzyrzecki Rejon Umocniony (M.R.U.) – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie – system podziemnych fortyfikacji militarnych z lat 1934-1936,
- ruiny zamku królewskiego z połowy XIV w., ufundowanego przez Kazimierza Wielkiego,
- rezydencja starostów międzyrzeckich z 1719 (od 1947 siedziba muzeum – działy: archeologiczny, historyczny i sztuki),
- oficyna dworska z początku XVIII w. (od 1947 siedziba muzeum – dział rzemiosła artystycznego i kultury ludowej),
- karczma dworska z XVIII - XIX w.,
- dom bramny odbudowany w 1975, na wzór XVIII-wiecznego budynku, zniszczonego przez wojska radzieckie w 1945,

- folwark zamkowy na skarpie na prawym brzegu Obry z początku XIX w.,
- park wokół zespołu zamkowo-muzealnego, wraz z fosą okołozamkową i starorzeczem Paklicy,
- ratusz z 1581r., wielokrotnie przebudowywany, od 1813r. w kształcie obecnym,
- gotycki kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela z XIV - XVI w.,
- fragmenty XVIII-wiecznego kolegium jezuickiego,
- synagoga klasycystyczna z 1824r.,
- późnoklasycystyczny kościół parafialny pw. Św. Wojciecha z 1834r.,
- zespół szpitalny wraz z parkiem w Międzyrzeczu-Obrzycach z lat 1901-1904,
- spływy kajakowe rzekami Obrą (zwłaszcza na odcinku Święty Wojciech-Gorzyca-Zalew Bledzewski) i Paklicą.
- do końca lat 50. na południe od Międzyrzecza istniała wieża Bismarcka.
- muzeum (dawna siedziba starostów przy ul. Podzamcze), w którym znajduje się największa w Polsce kolekcja portretów trumiennych, tablic herbowych i inskrypcyjnych związanych z sarmackimi obyczajami pogrzebowymi. Portrety te były eksponowane w wielu znanych galeriach całego świata,
- Jezioro Głębokie,
- Jezioro Bobowickie,
- Jezioro Paklicko Małe,
- Jezioro Krzewie (inna nazwa Jezioro Kęszyckie).

Oprócz licznych zabytków i atrakcji turystycznych na obszarze gminy występują urodzajne gleby, które umożliwiają zróżnicowaną produkcję rolną.

Niewielką część powierzchni gminy zajmują obszary podmokłe, natomiast lasy około połowy powierzchni, co dzięki zróżnicowaniu występującej tu roślinności i świata zwierząt, powoduje, że przyroda została uznana za najcenniejsze bogactwo gminy. Otaczające lasy i czyste, nieskażone powietrze stwarzają odpowiednie warunki dla turystyki pieszej i rowerowej, a także dla amatorów runa leśnego i myślistwa. Uroczę, obfite w ryby liczne jeziora zachęcają do wypoczynku nad jego brzegami oraz uprawiania sportów wodnych. Przez gminę przepływa rzeka Obra, która jest atrakcyjnym turystycznym szlakiem wodnym oraz rzeka Paklica, uchodząca do Obry w Międzyrzeczu, która ma również duże znaczenie turystyczne.

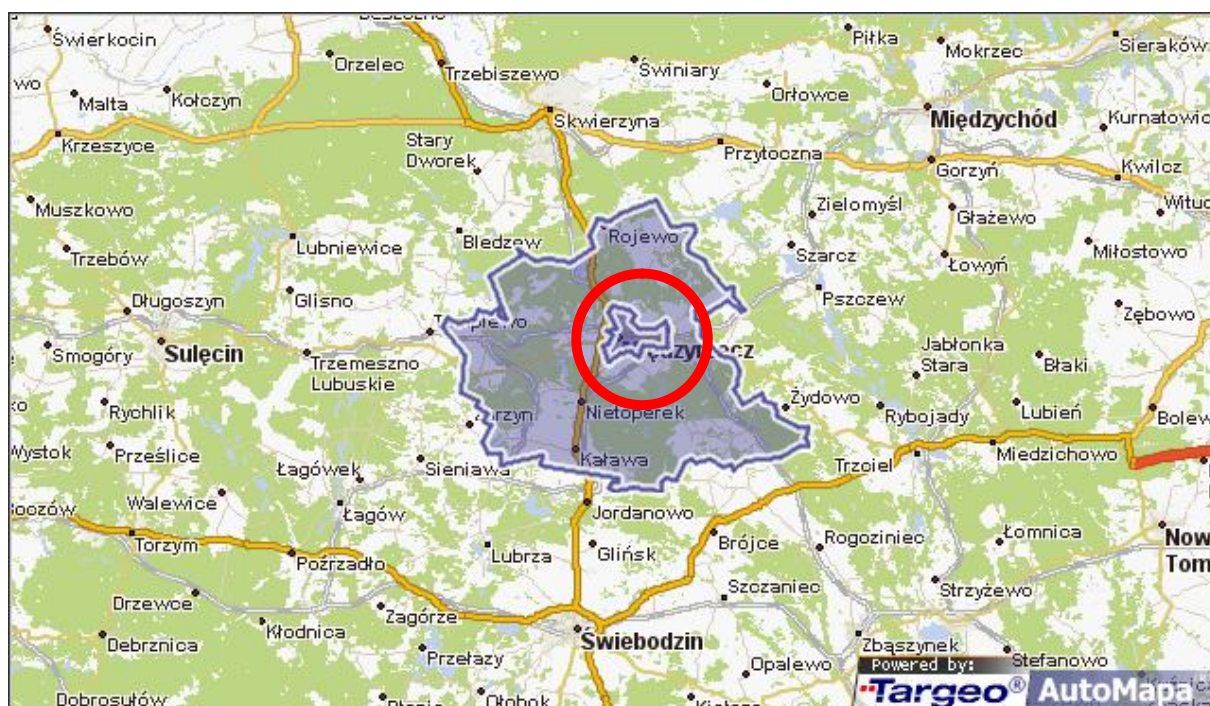
Klimat w gminie jest łagodny, z krótką zimą oraz ciepłym latem, co sprzyja szczególnie wypoczynkowi letniemu i stwarza możliwości przedłużenia sezonu letniego.

Dlatego też uznać można, że z czasem na terenie gminy powinien wykształcić się dodatkowy sektor usług związany z obsługą ruchu turystycznego nastawionego przede wszystkim na wypoczynek pro – ekologiczny, blisko natury i jej dóbr.

Poniżej pokazano położenie Gminy Międzyrzecz na tle powiatu międzyrzeckiego oraz gmin ościennych:

źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.osp.org.pl>

źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.targeo.pl>

Gminę Międzyrzecz zamieszkuje 24.869 osób (dane wg GUS - stan na dzień 31.12.2010 r.), w tym 12.764 kobiet. Średnia gęstość zaludnienia jest duża i wynosi 78,87 osób na 1 km². Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości i wsi wchodzących w skład gminy jest zróżnicowana. Jedynie miejscowość Międzyrzecz można uznać jako dużą, podczas gdy pozostałe to małe i średnie miejscowości.

Zmiany liczebności lokalnej społeczności w ostatnich 5 latach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 1. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem i przedziały wiekowe w latach 2006-2010

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem		2006	2007	2008	2009	2010
w wieku przedprodukcyjnym	%	20,0	19,5	19,0	18,6	18,3
w wieku produkcyjnym	%	65,7	65,8	65,9	66,0	65,8
w wieku poprodukcyjnym	%	14,3	14,8	15,1	15,3	15,9
Ogółem liczba ludności w Gminie		2006	2007	2008	2009	2010
ogółem	osoba	24771	24766	24810	24886	24869
mężczyźni	osoba	12081	12046	12044	12131	12105
kobiety	osoba	12690	12720	12766	12755	12764
w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci						
ogółem	osoba	4955	4819	4709	4636	4548
mężczyźni	osoba	2542	2467	2392	2368	2311
kobiety	osoba	2413	2352	2317	2268	2237
w wieku produkcyjnym						
ogółem	osoba	16284	16287	16359	16431	16371
mężczyźni	osoba	8371	8393	8491	8610	8615
kobiety	osoba	7913	7894	7868	7821	7756
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	osoba	3532	3660	3742	3819	3950
mężczyźni	osoba	1168	1186	1161	1153	1179
kobiety	osoba	2364	2474	2581	2666	2771

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych

Jak wynika z zestawienia liczba mieszkańców gminy, w badanym okresie wzrastała w sposób umiarkowany, wykazując coroczny przyrost.

Od roku 2006 do roku 2010 liczba ludności wzrosła o 98 osób. Wyraźną tendencję wzrostową widać w przedziale osób w wieku poprodukcyjnym, gdzie w ciągu 5 lat liczba osób w tym przedziale wzrosła z 3.532 osób do 3.950 osób – czyli o 418 osób tj. o 11,83 % oraz nieznaczny wzrost w przedziale osób w wieku produkcyjnym, gdzie liczba ludności wzrosła z 16.284 osób do 16.371 osób w roku 2010 tj. o 0,53 %, czyli o 87 osób.

Natomiast w wieku przedprodukcyjnym zanotowano spadek liczby ludności z 4.955 osób do 4.548 osób, tj. o 8,21 % osób w wieku przedprodukcyjnym.

Ta sytuacja spowodowana była powszechnym, zauważalnym niemalże wszędzie zjawiskiem przesuwania wieku zakładania rodziny przez młodych ludzi, którzy coraz częściej dużo później decydują się na własną rodzinę.

Ponadto zauważalny jest dość znaczący trend spadku kobiet w wieku produkcyjnym z 7.913 osób w roku 2006 do 7.756 w roku 2010. Spadek wyniósł 157 osób.

W przypadku osób w wieku poprodukcyjnym, w ciągu ostatnich 5 lat zauważalna jest tendencja stabilizacji względem mężczyzn, z uwagi na brak wahań. Liczba osób w tym przedziale wahała się w granicach 10 – 20 osób na plus, by w ostatnim roku 2010 osiągnąć poziom 1.179 osób. Zauważalny

wzrost nastąpił natomiast wśród kobiet w wieku poprodukcyjnym, których tendencja w przeciągu 5 lat była wzrastająca, pokazując różnicę między rokiem 2006 a rokiem 2010 aż o 407 osób tj. 17,22 %.

Ostatnie lata pokazały również tendencję wzrostową migracji wewnętrznych spowodowane zmianą miejsca zamieszkania na większe ośrodki gospodarcze. Element ten może być wynikiem poszukiwania pracy poza granicami Gminy, która nie oferuje na swoim obszarze zbyt wielu możliwości znalezienia atrakcyjnej pracy.

W ostatnich latach widać nieznaczny odpływ ludności z obszaru gminy. Ujemne saldo migracji spowodowane jest przede wszystkim poszukiwaniem pracy przez młodych mieszkańców, które nie mogą znaleźć na terenie gminy, bądź w gminach ościennych. W ostatnim dziesięcioleciu nie zarejestrowano migracji zagranicznych. Poniższa tabela wskazuje podział ludności w omawianych grupach wiekowych, na przestrzeni lat 2006 – 2010.

Tab. 2. Migracje na pobyt stały gminne, wg typu i kierunku – lata 2007 - 2009

Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku		2006	2007	2008	2009	2010
zameldowania ogółem						
Ogółem	osoba	238	275	441	311	329
zameldowania z miast						
Ogółem	osoba	238	275	226	177	185
zameldowania ze wsi						
Ogółem	osoba	176	201	201	118	130
zameldowania z zagranicy						
Ogółem	osoba	7	7	14	16	14
wymeldowania ogółem						
Ogółem	osoba	462	519	420	343	363
wymeldowania do miast						
Ogółem	osoba	206	248	179	160	160
wymeldowania na wieś						
Ogółem	osoba	210	243	195	162	173
wymeldowania za granicę						
ogółem	osoba	46	28	46	21	30
saldo migracji						
ogółem	osoba	-41	-36	21	-32	-34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych

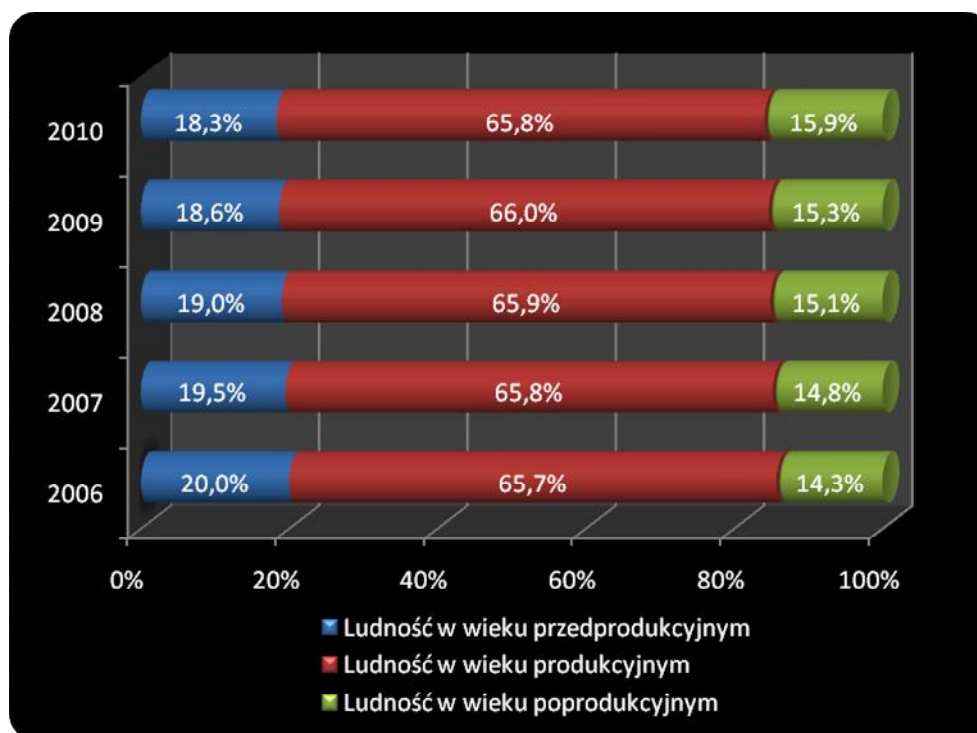
W ostatnich 5 latach znacząco spadł udział osób w wieku przedprodukcyjnym w społeczności Gminy Międzyrzecz – stan na grudzień 2010 roku wskazuje, że ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła tylko 18,3% ogólnej liczby mieszkańców, podczas gdy w roku 2006 wskaźnik ten był o 1,7 punkta procentowego wyższy. Zwiększył się z kolei odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (z 14,3 % w 2006 do 15,9 % w roku 2010), przy niemal niezmienionym udziale osób w wieku produkcyjnym. Jak wynika z powyższych zestawień ludność gminy starzeje się.

Utrzymujący się na niskim poziomie przyrost naturalny, jak również wyjazdy młodych w celach edukacyjnych, są głównymi przyczynami opisywanego zjawiska. Należy zauważyć, że tendencja ta utrzymuje się, a jej powstrzymanie jest celem rozwojowej polityki samorządu. Zjawisko to jest

odzwierciedleniem przemian struktury wiekowej w skali kraju i wymaga skoordynowanych działań w wielu dziedzinach życia. Zmiana proporcji między różnymi grupami wiekowymi wpływa znacząco na rynek pracy, bowiem decyduje o liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Wzrost jej liczby - przy tendencjach rozwojowych w gospodarce - zwiększa potencjał siły roboczej w gminie, a z drugiej strony – w przypadku słabiej rozwiniętej gospodarki – może powodować wzrost zagrożenia bezrobociem.

Dlatego też, jednym z zadań rozwojowych Gminy Międzyrzecz w najbliższych latach będzie poszukiwanie form rozwoju edukacyjnego swoich mieszkańców oraz poszukiwania sposobów, aby młodzież kształcąca się poza terenem Gminy z chęcią tu wracała i pozostawała na dłużej. Aby tak się stało wymagane są wszelkie działania przyczyniające się do rozwoju bazy kulturalnej i edukacyjnej oraz społecznej, a jednocześnie rozwój i utrzymywanie zakładów pracy oferujących godziwe życie.

Tendencję wskaźnikową, na bazie ekonomicznych grup wieku ludności w gminie Międzyrzecz, przedstawiono na poniższym wykresie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych za lata 2006 -2010

Na terenie Gminy Międzyrzecz stopa bezrobocia kształtuje się na poziomie 12,38 %, jeżeli mowa o ludności w wieku produkcyjnym. Na dzień 31.12.2010r. zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Międzyrzeczu było 2026 osób, z tego 1111 osób stanowiły kobiety. Jak widać, w poniższej tabeli Gmina Międzyrzecz w porównaniu do innych Gmin powiatu międzyrzeckiego ma jedną z najniższych stóp bezrobocia.

Pomimo tego, w porównaniu z rokiem 2009, liczba zarejestrowanych bezrobotnych wzrosła. Wpływ na to może mieć kryzys gospodarczy, przez który wielu drobnych przedsiębiorców ogłosiło upadłość, a wiele osób utraciło pracę.

Ponad połowa bezrobotnych to kobiety (54,83%). Spośród nich tylko 228 ma prawo do zasiłku. Niekorzystnym zjawiskiem, jest także duży udział bezrobotnych pozostających bez pracy więcej niż 12 miesięcy, wynosi on bowiem 50,25 %, jak również duży jest udział osób w wieku do 25 lat. Takich osób wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Międzyrzeczu na 31.12.2010r. było aż 437 osób tj. 21,58 %. Poniżej przedstawiono informację o bezrobociu w przekroju Miast i Gmin leżących na terenie powiatu międzyrzecznego, a także tendencję kształtowania się bezrobocia w Gminie Międzyrzecz na przełomie lat 2006 – 2010.

Tab. 3. Bezrobocie w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2010 (dane z końca każdego roku)

	Lata				
	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba bezrobotnych	1037	1586	1451	1898	2026
tym liczba bezrobotnych kobiet	620	986	844	1031	1111
z prawem do zasiłku	257	316	341	488	429
Wskaźnik bezrobocia w Gminie	6,37 %	9,73 %	8,87 %	11,55%	12,38%
Wskaźnik bezrobocia w powiecie	22,0%	18,3%	16,7%	21,0%	21,5%
Wskaźnik bezrobocia w województwie	19,0%	14,2%	12,5%	15,9%	15,6%
Wskaźnik bezrobocia w Polsce	14,8%	11,4%	9,5%	11,9%	12,3%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Międzyrzeczu

Tab. 4. Bezrobocie w Gminie Międzyrzecz na tle powiatu międzyrzecznego w roku 2010 (dane z końca roku), w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym

Bezrobotni wg gmin					
Miasto / Gmina	Ogółem		Z prawem do zasiłku		Wskaźnik bezrobocia
	razem	kobiety	Razem	kobiety	
Gmina Bledzew	435	212	91	45	14,93%
Miasto i Gmina Międzyrzecz	2026	1111	429	228	12,38%
Gmina Przytoczna	503	255	111	53	13,28%
Gmina Pszczew	327	183	58	36	11,92%
Miasto i Gmina Skwierzyna	943	494	225	129	10,91%
Miasto i Gmina Trzciel	479	274	129	69	11,67%
Powiat międzyrzeczki	4713	2529	1043	560	12,22%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Międzyrzeczu

Wg danych statystycznych, na dzień 30.06.2011 roku na terenie Gminy zarejestrowanych było 1795 bezrobotnych, w tym 1006 kobiet, z tego 181 z prawem do zasiłku. Jest to niekorzystny skutek przemian

zarówno demograficznych, jak i problemów związanych z poszukiwaniem pracy, a także niechęć do podjęcia pracy w zakładach pracy oferujących niskie wynagrodzenie. **Główne przyczyny bezrobocia to:**

- restrukturyzacja gospodarki,
- regres gospodarczy w sektorze rolniczym i innych gałęziach gospodarki,
- brak kapitału inwestycyjnego zarówno własnego, jak i obcego oraz zasobów pieniężnych.

Na stan bezrobocia bezpośredni wpływ ma również stopień wykształcenia ludności. Jego poziom przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 5. Poziom wykształcenia w Gminie Międzyrzecz (dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2002 ludność)

Płeć / Wykształcenie	Wyższe	Średnie ogółem (policealne, średnie zawodowe i średnie ogólnokształcące)	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia
Mężczyźni	873	2948	3292	2765	333
Kobiety	865	4079	1921	3408	461
Ogółem	1738	7027	5213	6173	794

Źródło: Bank Danych Regionalnych - GUS

Głównym problemem bezrobocia, jest brak odpowiedniej liczby ofert pracy na terenie Gminy i w jej otoczeniu. Przy obecnym braku ofert stałego zatrudnienia dla wielu bezrobotnych, zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych, jest jedyną realną szansą na przetrwanie, chociaż na pewien czas trwania bezczynności zawodowej. Podjęcie pracy umożliwia otrzymanie dochodów, a w konsekwencji utrata zatrudnienia, uzyskanie prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Ożywienie gospodarcze terenów wiejskich, walka z bezrobociem i tworzenie nowych miejsc pracy stają się najważniejszymi celami działania Gminy. Proces przechodzenia od polityki rolnej do wielofunkcyjnego rozwoju wsi, jest szansą dla ludności wiejskiej.

W Gminie Międzyrzecz liczba pracujących w 2010 r. wzrosła w stosunku do 2009r. aż o 468 miejsc, co wynika z analizy spadku bezrobocia na tym obszarze, jednak w porównaniu z rokiem 2008 wzrosła aż o 734 osoby (wzrost o 13,4%). Podstawowe prawidłowości w kształtowaniu się liczby pracujących, w odniesieniu do powstających i upadających podmiotów gospodarczych kształtują się następująco:

- znaczny spadek liczby zatrudnionych w sekcji „handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodów, motocykli, etc” z 971, z uwagi na zmniejszenie się liczby podmiotów gospodarczych w 2006 do 791 w 2010,
- spadek zatrudnionych w sekcji dotyczącej rolnictwa, łowiectwa i leśnictwa z uwagi na zmniejszenie się liczby podmiotów gospodarczych, z 124 szt. w 2006 do 106 w 2010r.,

- spadek liczny zatrudnionych w sekcji dotyczącej obsługi nieruchomości i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, z 658 podmiotów gospodarczych w roku 2006 do 612 w roku 2009. W roku 2010 nastąpiło przekwalifikowanie podziału podmiotów wg PKD, w związku z tym trudno jest określić właściwą liczbę podmiotów w tym sektorze,
- spadek w sekcji dotyczącej przetwórstwa przemysłowego z 262 podmiotów w roku 2006 do 245 w roku 2010, oraz w sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa ze 119 podmiotów w roku 2006 do 90 w roku 2010, czyli o ok.25 %,
- wzrost osób zatrudnionych w budownictwie, z uwagi na wzrost o 34 podmioty gospodarcze w przeciągu 5 lat (2006-2010),
- wzrost liczby osób zatrudnionych w sekcji „transport, gospodarka magazynowa i łączność”, z uwagi na wzrost o 9 podmiotów gospodarczych, w porównaniu do roku 2006,
- wzrost liczby zatrudnionych z uwagi na powstanie 18 nowych podmiotów działających w sekcji – „Edukacja”, w porównaniu do roku 2006,
- wzrost liczby zatrudnionych, z uwagi na powstanie 10 nowych podmiotów w sekcji „opieka zdrowotna i pomoc społeczna”.

Biorąc powyższe pod uwagę, uzasadnione wydaje się twierdzenie, że w najbliższych latach wystąpi zmiana struktury zatrudnienia, na korzyść sektorów o charakterze usługowym.

Wyraźnie załamał się rynek pracy w handlu i przetwórstwo przemysłowe, przy czym pierwsze zjawisko wiąże się z likwidacją wielu małych sklepów i hurtowni, zaś drugie z coraz trudniejszym dostępem do środków produkcji. Wystąpiło także zjawisko redukcji zatrudnienia w tradycyjnych branżach przemysłu.

Na różnicę między zasobami pracy, a wielkością zatrudnienia składają się bezrobotni zarejestrowani, bezrobotni nierejestrowani, bądź pracujący, w tzw. szarej strefie, jak też osoby zatrudnione, nie ujęte w bieżącej sprawozdawczości statystycznej.

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych nie wpływa na spadek bezrobocia. Przypuszczać należy, że szereg podmiotów gospodarczych zawiesza, bądź kończy działalność, powodując wzrost bezrobocia, a statystyka nie nadąża z ujawnianiem tego faktu.

Tab. 6. Pracujący w głównym miejscu pracy, w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
PRACUJĄCY W GŁÓWNYM MIEJSCU PRACY						
Pracujący wg płci						
ogółem	osoba	5196	5245	5463	5729	6197
mężczyźni	osoba	2703	2737	2850	2810	3154
kobiety	osoba	2493	2508	2613	2919	3043

Źródło: Bank Danych Regionalnych - GUS

Należy zwrócić uwagę, że liczba bezrobotnych na koniec 2010 r. wzrosła w porównaniu do roku 2009. Stopa bezrobocia wynosiła 12,38 % i kształtowała się na poziomie dużo niższym od średniej powiatu (21,5%), natomiast niewiele wyższym od średniej krajowej (12,3%). Dość wysokie, choć rokrocznie

malejące, pozostaje bezrobocie wśród kobiet, które często poświęcają się rodzinie i domowi rezygnując z własnych ambicji i marzeń zawodowych, bądź nie otrzymują propozycji pracy ich satysfakcjonujących.

W ostatnich latach udział kobiet w strukturze bezrobotnych kształtował się następująco:

- 2006r. – 501 kobiet bezrobotnych na 808 osób bezrobotnych ogółem tj. 62,01 %,
- 2007r. – 986 kobiet bezrobotnych na 1586 osób bezrobotnych ogółem tj. 62,17 %,
- 2008r. - 844 kobiet bezrobotnych na 1451 osób bezrobotnych ogółem tj. 58,17 %,
- 2009r. – 1031 kobiet bezrobotnych na 1898 osób bezrobotnych ogółem tj. 54,32 %,
- 2010r. – 1111 kobiet bezrobotnych na 2026 osób bezrobotnych ogółem tj. 54,84%.

Głównym problemem rynku pracy w Gminie, jest sprostanie w najbliższym pięcioleciu popytowi na miejsca pracy, generowanemu przez wysoką stopę bezrobocia i wkraczaniem młodych ludzi na rynek pracy. Do tej pory zauważalne jest negatywne zjawisko wyjazdów zagranicznych w poszukiwaniu pracy. Tendencja ta powoduje zmniejszającą się liczbę specjalistów w różnych dziedzinach, których już w chwili obecnej w Polsce i Gminie brakuje. Dlatego też chcąc, aby młodzi ludzie, którzy są przyszłością gminy pozostawali, należy stworzyć odpowiednie warunki do rozwoju własnych inicjatyw, oferowania atrakcyjnych stanowisk za godziwą pensję, jak również dostarczenie infrastruktury odpowiadającej oczekiwaniom mieszkańców. Mając dostęp do odpowiedniej bazy rekreacyjno – sportowej i edukacyjnej rodzice nie będą wysyłać swoich dzieci do innych miast, sami także pozostaną na miejscu ciesząc się z oferowanych przez Gminę warunków. Widząc w gminie tendencję do spadku bezrobocia należy uczynić z tego dodatkowy atut polepszających się warunków życia jej mieszkańców. W takich sytuacjach powszechne staje się inwestowanie posiadanych zasobów pieniężnych. Najlepiej, jeżeli będą to inwestycje w Gminie Międzyrzecz. Należy zwrócić uwagę, że najlepszym sposobem przeciwdziałania bezrobociu, jest wspieranie przedsiębiorczości i prowadzenie polityki prozatrudnieniowej, gdyż aktywność zawodowa warunkuje samowystarczalność rodzin, a tym samym zmniejsza zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.

2.2. Infrastruktura społeczna

Edukacja

W Gminie Międzyrzecz istnieje rozbudowana sieć infrastruktury edukacyjnej. W chwili obecnej na terenie Gminy działają następujące jednostki oświatowe:

1. Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Szarych Szeregów w Międzyrzeczu,
2. Szkoła Podstawowa nr 3 im. Powstańców Wlkp. w Międzyrzeczu,
3. Zespół Edukacyjny, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa nr 4 oraz Przedszkole nr 3 w Międzyrzeczu z Oddziałem Zamiejscowym w Bukowcu,
4. Szkoła Podstawowa w Bukowcu,

5. Szkoła Podstawowa w Kaławie,
6. Gimnazjum nr 1 w Międzyrzeczu,
7. Gimnazjum nr 2 im. Adama Mickiewicza w Międzyrzeczu,
8. Przedszkole nr 1 z Grupami Żłobkowymi „Pod Jarzębinką” w Międzyrzeczu,
9. Przedszkole nr 4 „Bajkowa Kraina” w Międzyrzeczu,
10. Przedszkole nr 6 im. Jana Brzechwy w Międzyrzeczu,
11. Przedszkole Niepubliczne "Bajkowy Zakątek" w Międzyrzeczu,
12. Przedszkole Niepubliczne „Tęczowa Akademia” w Międzyrzeczu,
13. Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Jutrzenka” w Międzyrzeczu.

Ad.1

**Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Szarych Szeregów w Międzyrzeczu,
ul. Staszica 9, 66-300 Międzyrzecz**

Szkoła rozpoczęła pracę 3 września 1946 r. i mieściła się w drugiej połowie budynku przy ul. Staszica nr 12. Dnia 3.X.1946 r. naukę w nowej szkole rozpoczęło 520 uczniów pod kierunkiem 10 osobowej kadry nauczycielskiej. 11.XI.1966 podjęto uchwałę o budowie sali gimnastycznej. Budowa obiektu trwała od 19.IX.1967 - XII.1968 r. We wrześniu 1969 r. w szkole uczyło się już 704 uczniów i dlatego władze miasta przekazały na rzecz szkoły były budynek sądowy przy ul. Sportowej, w którym urządzono kolejnych sześć klas i harcówkę (Szkolny Szczep Harcerski im. A. Zamoyskiego). 28 kwietnia 1978 r. Kurator Oświaty i Wychowania w Gorzowie Wlkp. nadał szkole za osiągnięcia w pracy dydaktyczno - wychowawczej imię Szarych Szeregów. Tego też dnia Komitet Rodzicielski i Komitet Opiekuńczy przekazał gronu nauczycielskiemu i uczniom sztandar z nowym imieniem szkoły.

Szkoła prowadzi liczne zajęcia edukacyjne, sportowe oraz uczestniczy w projektach realizowanych przy wsparciu środków pozabudżetowych, także unijnych m.in. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

W roku szkolnym 2010/2011 do szkoły uczęszczało 642 uczniów, w 30 oddziałach, pod okiem 47 nauczycieli zatrudnionych na 48,11 etatów nauczycielskich. Koszt funkcjonowania placówki w roku 2010 wyniósł 4.081.030,85 zł. Większość środków pochodziła z budżetu Gminy, natomiast kwota 3.143,11 zł. została wypracowana z dochodów własnych placówki. W przeliczeniu na jednego ucznia koszt wyniósł 6.356,75 zł.

Warto podkreślić również fakt, że przy szkole od roku 2000 działa Zespół Muzyki Dawnej „Antiquo More” oraz Stowarzyszenie „Szansa” na rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Uzdolnionej Artystycznie w Międzyrzeczu. Zespół Muzyki Dawnej tworzą uczniowie miejscowych szkół: podstawowych, gimnazjów i liceów. Główne miejsce w repertuarze grupy zajmuje muzyka i taniec okresu renesansu. Zespół występuje w strojach stylizowanych na renesansowe oraz gra na kopiach

dawnych instrumentów (m.in. flety proste, cornamuse, lutnie, skrzypce, fidel, viola da gamba). Występy zespołu urozmaicają pokazy akrobatów. „Antiquo More” jest laureatem wielu festiwali (m.in. Ogólnopolskiego Festiwalu Zespołów Muzyki Dawnej „Schola Cantorum” w Kaliszu, Międzynarodowego Festiwalu Kultury Dawnej „Wspólne Dziedzictwo Kultury” w Malborku, Międzynarodowego Festiwalu Młodzieży Muzykującej w Neerpelt-Belgia), występuje podczas najważniejszych imprez lokalnych. Poza tym koncertuje w Polsce i za granicą (Niemcy, Holandia, Belgia, Francja). Członkowie zespołu doskonalą swoje umiejętności na profesjonalnych kursach i warsztatach.

Natomiast celem Stowarzyszenia na rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Uzdolnionej Artystycznie, jest niesienie pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej, uzdolnionej artystycznie, nawiązywanie kontaktów z osobami utalentowanymi, organizowanie prezentacji artystycznych, koncertów estradowych, wystaw oraz udział w imprezach organizowanych przez inne stowarzyszenia. Istotą działalności „Szansy” jest również nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów krajowych i zagranicznych z osobami, instytucjami i organizacjami zainteresowanymi współpracą i pomocą. Od pięciu lat stowarzyszenie ma podpisaną umowę ze stowarzyszeniem o podobnym profilu działania z Forst w Niemczech.

Dodatkowo dzieci mogą doskonalić swoje umiejętności w teatrze oraz zespole wokalnym "ANANAS" i zespole tanecznym "RYTMIX". Uczniowie, którzy lubią podróżować mogą zapisać się do koła "KAMEL".

Ad.2

Szkoła Podstawowa nr 3 im. Powstańców Wlkp. w Międzyrzeczu, ul. Mickiewicza 5, 66 -300

Międzyrzecz

Szkoła powstała w latach 60-tych XX wieku, w ramach obchodów milenijnych i ogólnopolskiej akcji „tysiąc szkół na tysiąclecie”. Lokalizację nowej szkoły zaplanowano w miejscu dawnego sadu jabłkowo-wiśniowego, mieszczącego się między ulicami Wojska Polskiego i A. Mickiewicza. Takie położenie nie było przypadkowe. Obie działające już w mieście podstawówki mieściły się przy ulicy S. Staszica, w niewielkiej odległości od siebie, natomiast cała południowa część miasta była od nich dość znacznie oddalona. Kolejną przyczyną takiego usytuowania budynku, było bliskie sąsiedztwo jednostki wojskowej, a więc i znaczna ilość dzieci z rodzin wojskowych, które do tej pory musiały uczęszczać do szkół na drugi koniec miasta. 12 września 1965 roku nastąpiła uroczysta inauguracja roku szkolnego w nowym budynku. Otwarcia szkoły i przecięcia biało-czerwonej wstęgi dokonał Przewodniczący Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Międzyrzeczu. Na terenie szkoły funkcjonuje Biblioteka oraz sala gimnastyczna. Dzieci mogą także korzystać z licznych zajęć pozalekcyjnych, oferujących im ciekawy wachlarz przedmiotów (koło przyrodnicze, SKS, koło

historyczne, chór i nauka gry na gitarze, koło matematyczne, plastyczne, czy teatralne). Coraz większą popularnością cieszy się także powstałe koło szachowo – warcabowe.

W ramach roku szkolnego 2010/2011 do szkoły uczęszczało 604 uczniów, w 26 funkcjonujących oddziałach. Nad właściwym poziomem edukacyjnym uczniów czuwa 47 nauczycieli zatrudnionych na 57,22 etatach nauczycielskich. Roczne koszty funkcjonowania placówki (w roku 2010) wyniosły 3.545.091,79 zł. z tego 35.984,72 zł. zostało wypracowane z dochodów własnych placówki. Oznacza to, że na jednego ucznia w szkole przeznaczono kwotę 5.869,36 zł.

Ad. 3.

Zespół Edukacyjny w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa nr 4 oraz Przedszkole nr 3 w Międzyrzeczu z Oddziałem Zamiejscowym w Bukowcu, ul. Długa 102, 66-300 Międzyrzecz

Szkoła położona jest we wschodniej części miasta, w dzielnicy Obrzyce. W obecnym roku szkolnym uczęszcza do niej 110 uczniów. Klasy są jednodziałowe. Wszystko to sprawia, że żadne dziecko nie jest tu anonimowe. Uczniowie mają zapewnione drugie śniadanie oraz możliwość spożycia obiadu. Niektóre dzieci korzystają ze świetlicy szkolnej.

Do zajęć dydaktycznych wykorzystuje się oprócz sal lekcyjnych, także pracownię komputerową i centrum informacji multimedialnej. Lekcje wychowania fizycznego odbywają się, w zależności od pory roku w sali gimnastycznej, bądź na boisku. Po lekcjach, dzieci uczęszczają na zajęcia korekcyjne, muzyczne, sportowe, teatralne, komputerowe, plastyczne. Poprzez wycieczki turystyczno-krajoznawcze propagowana jest edukacja regionalna. Na terenie Szkoły funkcjonuje również świetlica, która pozwala dzieciom w czasie zajęć pozalekcyjnych na nadrabianie zaległości oraz odrabianie lekcji przy pomocy kadry nauczycielskiej. Oprócz tego dzieci mogą uczęszczać na zajęcia: czytelnicze, gry stolikowe, plastyczne, techniczne, gry i zabawy dydaktyczne i artystyczne, zajęcia przyrodnicze, rekreacyjne, oglądanie TV. Na rzecz dzieci realizowane są liczne projekty edukacyjne, przy wsparciu środków z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Nad prawidłowym rozwojem dzieci czuwa doświadczona kadra nauczycielska, zatrudniona na 17,56 etatów nauczycielskich. W roku 2010 koszt funkcjonowania placówki wyniósł 1.240.053,82 zł., co w przeliczeniu na jednego ucznia dało kwotę 11.273,22 zł. Szkoła pozyskała także środki zewnętrzne z Unii Europejskiej – 49.998 zł. oraz 15.639,58 zł. z dochodów własnych.

W ramach obiektu funkcjonuje również Przedszkole nr 3 oraz grupa zamiejscowa w obiekcie szkoły w Bukowcu. Uczęszcza do nich 75 dzieci w ramach 3 oddziałów, nad którymi opiekę sprawuje 6 nauczycieli zatrudnionych na 5,51 etatach. Koszt funkcjonowania placówki przedszkolnej nr 3 w Międzyrzeczu wyniósł w roku 2010 - 397.327,98 zł., natomiast koszt funkcjonowania przedszkola w Bukowcu w roku 2010 wyniósł 188.206,10 zł. co w przeliczeniu na jedno dziecko dało łączną kwotę 7.807,12 zł.

Ad.4

Szkoła Podstawowa w Bukowcu, Bukowiec 61, 66-300 Międzyrzecz

Szkoła Podstawowa w Bukowcu położona jest 10 kilometrów na południowy zachód od Międzyrzecza, przy lokalnej drodze do Zbąszynka. W roku 2010/2011 do szkoły podstawowej uczęszczało 61 uczniów, w 6 oddziałach. Opiekę nauczycielską nad dziećmi w roku szkolnym 2010/2011 sprawowało grono nauczycielskie zatrudnione na 10,39 etatów. Łączny koszt funkcjonowania placówki w roku 2010 wyniósł 696.560,29 zł, z tego 1.039,86 zł. zostało wypracowane z dochodów własnych. Pozostała kwota 695.520,43 zł. pochodziła z budżetu Gminy Międzyrzecz. Koszt utrzymania jednego ucznia wyniósł 11.419,02 zł.

Ad.5

Szkoła Podstawowa w Kaławie, Kaława 107, 66-300 Kaława

Szkoła Podstawowa w Kaławie, jest szkołą sześcioklasową prowadzącą oddział zerowy. Szkoła powstała w 1945r. Organizatorką i nauczycielką dla aż 75 dzieci uczęszczających do 4 klas była jedna kobieta. Budynek został częściowo spalony przez Rosjan, jednak dość szybko rozpoczęto jego odbudowę. Ostateczne prace związane z remontem, odbudową i wyposażaniem gabinetów szkolnych ukończone zostały w 1953 roku. Szkoła powstała w miejscu byłej szkoły niemieckiej. W tym samym miejscu znajduje się nowa szkoła, oddana do użytku w 1992 roku. 28 czerwca 1946 roku po raz pierwszy w Kaławie rozdano polskie świadectwa.

Drugi na tych ziemiach rok szkolny 1946/47 rozpoczęto 3 września 1946 roku. Liczba dzieci wzrosła do 94. Zwiększono także liczbę klas do pięciu. 7 września, w związku ze wzrostem liczby uczniów Inspektor Szkolny w Międzyrzeczu przydzielił jeszcze jedną nauczycielkę.

Tak więc, grono pedagogiczne składało się z dwóch osób. Ponieważ brakowało sal lekcyjnych, kierowniczka szkoły odstąpiła jeden z pokoi swojego mieszkania. Dzieci uczyły się na dwie zmiany.

01.12.1949 roku nastąpiła pierwsza zmiana kierownictwa i personelu nauczycielskiego.

Od grudnia 1958 roku przy szkole zorganizowano klasę przedszkolną. Do przedszkola uczęszczało 30 dzieci. W kolejnych latach liczba uczniów była trochę niższa, ale prawie zawsze przekraczała 150.

Bardzo ważną datą w historii szkoły w Kaławie był dzień 1 grudnia 1986 roku. Państwowy Terenowy Inspektor Sanitarny w Międzyrzeczu wydał decyzję o zamknięciu budynku głównego Szkoły Podstawowej w Kaławie, z uwagi na jego zły stan techniczny. Początkowe plany zakładały remont budynku, jednak 23 czerwca 1987 roku stwierdzono, że budynek nie nadaje się nawet do remontu i podjęto decyzję o jego rozbiórce. 1 grudnia 1992 roku rozpoczęto naukę w nowej pięknej szkole. Oficjalne i uroczyste otwarcie szkoły miało miejsce 15 lutego 1993 roku. Placówka istnieje do dzisiaj.

W ostatnim roku szkolnym 2010/2011 do szkoły w Kaławie uczęszczało 114 uczniów, nad którymi czuwało grono pedagogiczne nauczycieli zatrudnionych na 14,39 etatach. Łączny koszt funkcjonowania

placówki wyniósł 1.077.582,65 zł., z czego 2.587,39 zł szkoła wypracowała sama, w ramach własnych dochodów. Koszt utrzymania jednego ucznia wyniósł zatem 9.452,48 zł.

Ad.6

Gimnazjum nr 1 w Międzyrzeczu, ul. Staszica 22A, 66-300 Międzyrzecz

Mieści się w historycznym budynku z 1914r., który w ostatnich latach został odnowiony, przy wsparciu środków z Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. Jako, że jest to placówka wspólna z I Liceum Ogólnokształcącym w Międzyrzeczu projekt został zrealizowany wspólnie z władzami powiatu międzyrzeckiego. W ramach prac wykonano: wymianę pokrycia dachowego z niezbędnymi elementami wraz z wymianą więźby dachowej, termomodernizację budynku po uprzednim wykonaniu izolacji ścian fundamentowych i piwnicznych z wymianą stolarki okiennej, malowanie zewnętrzne budynku, rozbudowę budynku o szyb windowy i montaż windy osobowej o udźwigu 10 osób. Prace budowlane wykonano z zachowaniem i odtworzeniem historycznych detali i podziału elewacji budynku. Realizacja projektu przyczyniła się do podniesienia jakości kształcenia dzieci i młodzieży, poprzez doposażenie szkół w aparaturę naukowo-badawczą na potrzeby dydaktyki. W Gimnazjum nr 1 doposażono: gabinet fizyczny, gabinet chemiczny i gabinet biologiczny.

Na terenie szkoły funkcjonuje także sala gimnastyczna, nowoczesna sala komputerowa z dostępem do Internetu oraz bogata w zbiory biblioteka i świetlica dla dzieci dojeżdżających.

Szkoła kształci na wysokim poziomie, który gwarantuje bardzo dobre przygotowanie uczniów do następnego etapu edukacji oraz życia we współczesnym świecie.

W ostatnim roku szkolnym 2010/2011 do szkoły uczęszczało 472 uczniów, w 19 oddziałach. Łączny koszt funkcjonowania placówki wyniósł 3.258.379,05 zł., z czego 3.233.964,71 zł. pochodziła z budżetu gminy, a 24.414,34 zł. szkoła wypracowała z dochodów własnych. Opiekę nad dziećmi sprawuje doświadczona kadra zatrudniona na 46,86 etatach nauczycielskich oraz 16 pracowników obsługi. Koszt jednego ucznia wyniósł 6.903,35 zł.

Ad.7

Gimnazjum nr 2 im. Adama Mickiewicza w Międzyrzeczu, Os. Kasztelańskie 8, 66-300 Międzyrzecz

Mieści się w nowoczesnym budynku który powstał w latach 1995/96. Jest to budynek o kubaturze 12030 m³ i powierzchni użytkowej 3272 m². Mieści się w nim 17 izb lekcyjnych. Pierwotnie obiekt ten pełnił funkcję szkoły podstawowej nr 6. Po reformie oświaty od 1999r. mieści się w nim Gimnazjum nr 2 im. Adama Mickiewicza.

W szkole, oprócz zajęć lekcyjnych dzieci mogą uczęszczać na wiele zajęć dodatkowych. Są wśród nich m.in. kółko języka niemieckiego, koło multimedialne, socjoterapia, zajęcia podtrzymujące tożsamość religijną lub narodową, klub książki, kółko teatralne, modelarskie, itp.

Obecnie (w roku szkolnym 2010/2011) szkoła kształci 315 uczniów, w 15 oddziałach. Na rzecz uczniów pracuje wykwalifikowana kadra nauczycielska 44 osoby zatrudniona na 49,53 etatach nauczycielskich. W roku 2010 koszt funkcjonowania placówki wyniósł 2.890.776,89 zł., z czego 18.126,19 zł. szkoła wypracowała w ramach dochodów własnych placówki. Koszt jednego ucznia w szkole kształtował się na poziomie 9.177,07 zł.

Ad. 8.

Przedszkole nr 1 z Grupami Żłobkowymi „Pod Jarzębinką” w Międzyrzeczu, ul. Tadeusza Podbielskiego 5, 66-300 Międzyrzecz

Lokalizacja przedszkola jest bardzo atrakcyjna, biorąc pod uwagę brak w pobliżu ruchliwej trasy komunikacyjnej, skrzyżowania, czy dużego zakładu przemysłowego. Budynek przedszkola jest parterowy, posiada 6 sal wielofunkcyjnych, w których dzieci bawią się, odpoczywają, uczestniczą w zajęciach i spożywają posiłki. Sale są jasne, przestronne, przy każdej z nich znajduje się łazienka i toaleta. Ponadto przedszkole posiada wygodne i estetycznie urządzone szatnie dla dzieci. Budynek otoczony jest dookoła zielenią i rosnącymi tam jarzębinami.

Przedszkole cieszy się bardzo dobrą opinią wśród społeczności lokalnej. W przedszkolu funkcjonuje grupa żłobkowa, do której uczęszczają dzieci w wieku od roku do 3 lat oraz 5 grup przedszkolnych dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Przedszkole wyposażone jest w liczne zabawki i pomoce dydaktyczne, które przyspieszają proces nabywania umiejętności porozumiewania się z otoczeniem, przez rozszerzenie skromnego jeszcze zasobu słów, którymi dzieci się posługują, ugruntowują pojęcia, utrwalają wiadomości uzyskane na drodze własnych doświadczeń w toku zabawy, ćwiczą funkcje umysłowe i rozwijają uzdolnienia. Ponadto wywierają poważny wpływ na zdyscyplinowanie dzieci, wymagając od nich umiejętności podporządkowania się przyjętym zasadom postępowania, samokontroli i samooceny. Przedszkole zapewnia dzieciom opiekę, wychowanie i nauczanie w miłej, radosnej atmosferze.

Kadrę w przedszkolu tworzą nauczyciele z wysokimi kwalifikacjami pedagogicznymi i dużym doświadczeniem.

Przedszkole posiada duży plac zabaw, który urządzone jest z myślą o bezpieczeństwie dzieci i pozwala dzieciom zaspokoić aktywność ruchową. Są na nim piaskownice, huśtawki, drabinki, zjeżdżalnie i ławeczki. Wyposażenie placu jest systematycznie odnawiane i wyposażane o nowe elementy.

Przedszkole funkcjonuje przez cały rok w godzinach od 6³⁰ do 16⁰⁰, z przerwą wakacyjną ustaloną przez organ prowadzący. W ramach przedszkola funkcjonuje 5 grup przedszkolnych oraz grupa żłobkowa. W roku szkolnym 2010/2011 do przedszkola uczęszczało łącznie 153 dzieci, nad którymi opiekę sprawowało 9 etatowych nauczycieli. Koszt funkcjonowania placówki wyniósł 1.093.616,52 zł., co w przeliczeniu na jedno dziecko wyniosło 7.147,82 zł.

Ad. 9.

Przedszkole nr 4 „Bajkowa Kraina” w Międzyrzeczu, ul. Zachodnia 8, 66-300 Międzyrzecz

Przedszkole istnieje od 1980 roku. Przedszkole Nr 4 w Międzyrzeczu z oddziałem zamiejscowym w Kursku finansowane jest przez Urząd Miejski w Międzyrzeczu. Zlokalizowane jest w atrakcyjnym punkcie miasta, blisko szkoły podstawowej i gimnazjum, a zarazem z dala od ruchliwej ulicy. Otoczone jest dużą ilością zieleni.

Przedszkole posiada: 5 przestronnych sal zajęć, salę gimnastyczną wyposażoną w suchy basen, hol i korytarz ozdobiony oryginalną dekoracją, kuchnię z dużym zapleczem, część administracyjną.

Liczba oddziałów uzależniona jest od ilości i wieku przyjętych do przedszkola dzieci w danym roku szkolnym. Obecnie funkcjonuje 6 grup, w ramach których do przedszkola uczęszcza 142 dzieci.

Dzieciom oferowany jest rozbudowany program działań opiekuńczo - wychowawczo - dydaktycznych oraz zajęcia dodatkowe, takie jak: język angielski, rytmika, udział dzieci w przedstawieniach teatralnych, zarówno na terenie przedszkola, jak i poza placówką, taniec towarzyski.

Przedszkole jest czynne w godzinach od 6³⁰ do 16⁰⁰.

Oddział zamiejscowy w Kursku czynny jest w godzinach od 8⁰⁰ do 13⁰⁰.

Opiekę pedagogiczną zapewnia dzieciom 14 nauczycieli zatrudnionych na 12,51 etatach oraz 13 osób z obsługi i administracji. Koszt funkcjonowania placówki w roku 2010 wyniósł 1.221.161,05 zł., co w przeliczeniu na jedno dziecko dało kwotę 8.599,73 zł.

Ad. 10.

Przedszkole nr 6 im. Jana Brzechwy w Międzyrzeczu, ul. Mickiewicza 25, 66-300 Międzyrzecz

Placówka przedszkolna nr 6 w Międzyrzeczu, jest jedną z największych tego typu placówek świadczących usługi publiczne dla najmłodszych wychowanków Gminy Międzyrzecz. W roku szkolnym 2010/2011 do przedszkola uczęszczało 145 dzieci, w 6 oddziałach. Na rzecz dzieci opiekę nauczycielską sprawuje 12 nauczycieli zatrudnionych na 10,43 etatach nauczycielskich. Przedszkole finansowane jest ze środków budżetu Gminy Międzyrzecz oraz w niewielkim stopniu z dochodów własnych (ok. 1 % całości kosztów). W roku 2010 koszt funkcjonowania placówki wyniósł 1.047.686,03 zł., co w przeliczeniu na jedno dziecko wyniosło 7.225,42 zł.

Ad.11

Niepubliczne Przedszkole "Bajkowy Zakątek" w Międzyrzeczu, ul. Ściegiennego 1, 66-300 Międzyrzecz

Na terenie Międzyrzecza, oprócz placówek oświatowych finansowanych z budżetu gminy i budżetu państwa, działa również niepubliczne przedszkole prowadzone przez spółkę cywilną osób prywatnych.

Przedszkole powstało w lutym 2010r. i funkcjonuje zgodnie z Nową Ustawą o Systemie Oświaty i Zarządzeniem MEN w sprawie prowadzenia placówek niepublicznych, umowy spółki cywilnej, oraz statutu.

Przedszkolakami są dzieci w wieku od 2,5 roku do 6 lat.

Proces edukacji w Przedszkolu trwa przez cały dzień, a nie tylko w czasie tzw. zajęć planowanych i jest ciągiem pełnowartościowych sytuacji edukacyjnych.

Dziećmi zajmuje się 6 nauczycieli, w ramach dwóch funkcjonujących grup 3-4 - latków oraz 5 - latków.

Przedszkole jest czynne od poniedziałku do piątku w godzinach od 6⁰⁰ do 18⁰⁰. Pobyt dziecka w przedszkolu jest odpłatny.

Ad. 12.

Przedszkole Niepubliczne „Tęczowa Akademia”, ul. Wojska Polskiego 9, 66-300 Międzyrzecz

Przedszkole rozpoczęło swoją działalność z dniem 01.03.2011r. i prowadzone jest przez PHU „WISA” Zdzisława Wiecińskiego. Przedszkole czynne jest przez cały rok od godz. 6³⁰ do 17⁰⁰.

Przedszkole funkcjonuje zgodnie z Nową Ustawą o Systemie Oświaty i Zarządzeniem MEN w sprawie prowadzenia placówek niepublicznych, umowy spółki cywilnej, oraz statutu.

Przedszkole składa się z jednego oddziału (dla maksymalnie 25 dzieci), który jest przeznaczony dla dzieci w wieku 2,5 - 6 lat. Opiekę nad dziećmi sprawuje 4 nauczycieli.

Organizację pracy w ciągu dnia określa ramowy rozkład dnia pracy przedszkola, uwzględniający zasady higieny i wymagania zdrowotne uczestników zajęć.

Pobyt dziecka w przedszkolu jest odpłatny.

Ad. 13.

Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Jutrzenka”

Przedszkole rozpoczęło swoją działalność od października 2011 roku. Jest placówką odpłatną prowadzoną przez Polsko – Amerykańskie Szkoły Prywatne Spółka z o.o. przy ul. Spokojnej w Międzyrzeczu.

Reasumując:

W Gminie Międzyrzecz istnieje 11 placówek publicznych oraz trzy prywatne przedszkola. Na przełomie lat 2006 – 2010 liczba dzieci w placówkach szkolnych na terenie Gminy zmalała z 2991 dzieci do 2833 dzieci. Przyczyniło się to również do zmniejszenia liczby klas w poszczególnych szkołach. Pomimo wysokich kosztów utrzymania placówki te warto utrzymywać, bowiem w kolejnych latach z uwagi na wprowadzenie obowiązku szkolnego dla dzieci 5 i 6 letnich, konieczne będzie posiadanie wystarczającej ilości szkół i zaplecza infrastrukturalnego.

Nad wszystkimi placówkami edukacyjnymi prowadzonymi przez Gminę Międzyrzecz opiekę sprawuje Gminny Zespół Oświaty z siedzibą w Międzyrzeczu przy ul. Wojska Polskiego 13B. Roczny koszt obsługi jednostki wyniósł w roku 2010 - 1.361.078,40 zł.

Tab. 7. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2010

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE						
Szkoły podstawowe ogółem						
ogółem	ob.	6	6	6	6	6
pomieszczenia szkolne	pom.	92	99	99	112	112
oddziały w szkołach	-	80	78,00	76,00	74,00	73,00
uczniowie	osoba	1586	1501	1477	1413	1412
absolwenci	osoba	322	285	287	267	229
Uczniowie i absolwenci wg płci						
szkoły podstawowe						
uczniowie						
ogółem	osoba	1586	1501	1477	1413	1412
mężczyźni	osoba	816	786	775	730	734
kobiety	osoba	770	715	702	683	678
absolwenci						
ogółem	osoba	322	285	287	267	229
mężczyźni	osoba	165	146	148	140	121
kobiety	osoba	157	139	139	127	108
SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE						
Gimnazja ogółem						
ogółem	ob.	4	4	4	4	4
pomieszczenia szkolne	pom.	39	43	43	43	48
oddziały w szkołach	-	51	49	48	46	45
uczniowie	osoba	1152	1046	994	1002	940
absolwenci	osoba	371	382	336	302	286
SKOLARYZACJA						
Współczynniki skolaryzacji (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne)						
współczynnik skolaryzacji brutto						
szkoły podstawowe	%	101,21	98,43	99,73	99,79	100,21
gimnazja	%	111,63	113,20	113,73	120,58	119,44
współczynnik skolaryzacji netto						
szkoły podstawowe	%	98,85	96,66	97,84	98,45	97,94
gimnazja	%	98,16	99,57	101,03	88,21	100,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych za lata 2006 -2010

Poniżej przedstawiono zestawienie obrazujące zmianę liczebności uczniów w szkołach na terenie Gminy Międzyrzecz w latach 2006 – 2010

Tab. 8. Zestawienie liczby uczniów w publicznych placówkach edukacyjnych w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010

Lp.	Placówka	2006/2007		2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011	
		Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
1.	Szkoła Podstawowa nr 2	639	29	672	31	638	29	626	29	642	30
2.	Szkoła Podstawowa nr 3	574	26	585	27	607	28	588	27	604	26
3.	Szkoła Podstawowa nr 4	127	6	124	6	129	6	122	6	110	6
4.	Szkoła Podstawowa w Bukowcu	62	6	59	6	57	6	56	6	61	6
5.	Szkoła Podstawowa w Kaławie	128	7	113	7	111	7	111	7	114	8
Razem szkoły podstawowe		1530	74	1553	77	1542	76	1503	75	1531	76
6.	Gimnazjum nr 1	609	25	600	23	544	22	497	20	472	19
7.	Gimnazjum nr 2	368	15	342	15	330	15	321	15	315	15
Razem gimnazja		977	40	942	38	874	37	818	35	787	34
8.	Przedszkole nr 1	136	6	140	6	162	6	156	6	153	6
9.	Przedszkole nr 3	71	3	74	3	81	3	75	3	75	3
10.	Przedszkole nr 4	139	6	139	6	131	6	146	6	142	6
11.	Przedszkole nr 6	138	6	145	6	145	6	145	6	145	6
Razem przedszkola		484	21	498	21	519	21	522	21	515	21
Razem		2991	135	2993	136	2935	134	2843	131	2833	131

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Zespołu Oświaty

Kultura, kultura fizyczna i sport.

Sfera działalności kulturalnej w gminie jest uznawana jako poziom wystarczający i adekwatny do popytu. W Gminie Międzyrzecz działa Międzyrzecki Ośrodek Kultury (MOK), w skład którego wchodzi Biblioteka Publiczna, 4 filie biblioteczne, kino oraz dom kultury.

Otwarcie Powiatowego Domu Kultury w Międzyrzeczu nastąpiło 22 lipca 1971 r. w obiekcie, który powstał na ruinach nieskończonej budowli niemieckiej, mającej spełniać wcześniej tę samą rolę. Po kapitalnym remoncie i przy ogromnym zainteresowaniu społeczeństwa, pełną działalność rozpoczęto we wrześniu 1971 r.

W nowym budynku mieściła się sala widowiskowo-kinowa na 430 miejsc z pełnym zapleczem scenicznym (duża scena, garderoby, profesjonalne oświetlenie teatralne i koncertowe), sala tańca (wielofunkcyjna), sala wystaw (z przemienną funkcyjnością), pracownie: plastyczna, dekoratorska, sala do prób teatralnych, muzycznych, rekwizytornia, pomieszczenia biurowe, kawiarnia. W 1973 r. na potrzeby Domu Kultury oddano do użytku salę zabaw „Pod Kasztanem”, zaadaptowaną z budynku dawnej Strzelnicy, i znajdującej się na posesji domu kultury. Sala wykorzystywana była na zajęcia Klubu Tańca Towarzyskiego, turnieje taneczne, próby zespołów muzycznych i imprezy dla zakładów pracy. Sala, na początku lat osiemdziesiątych, została zaadaptowana na przedszkole, a później na ośrodek zdrowia. Powyższe obiekty Domu Kultury należały do najnowocześniejszych i najpiękniejszych w ówczesnym województwie zielonogórskim.

Powiatowy Dom Kultury działał do roku 1975, gdy po reorganizacji administracyjnej województwa przekształcono go w Międzyrzecki Dom Kultury i pod taką nazwą funkcjonował do marca 1995 r. Od kwietnia 1995 r. w skład MDK weszły: biblioteka i stadion. Zmieniono nazwę MDK na Międzyrzecki Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji. Nadal aktualna była jednak funkcja, dla której obiekt został wybudowany. W roku 2001 odłączono od MOKSiR-u stadion i zmieniono nazwę na Międzyrzecki Ośrodek Kultury.

Dom Kultury od początków swojego istnienia prowadzi działalność upowszechniania kultury i sztuki, poprzez aktywne uczestnictwo dzieci, młodzieży i dorosłych w zajęciach sekcji i kół zainteresowań. Odbywające się w sali widowiskowej koncerty, widowiska oraz spektakle teatralne zawsze cieszyły się dużym zainteresowaniem widzów. Organizowano tam przeglądy zespołów artystycznych, festiwale, turnieje taneczne oraz konkursy o skali lokalnej, wojewódzkiej, ogólnopolskiej i międzynarodowej. Repertuar kina dostosowany był do różnych grup wiekowych, odbywały się również ogólnopolskie premiery filmowe, działał Dyskusyjny Klub Filmowy. W sali wystawienniczej prezentowano prace artystów profesjonalnych i amatorów. Zajęcia zespołów artystycznych działających w MOK odbywały się w sali tańca i wystaw, od poniedziałku do soboty. Z uwagi na dużą liczbę zajęć i zespołów oraz prób zespołów szkolnych, wykorzystywano również hol kina i salę widowiskową w godzinach

przedpołudniowych. Ze względu na bardzo dobre warunki lokalowo-techniczne w Międzyrzeczu organizowane były przeglądy i festiwale różnych form artystycznych, zlecanych przez RCAK w Zielonej Górze i Radio Zachód.

W 2006 roku nastąpiła katastrofa budowlana. Jej skutki stały się niepowetowaną stratą dla mieszkańców gminy i powiatu międzyrzeckiego. Przez okres czterech lat trwania remontu Międzyrzecki Ośrodek Kultury funkcjonował w budynku Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Międzyrzecz. Zajęcia zespołów i sekcji przeprowadzano w salach placówek oświatowych. Imprezy plenerowe, konkursy i przeglądy realizowano zgodnie z zaplanowanym kalendarzem imprez na dany rok. W 2011 roku nastąpiło przeniesienie do nowo wyremontowanego obiektu, stwarzającego doskonale warunki do prowadzenia działalności kulturalnej¹.

Do podstawowych zadań MOK należy:

- edukacja przez sztukę,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania kulturą i sztuką,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie – w miarę posiadanych możliwości – potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych,
- koordynowanie działalności na terenie miasta, w zakresie organizacji imprez kulturalnych,
- gromadzenie, ochrona i udostępnianie zbiorów bibliotecznych.

W ramach działalności Międzyrzeckiego Ośrodka Kultury działają następujące sekcje i koła zainteresowań:

a) Studiu Piosenki - działa w MOK od ponad dziesięciu lat. Uczestnikami zajęć są dzieci i młodzież, które uczestniczą w zajęciach mających na celu kształtowanie techniki wokalne. Wokaliści Studia Piosenki występują podczas koncertów plenerowych na profesjonalnych scenach estradowych. Swoje umiejętności wokalne prezentują w trakcie imprez charytatywnych i okolicznościowych.

Od roku 1999 organizowany jest w MOK Dziecięcy i Młodzieżowy Festiwal Piosenki, celem którego jest wyłonienie przez jury najlepszych wokalistów z gminy Międzyrzecz. Impreza cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem, ze względu na wysoki poziom umiejętności wokalnych uczestników oraz udział w nim zawodowych muzyków.

b) Pracownia Plastyczna - zajęcia adresowane są do dzieci w wieku lat 7- 12. Istotą zajęć jest indywidualna praca dziecka, które pod okiem instruktora stara się samodzielnie rozwiązywać różnorodne problemy plastyczne. Dzieci doskonałą umiejętności manualne oraz wyobraźnię twórczą, rozwijają umiejętności kompozycji, oraz zainteresowania i zdolności plastyczne. Duży nacisk kładziony jest na zadania malarskie oraz modelarskie, które w efekcie końcowym dają rezultat w postaci

¹ Dane na temat MOK pochodzą ze strony internetowej www.mokmcz.pl

rzetelnego opanowania technik w ciągu przynajmniej jednego roku systematycznego uczęszczania dziecka na zajęcia. Zajęcia odbywają się w środy.

c) Taniec Towarzyski – Klub Tańca Towarzyskiego Fun Dance. Taniec towarzyski w Międzyrzeczu zaistniał ponad 30 lat temu. Przez ten okres w zajęciach uczestniczyło kilka tysięcy osób, a wiele z nich uzyskało wysokie klasy taneczne oraz odniosło sukcesy w skali ogólnopolskiej i międzynarodowej.

d) Zespół Trans - działa on przy Międzyrzeczkim Ośrodku Kultury od 2004 r. Celem działalności zespołu jest propagowanie różnych form tańca wśród dzieci i młodzieży oraz edukacja kulturalna uczestników zajęć poprzez naukę tańca. W zajęciach uczestniczy grupa ok. 100 młodych tancerzy, pasjonujących się tańcem współczesnym. Najmłodszy tancerz ma 4 lata, zaś najstarsze w zespole są uczennice szkół ponadgimnazjalnych. Zespół TRANS uczestniczy w festiwalach wojewódzkich, a są to: Ogólnopolski Festiwal Zespołów Tanecznych Dzieci i Młodzieży Szkolnej w Gorzowie Wlkp., Międzynarodowych Spotkaniach Tanecznych w Skwierzynie. Dorobek artystyczny zespołu prezentowany jest na koncertach lokalnych oraz na imprezach charytatywnych. Jest ambasadorem kulturalnym Międzyrzecza na koncertach, festiwalach i przeglądach o randze ponadlokalnej. Zajęcia odbywają się przez cały tydzień, oprócz czwartków i niedziel.

d) Międzyrzeczki Uniwersytet Trzeciego Wieku - funkcjonuje od 2006 roku, jako sekcja Międzyrzeczkiego Ośrodka Kultury. Uniwersytet popularyzuje nowy model spędzania czasu wolnego przez osoby starsze, społeczną aktywizację słuchaczy i integrowanie się w środowisku. Działania uniwersytetu umożliwiają ludziom starszym realizację naprawdę godnego i aktywnego trybu życia. Sekcja cieszy się ogromnym zainteresowaniem mieszkańców Gminy. Spotkania odbywają się w poniedziałki i piątki.

e) Międzyrzeczki Chór Kameralny - powstał w lutym 2008 roku (wcześniej pod nazwą "Musica Viva"). Obecnie chór liczy 20 osób. Zajęcia odbywają się w środy i niedziele.

Działalność twórcza Ośrodka Kultury to kształcenie artystyczne dzieci, młodzieży i dorosłych w klubach, sekcjach i kołach zainteresowań. Prowadzona jest również współpraca merytoryczna MOK z zespołami działającymi w gminie Międzyrzecz. Należą do nich:

- Ludowy Zespół Śpiewaczy POD GRUSZĄ w Kursku,
- Zespół Śpiewaczy KĘSZYCZANKI w Kęszycy Leśnej,
- Zespół Śpiewaczy ALE BABKI w Pieskach,
- Zespół ECHO przy Klubie Seniora w Międzyrzeczu,
- Dziecięcy Zespół LAS GAMA w Kęszycy Leśnej,
- oraz współpraca z Bractwem Rycerzy Ziemi Międzyrzeckiej.

Prezentacja działalności kulturalnej, to imprezy dla społeczeństwa w formie koncertów, prezentacji, festynów, przedstawień teatralnych, wystaw prac artystycznych, konkursów, przeglądów amatorskiego ruchu artystycznego w każdej dziedzinie. Są to stałe zamierzenia realizowane w trybie cyklicznym lub

okazjonalnym. Imprezami cyklicznymi realizowanymi corocznie, które na stałe wpisały się już w kalendarz wydarzeń gminnych są między innymi:

Tab. 9. Zestawienie imprez cyklicznych organizowanych w Gminie Międzyrzecz

Lp.	Nazwa imprezy
1.	Final Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy,
2.	Spotkania Grup Kolędniczych i Jasełkowych, prezentacje rejonowe
3.	Koncert z okazji Dnia Babci i Dziadka w wykonaniu dzieci z sekcji MOK,
4.	Turnieje Tańca Towarzyskiego Grand Prix KTT Fan Dance,
5.	Eliminacje Gminne i Powiatowe Lubuskiego Konkursu Recytatorskiego,
6.	Ferie zimowe dla dzieci i młodzieży z terenu gminy,
7.	Wielki Koncert „Na Swojską Nutę” – radiowa lista przebojów,
8.	Ogólnopolski Konkurs Recytatorski – eliminacje powiatowe,
9.	Gminny Dziecięcy i Młodzieżowy Festiwal Piosenki,
10.	Powiatowy Młodzieżowy Festiwal Piosenki,
11.	Prezentacje Powiatowe Dziecięcych Zespołów Teatralnych PRO ARTE,
12.	Prezentacje Powiatowe Dziecięcych i Młodzieżowych Zespołów Tanecznych PRO ARTE,
13.	Festyn Majowy
14.	Dni Międzyrzecza
15.	Muzyczne Spotkania z Folklorem
16.	Warsztaty artystyczne i zajęcia podczas wakacji dla dzieci i młodzieży
17.	festyny wakacyjne
18.	kino plenerowe „Pod Gwiazdami”
19.	„Pożegnanie Lata
20.	Dożynki Gminne,
21.	Święto Obry
22.	Lubuskie Dni Seniora,
23.	Obchody Święta Niepodległości
24.	Mikołajki dla dzieci

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOK

W strukturze organizacyjnej Międzyrzeckiego Ośrodka Kultury znaczną pozycję zajmuje biblioteka.

W skład międzyrzeckiej biblioteki wchodzi:

- oddział dla dorosłych,
- czytelnia dla dorosłych,
- oddział dla dzieci,
- czytelnia dla dzieci,
- księgozbiór pedagogiczny.

Gminę Międzyrzecz obsługują także filie biblioteczne umiejscowione w Kaławie, Kursku, Bukowcu i Bobowicku. Oprócz bogatej oferty książek i czasopism biblioteka posiada księgozbiór książki mówionej i księgozbiór literatury zagranicznej. Prowadzona jest współpraca z biblioteką uniwersytecką w Poznaniu, Wrocławiu, Warszawie, Biblioteką Raczyńskich i bibliotekami wojewódzkimi.

Zadania biblioteki to:

- udostępnianie księgozbioru,

- uzupełnianie i katalogowanie księgozbioru,
- prowadzenie lekcji bibliotecznych,
- szkolenia dla pracowników bibliotek powiatu międzyrzeckiego,
- prowadzenie zajęć w czasie ferii zimowych,
- organizacja spotkań autorskich,
- wystawy,
- promocja czytelnictwa wśród dzieci „Cała Polska czyta dzieciom”,
- „Noc z Baśniami”.

Poniżej zestawiono dane statystyczne dotyczące bibliotek w Gminie Międzyrzecz za ostatnie 5 lat:

Tab. 10. Kultura w Gminie Międzyrzecz w ciągu lat 2006 - 2010

BIBLIOTEKI	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
Placówki biblioteczne						
biblioteki i filie	ob.	5	5	5	5	5
pracownicy bibliotek	osoba	8	9	9	9	11
księgozbiór	wol.	113701	114419	115273	110540	111146
czytelnicy w ciągu roku	osoba	6924	6932	5976	5913	5886
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	200613	193021	165942	174541	170115
punkty biblioteczne ogółem	ob.	8	9	9	9	8
obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	ob.	1	1	1	1	1
Biblioteki - wskaźniki						
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	1905	1769	1772	1778	1913
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	4590,1	4620,0	4646,2	4442,0	4469,3
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	279	280	241	238	237
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wol.	29,0	27,8	27,8	30,0	28,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych lata 2006-2010

Na terenie biblioteki organizowane są imprezy okolicznościowe (Mikołajki, Tydzień bibliotek, Wiosna w Bibliotece, czy wystawy fotograficzne z najważniejszych imprez organizowanych na terenie gminy Międzyrzecz).

Kino

W ramach struktury Międzyrzeckiego Ośrodka Kultury funkcjonuje także **kino**. Seanse filmowe wyświetlane są dla co najmniej 10 widzów. Warunkiem uczestnictwa w seansie jest zakup ważnego biletu. Projekcja filmów odbywa się w wersji analogowej 2D lub cyfrowej 3D, z możliwością wypożyczenia na miejscu okularów umożliwiających oglądanie seansów w 3D. Kino cieszy się dużą popularnością wśród mieszkańców miejscowości i Gminy.

Muzeum

Kolejną instytucją prowadzącą formę rozwoju kulturalnego na terenie Gminy Międzyrzecz jest Muzeum. Na terenie obiektu istnieje stała ekspozycja Portretów Trumiennych, którą można oglądać przez cały rok, za uprzednim umówieniem się, bowiem muzeum nie jest czynne w poniedziałki oraz od listopada do marca każdego roku. Muzeum zapewnia przewodnika zgłoszonym wcześniej grupom zorganizowanym. Niezwykłą perełką, wchodzącą w skład zasobów muzeum, jest zamek w Międzyrzeczu, który powstał na miejscu starszego, drewniano-ziemnego grodu, położonego w widłach Obry i Paklicy. Prawdopodobnie w XIII wieku na terenie osady wzniesiono murowaną wieżę, a pełna przebudowa w ceglana warownię nastąpiła w połowie XIV stulecia, za panowania Kazimierza Wielkiego i według źródeł inicjatorem przedsięwzięcia był właśnie nasz słynny król. Kres świetności warowni tradycyjnie przyniosły wojny szwedzkie, podczas których została ona zniszczona i pozbawiona walorów obronnych. Mimo podjętej przez ówczesnego starostę międzyrzeckiego próby odbudowy zamku, nie podniósł się on już z upadku, a jego stan na początku XVIII wieku był tak zły, że od strony miasta wzniesiono nowy budynek, pełniący odtąd funkcję siedziby starostów. Po II rozbiórce Polski, kiedy starostwo uległo likwidacji, w budynku urządzono browar. Obecnie twierdza wraz z dawną karczmą stanowi siedzibę miejscowego muzeum. Do naszych czasów z zamku przetrwał pełen zarys murów obwodowych, budynek wartowni oraz fundamenty (prawdopodobnie) budynku mieszkalnego. Wspaniale prezentują się cylindryczne basteje. Przykryte ogromnymi spiczastymi dachami przypominają chińskie kapelusze, nadając budowli oryginalny, niepowtarzalny charakter. Całe założenie wciąż otoczone jest fosą wypełnioną wodą. Zabytek stanowi jeden z elementów Międzyrzeckiego Zespołu Muzealnego. W środku oprócz jednej armaty nie ma żadnego wyposażenia, mimo to warto pospacerować wzdłuż murów i wdrapać się na basteje. Poniżej przedstawiono zestawienie odwiedzin muzeum na przełomie ostatnich 5 lat ze wskazaniem rodzajów org. tam imprez i ilości uczestników.

Tab. 11. Muzeum – ilości odwiedzin i organizowane imprezy w ciągu lat 2006 - 2010

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
MUZEUM						
Muzea w gestii samorządu gmin, powiatów i miast na prawach powiatu						
muzea łącznie z oddziałami	ob.	1	1	1	1	1
zwiedzający muzea i oddziały	osoba	9438	9438	8782	7954	9457
Imprezy oświatowe w muzeach						
ogółem	szt.	32	32	32	45	103
odczyty	szt.	17	17	17	32	25
lekcje zajęcia	szt.	15	15	15	13	29
imprezy plenerowe	szt.	0	0	0	0	2
lekcje zajęcia	szt.	0	0	0	0	29
sesje i seminaria naukowe/ sympozja, seanse filmowe	szt.	0	0	0	0	3
warsztaty	szt.	0	0	0	0	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych lata 2006-2010

Pomimo organizacji wielu imprez panuje powszechne odczucie, że w okresie ostatnich lat zmalał poziom uczestnictwa społeczności gminy w życiu kulturalnym. Należy tu wziąć pod uwagę fakt, że zmienił się model uczestnictwa w kulturze. Dlatego też priorytetem w dziedzinie kultury powinno być, z jednej strony wykorzystanie potencjału kulturalnego Gminy dla jej promocji na zewnątrz, a z drugiej wzmocnienie istniejących i pobudzanie nowych potrzeb kulturalnych wśród jego mieszkańców.

Sport

W Gminie Międzyrzecz na rzecz mieszkańców w zakresie kultury fizycznej i sportu działa Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku, jako zakład budżetowy Gminy Międzyrzecz. Zarządza on następującymi obiektami sportowymi i wypoczynkowymi:

- Hala sportowo – widowiskowa - o powierzchni 1000 m², z boiskami do wszystkich gier halowych, z widownią na 600 miejsc i pełnym zapleczem sanitarno-socjalnym, która dodatkowo została tak zaprojektowana, aby mogli na niej przebywać niepełnosprawni. Dodatkowo w skład kompleksu wchodzi:
 - ✓ Salony odnowy biologicznej z siłownią. Przy siłowni znajduje się pełne zaplecze sanitarno-socjalne. Poza tym są: sauna sucha, solarium i gabinet masażu.
 - ✓ Gabinet lekarski i stomatologiczny.
 - ✓ Hotel, czynny 24h, z miejscami na 21 noclegów w pokojach dwu- i trzyosobowych, z pełnym węzłem sanitarnym, restauracją, salą konferencyjną na 40 osób oraz salą bankietową na 70 osób.
- Stadionem Miejskim - to kompleks sportowo-rekreacyjny w skład którego wchodzi:
 - ✓ 2 płyty piłkarskie,
 - ✓ 3 korty tenisowe,
 - ✓ boisko uniwersalne oraz bieżnie L.A. 6- torowa.

Specjalizuje się on w całościowej obsłudze obozów sportowych, szkoleń, seminariów oraz zorganizowanych grup turystycznych. Na terenie stadionu znajduje się nowo wybudowany pawilon wielofunkcyjny z zapleczem szatni z umywalniami, świetlicą, pokojem trenerskim do prowadzenia zajęć teoretycznych.

- Ośrodkiem Wypoczynkowym „Głębokie”

Położony jest on malowniczo, wśród lasów nad jeziorem Głębokie, 5 km od Międzyrzecza przy trasie A3 Świnoujście - Jakuszyce. W okresie wakacji Ośrodek cieszy się ogromną popularnością wśród rzeszy turystów z całego kraju, i z każdym nowym sezonem letnim coraz liczniejszych gości ze wszystkich zakątków Europy. OW „Głębokie” dysponuje:

- ✓ campingiem,
- ✓ polem namiotowym na 200 miejsc,

- ✓ wypożyczalnią sprzętu wodnego (na wyposażeniu: kajaki, rowery wodne, surfing, łódzie żaglowe),
- ✓ kortem tenisowym,
- ✓ 50-cio metrową rynną zjeżdżalnią wodną,
- ✓ boiskami:
 - do piłki plażowej,
 - piłki siatkowej,
 - koszykowej oraz boiskiem do mini piłki nożnej.
- Pływalnią miejską „Kasztelanką”,
- Boiskiem wielofunkcyjnym Orlik.

W okresie letnim na Ośrodku organizowane są dyskoteki, festyny sportowo – rekreacyjne, połączone z dużymi imprezami biegowymi oraz koncerty zespołów i imprezy sportowo - rekreacyjne dla dzieci.

Na terenie Ośrodka funkcjonuje Klub Żeglarski oraz Stowarzyszenie Płetwonurków, gdzie organizowane są odpłatne szkolenia dla wszystkich chętnych (bez względu na wiek).

Ośrodek "Głębokie" otoczony jest wspaniałymi lasami, obfitującymi w zwierzynę łowną, grzyby i jagody. Jezioro Głębokie jest natomiast wspaniałą propozycją dla wędkarzy, również poza sezonem letnim.

Ośrodek Wypoczynkowy "Głębokie" wraz z jeziorem Głębokie objęte są strefą ciszy (bez możliwości korzystania z łodzi motorowych i skuterów wodnych).

Oprócz wyżej wymienionej działalności Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku przekazuje dotacje na rzecz klubów i organizacji sportowych na terenie Gminy Międzyrzecz. W latach 2007 – 2011 przekazano następujące wysokości dotacji na rzecz organizacji:

Tab. 12. Zestawienie dotacji przekazanych organizacjom sportowym na terenie Gminy Międzyrzecz w latach 2007-2011

	Jednostka miary	2007	2008	2009	2010	2011
KLUBY, ORGANIZACJE						
Nazwa klubu sportowego, organizacji, które otrzymały wsparcie z budżetu gminy Międzyrzecz						
Klub Tenisa Stołowego Rolnik w Bobowicku	zł. rocznie	3000	1000	1500	1500	2000
Zarząd Powiatowy LOK	zł. rocznie	0	3000	3000	3000	1500
Wyścigi Kolarskie po Ziemi Lubuskiej	zł. rocznie	0	15000	25000	0	0
Miejski Klub Sportowy Duet	zł. rocznie	0	1000	1500	0	0
Polski Związek Wędkarski Koło nr 1	zł. rocznie	0	4000	4000	2500	1000
Polski Związek Wędkarski Koło nr 2	zł. rocznie	0	2500	4000	2500	1000
Polski Związek Wędkarski Koło nr 3	zł. rocznie	0	0	0	2500	1000
Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых	zł. rocznie	0	2500	3000	3000	1000
Stowarzyszenie Sportowe MOSiW-Tenis	zł. rocznie	0	4000	8000	4000	0
Sportowy Klub Wędkarski WKS ABRAMIS	zł. rocznie	0	3000	2000	2500	500

Międzyrzeckie Stowarzyszenie Brydź Sportowy	zł. rocznie	0	3000	3000	2000	2000
Międzyrzeckie Stowarzyszenie Ratowników Wodnych	zł. rocznie	0	0	3000	3000	1000
UKS DOWBOR Międzyrzecz	zł. rocznie	2000	2000	2500	4000	1500
Tenis Club Poland	zł. rocznie	3000	0	0	2000	0
Klub Sportowy Lubusz	zł. rocznie	5000	5000	0	0	0
Akcja z udziałem pływaczek	zł. rocznie	0	0	0	0	1500

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOSiW za lata 2007-2011

Oprócz Międzyrzeckiego Ośrodka Sportu i Wypoczynku realizującego zadania własne gminy Międzyrzecz funkcjonują także inne organizacje sportowe. Należą do nich:

- Międzyrzecki Klub Tenisowy „TENNIS CLUB POLAND – ORZEŁ” Międzyrzecz,
- Międzyrzecki Klub Sportowy „ORZEŁ” w Międzyrzeczu,
- Międzyrzecki Klub Rowerzystów MTB MOSiW Międzyrzecz,
- Gminny Klub Sportowy „FAVOR” w Bobowicku,
- Klub Sportowy „BŁĘKITNI” Bukowiec w Bukowcu,
- Klub Sportowy „INTER” Nietoperek w Nietoperku,
- Klub Sportowy „AS” Pieski w Pieskach,
- Międzyrzeckie Stowarzyszenie Brydża Sportowego w Międzyrzeczu,
- Uczniowski Klub Sportowy „KASZTELAN” przy Gimnazjum nr 2 w Międzyrzeczu,
- Uczniowski Klub Sportowy „ORLIKI” przy Szkole Podstawowej nr 2 w Międzyrzeczu,
- Uczniowski Klub Sportowy „TRÓJKA” przy Szkole Podstawowej nr 3 w Międzyrzeczu,
- Uczniowski Klub Sportowy przy Gimnazjum nr 1 w Międzyrzeczu
- Uczniowski Klub Sportowy „DOWBOR” w Międzyrzeczu,
- Gminny Klub Sportowy „FC KURSKO” w Kursku,
- Międzyrzeckie Stowarzyszenie Tenisa Ziemnego w Międzyrzeczu.

Wielu przedstawicieli tych organizacji uczestniczy w różnego typu zawodach, konkursach i mitingach zdobywając wiele medali, wyróżnień, dyplomów. Wszystko to niewątpliwie wpływa na promocję Gminy Międzyrzecz.

Poniżej przedstawiono tabelę pokazującą liczbę funkcjonujących klubów sportowych na terenie Gminy Międzyrzecz oraz obiektów sportowych:

Tab. 13. Zestawienie klubów sportowych łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS, a także obiektów sportowych w Gminie Międzyrzecz – stan na rok 2010

	Jednostka miary	2010
SPORT		
Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS		
kluby	szt.	11
członkowie	osoba	527
ćwiczący ogółem	osoba	451
ćwiczący mężczyźni	osoba	375

ćwiczący kobiety	osoba	76
ćwiczący do lat 18 ogółem	osoba	317
ćwiczący do lat 18 chłopcy	osoba	254
ćwiczący do lat 18 dziewczęta	osoba	63
sekcje sportowe	szt.	17
trenerzy	osoba	7
instruktorzy sportowi	osoba	14
inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	9
Obiekty sportowe		
stadiony		
obiekty ogółem	ob.	2
obiekty dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych	ob.	1
boiska do gier wielkich		
obiekty ogółem	ob.	1
obiekty dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych	ob.	1
boiska do gier małych		
obiekty ogółem	ob.	3
obiekty dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych	ob.	3
boiska uniwersalne-wielozadaniowe		
obiekty ogółem	ob.	1
obiekty dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych	ob.	1
hale sportowe o wymiarach od 36x19 do 44x22 m		
obiekty ogółem	ob.	1
obiekty dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych	ob.	1
korty tenisowe otwarte		
obiekty ogółem	ob.	4
obiekty dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych	ob.	4
 pływalnie kryte		
obiekty ogółem	ob.	1
obiekty dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych	ob.	1
strzelnice		
obiekty ogółem	ob.	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych za rok 2010

Pomimo istnienia w Gminie placówek oświatowych i Klubów Sportowych, wypełniających zadania z zakresu sportu oraz kilku jednostek i organizacji kultury fizycznej, nadal efekty tych działań są

niewystarczające, bowiem poziom sprawności fizycznej społeczeństwa oceniany jest jako niski, a młodzież w dalszym ciągu wybiera komputer zamiast ruchu fizycznego.

Przyczyn tego upatrywać należy w niskim poziomie świadomości społecznej, której rezultatem jest mały odsetek osób uprawiających sport i rekreację, oraz w braku rozwiązań systemowych

dotyczących finansowania kultury fizycznej. Promowanie zdrowego stylu życia i uczestnictwa w kulturze

fizycznej jest jednym z ważniejszych zadań Gminy. Dlatego też planuje się rozbudowę bazy, na której opierałby się rozwój kultury fizycznej i sportu.

Idąc w myśl tej zasady, w ostatnich latach przy wsparciu środków Unii Europejskiej, w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, działanie 5.1 „Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury turystycznej i kulturowej”, Gmina Międzyrzecz na rzecz swoich mieszkańców i sportowców zrealizowała duży projekt pn. „Budowa krytej pływalni w Międzyrzeczu”.

Wartość inwestycji wyniosła 22.384.851,82 zł. natomiast dofinansowanie kosztów w wysokości 50 % umożliwiło odzyskanie kwoty 11.191.425,91 zł. Obiekt powstał na Osiedlu Kasztelańskim, stąd jego nazwa „KASZTELANKA”. Obiekt jest czynny przez cały tydzień oraz w święta w godz. od 8.00 do 22.00.

Na terenie obiektu do dyspozycji gości pozostają następujące objekty:

- basen pływacki o długości 25 metrów i szerokości 12 m, z głębokością od 1,3 do 1,8 m. Temperatura wody wynosi od 26 °C do 28 °C.

- basen rekreacyjny o głębokości od 60 do 120 cm. Jego atrakcją są niecka ze stali nierdzewnej tzw. „grota” ze sztuczną falą oraz dysze do masażu i gejzery do

masażu podwodnego. Ponadto można skorzystać ze zjeżdżalni zewnętrznej o długości 63 m. Woda w tym basenie ma temperaturę od 29 °C do 30 °C.

- brodzik dla najmłodszych o głębokości od 10 do 40 cm, z małą zjeżdżalnią i fontannami w kształcie grzybka i jeża. Woda w tym basenie jest cieplejsza i ma temperaturę od 30 °C do 31 °C.

- sauna fińska – która pomieści 12 osób.
- jacuzzi – dwie sześciuosobowe wanny o temperaturze wody od 32 °C do 34 °C, jako ciekawa alternatywa spędzania wolnego czasu.

Cały obiekt jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych.

W czasie tygodnia od godz. 8⁰⁰ do 11⁰⁰ z możliwości basenu mogą korzystać szkoły, w ramach zajęć wychowania fizycznego. Wstęp na basen jest płatny.

Turystyka i rekreacja

Poziom turystyki na terenie Gminy Międzyrzecz stoi na wysokim poziomie. Jest to zasługa nie tylko wielu ciekawych zabytków architektury, także sakralnej, ale również rozpoznawalnych w skali regionu, kraju i całej Polski elementów turystycznych.

Niewątpliwym atutem Gminy Międzyrzecz jest istnienie na jej terenie Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego.

Międzyrzecki Rejon Umocniony – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie (Festungsfront

Oder-Warthe Bogen) to potężny system poniemieckich fortyfikacji, powstały w latach 30-tych XX w. na

pograniczu niemiecko – polskim. Położony jest w łuku Odry i Warty oraz rozciąga na odcinku ok. 100 km. Najważniejszym elementem fortyfikacji jest system podziemnych tuneli wybudowanych w okolicach Międzyrzecza, o łącznej długości przekraczającej 30 km. Podziemia stanowią element Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie, przy którym

zorganizowana jest całoroczna trasa turystyczna.

Pozostałości fortyfikacji Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego do dziś budzą podziw swym ogromem, pobudzają wyobraźnię, zachęcają do zwiedzania, stanowią największą turystyczną atrakcję ziemi międzyrzeckiej. Unikatowy na skalę europejską, system fortyfikacji przyciąga rzesze turystów z kraju

i zagranicy. Międzyrzecki Rejon Umocniony (MRU) został zbudowany przez Niemców w latach międzywojennych, i w czasie II wojny światowej w celu obrony rubieży III Rzeszy. Fortyfikacje tworzył system kilkudziesięciu żelbetowych bunkrów.

Okolo 21 z nich było połączonych za pomocą podziemnych korytarzy znajdujących się na głębokości 30-50 m,

tworzących istny labirynt, o łącznej długości ok. 30 km!

Osią podziemi jest korytarz główny (Główna Droga Ruchu), biegnący wzdłuż linii północ-południe. Od niego odchodzą w różnych kierunkach liczne korytarze boczne, prowadzące do tzw. obiektów. Z nich betonowe schody wiodą do naziemnej części obiektu - bunkra ("Panzerwerk"). Potężne bunkry wyposażone były w stalowe kopuły bojowe o grubości ścian ok. 25 cm, w których ulokowano stanowiska karabinów maszynowych.

Poza tym, w bunkrze znajdował się miotacz ognia oraz motorowy granatnik o zdolności wyrzutu do 140 min na minutę. Oprócz pomieszczeń bojowych, w obiekcie były pomieszczenia magazynowe, koszary, sanitariaty, maszynownia, wentylatory itp.

Cały podziemny system wyposażony był we wszystkie niezbędne urządzenia - oświetlenie, wentylację, wodociągi, kanalizację, łączność. Komunikację między obiektami umożliwiały elektryczna kolejka wąskotorowa kursująca w korytarzach.

Potężne fortyfikacje nie odegrały praktycznie żadnej roli w działaniach wojennych. 30 stycznia 1945 r. zostały zdobyte przez Armię Czerwoną.

W miejscu przełamania fortyfikacji MRU znajduje się pamiątkowy obelisk wykonany z fragmentów wysadzonego w powietrze bunkra.

Niemal 45 lat trwała dewastacja opuszczonych i zapomnianych

"bunkrów". Porzucone przez ludzi, podziemia przeszły we władanie nietoperzy.

Prowadzone od ponad 20 lat badania wykazały, że fortyfikacje MRU są jednym z największych zimowisk nietoperzy w Europie. Co roku zimuje tu około 30.000 tych ssaków należących do 12

gatunków.

Najliczniejszymi są: nocek duży, nocek rudy, mopek, gacek wielkouch (brunatny) oraz nocek Natterera. Wiele gatunków występujących w podziemiach MRU to prawdziwe osobliwości faunistyczne, często są to gatunki rzadkie i zagrożone wyginięciem.

Dzięki obrączkowaniu stwierdzono, że zlatują tu na zimę nietoperze z odległości

nawet 260 km, z Maklemburgii i Brandenburgii w Niemczech.

Rezerwat "Nietoperek" i "Nietoperek II".

Walory przyrodnicze sprawiły, że w 1980 r. fragment podziemi MRU, a w roku 1999 całość została uznana za rezerwat przyrody.

Celem utworzenia rezerwatów, jest zachowanie miejsc masowego zimowania wielu gatunków nietoperzy. Aby zapewnić im spokój, wejścia do podziemi zostały zabezpieczone specjalnymi kratami.

Zwiedzanie podziemi na terenie Gminy Międzyrzecz, jest możliwe tylko z przewodnikiem, w wyznaczonej części turystycznej, która znajduje się w miejscowości Pniewo (dawniej PGR Kaława), około 12 km na południe od Międzyrzecza, w pobliżu trasy nr 3 Świnoujście - Zielona Góra oraz około 18 km na północ od Świebodzina.

Oprócz wskazanego obiektu na terenie Gminy Międzyrzecz istnieje jeszcze wiele pięknych obiektów zabytkowych, które także licznie są odwiedzane przez turystów. Należą do nich:

- Muzeum w Międzyrzeczu

Powstało w 1945 roku. Mieści się w dawnej siedzibie starostów międzyrzeckich z początku XVIII wieku. W muzeum można zobaczyć zbiory z zakresu archeologii, historii, sztuki, rzemiosła artystycznego i kultury ludowej. Dla odwiedzających dostępny

jest również najciekawszy w Polsce zbiór portretów trumiennych, które malowane na blasze, stanowiły

najważniejszy element dekoracji pogrzebowej. Portrety trumienne przedstawiają szlachtę polską i napływową szlachtę niemiecką zamieszkałą w okolicy Międzyrzecza w XVII i XVIII wieku.

- Zamek z kompleksem parkowym

Zamek jest jednym z najciekawszych zabytków Międzyrzecza. Ruiny zamku otacza fosa, wzdłuż której biegnie

zachowany wał zewnętrzny dawnego podgrodzia. Został on wzniesiony za panowania Kazimierza Wielkiego na terenie dawnego grodu w XIV wieku. Zamek był siedzibą kasztelanów i starostów międzyrzeckich. W 1520 roku został on poważnie uszkodzony przez wojska brandenburskie ciągnące

na pomoc Krzyżakom. W ciągu XVI wieku poddawany był pracom renowacyjnym, których śladem są zachowane dwie artyleryjskie basteje. W czasie wojen szwedzkich w XVII wieku międzyrzeckie fortalicjum uległo dewastacji. Dopiero 1691 roku ówczesny Starosta Międzyrzecki Piotr Opaliński próbował go odbudować, prace jednak szybko zostały przerwane w związku z jego śmiercią. W 1966 roku zespół zamkowy uznany został za Pomnik Kultury Tysiąclecia Państwa.

- Ratusz

Usytuowany w centralnym punkcie miasta, pośrodku Rynku, wzniesiony mocą przywileju Stefana Batorego w 1581 roku. Po wielokrotnych przebudowach w 1813 roku otrzymał obecny kształt.

- Kościół pw. Św. Wojciecha

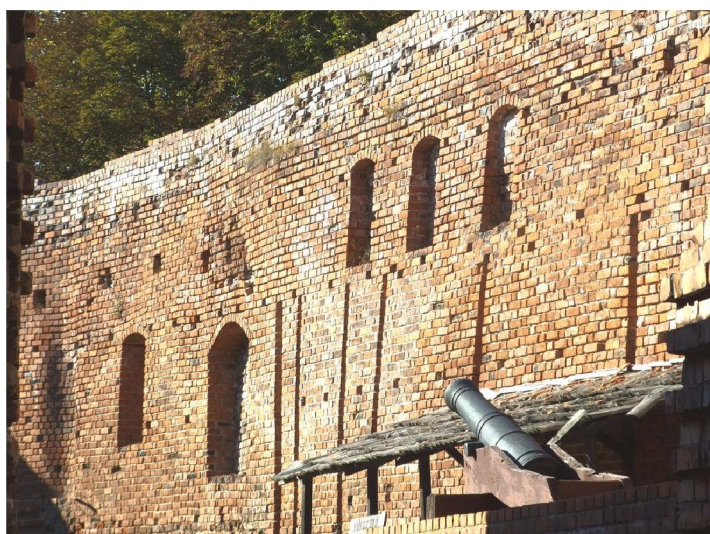
Wzniesiony został w 1834 roku. Do 1945 roku kościół był w posiadaniu ewangelików, dla kultu katolickiego poświęcony 7 grudnia 1947r. Zbudowany jest w stylu późnoklasycystycznym,

jednonawowy, z dwukondygnacyjną fasadą trójosiową, zwieńczoną trójkątnym naczółkiem i wieżą z obeliskowym hełmem, z połączonym krzyżem. W ołtarzu głównym znajduje się obraz z 1835 roku przedstawiający Chrystusa i czterech ewangelistów.

- Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela – z końca XV wieku

Jest jedynym zachowanym zabytkiem sakralnej architektury gotyckiej Międzyrzecza. Zachowany do dziś budynek wzniesiony został w dwóch etapach: korpus świątyni powstał w XIV wieku, natomiast prezbiterium z zakrystią, nakrywające

wewnętrzne sklepienie, oraz szczyty korpusu – w pierwszej połowie XVI stulecia. Kościół jest gotycki, murowany, askarpowany, ze szczytami bogato zdobionymi blendami. Wnętrze halowe, trójnawowe, pięcioprzęsłowe.

- Pałac w Bobowicku - barokowy pałac wzniesiony w XVIII w., dla ówczesnych właścicieli jako siedziba rodu Dziembowskich. Przy pałacu zachowały

się pozostałości dawnego folwarku oraz cmentarza rodowego z barokowymi, bogato zdobionymi płytami nagrobnymi i epitafiami. Budynek jest obecnie opuszczony i niszczeje. Obok pałacu znajduje się park

krajobrazowy o powierzchni 3,6 ha z końca XVIII w., dawny cmentarz ewangelicki z obeliskiem nagrobnym z 1783 r. i oficyna zwana starym dworkiem z przełomu XVIII i XIX w.

- Zespół pałacowo – parkowy z neogotycką architekturą rezydencjonalną z XIX wieku w Bukowcu. Z dawnego folwarku pozostał budynek bramny z wieżami, gorzelnia i część zabudowań gospodarczych. Obok zabudowań folwarku zachował się park krajobrazowy, położony w wąwozie, z wieloma rzadkimi drzewami (m.in. kilka cisów i drzew egzotycznych).

- Kościół ryglowy i drewniany Św. Bartłomieja w Kalsku - barokowy, wzniesiony z inicjatywy opata bledzewskiego Jana Białobłodzkiego w latach 1692 - 1693. Konstrukcja szachulcowa, na rzucie prostokąta, z węższym, zamkniętym trójbocznie prezbiterium. Zakrystia murowana, dobudowana w XIX wieku. Nad zachodnią częścią korpusu nadbudowano kwadratową drewnianą wieżę, zwieńczoną ośmiobocznym hełmem z latarnią. Wnętrze nakryte jest sklepieniem drewnianym o profilowanych belkach. Barokowe wyposażenie wnętrza pochodzi z XVIII wieku.

Naprzeciw kościoła znajduje się klasycystyczny dwór z pierwszej połowy XIX wieku.

- Kościół Św. Mikołaja w Kaławie – barokowy kościół znajdujący się w centrum wsi wybudowany ze środków fundacji cystersów paradyskich, z późniejszym neogotyckim wyposażeniem. Źródła archiwalne wzmiankują tę świątynię od 1435 r. Podczas szwedzkiego potopu w 1655 r. kościół kaławski został złupiony i spalony przez Szwedów, odbudowany w latach 1668-9, spłonął w 1733 r. W 1796 r., po trzecim rozbiórce Polski, rząd pruski przejął wszystkie dobra kościelne i odtąd wieś podlegała urzędowi w Starym Dworze.

Okolo 2 km na zachód od centrum Kaławy, za zabudowaniami byłego PGR przebiegają fragmenty umocnień Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego zwane zębami smoka. W podziemiach znajduje się rezerwat Nietoperek. Kaława leży na granicy utworzonego 30 września 1997 roku Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Uroczyska Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego.

- Kościół filialny św. Marcina w Kęszycy – kościół szachulcowy z 1728 r. z murowaną, neogotycką wieżą

dostawioną w 1886 r. Kościół jest budynkiem salowym, z trójbocznie zamkniętą partią wschodnią. Przylegającą od zachodu wieżę wieńczy strzelisty hełm o charakterze iglicy. Teren kościelny ogrodzony jest kamiennym murem.

- Zespół Pałacowo – parkowy w Kursku - pałac został wzniesiony dla Kalckreuthów w końcu XVII wieku, rozbudowany około 1870 roku. Usytuowana w parku

krajobrazowym rezydencja wzniesiona została na rzucie prostokąta. Jego wyższa partia środkowa jest

dwukondygnacyjna, wieńczy ją trójkątny ogzymsowany szczyt. Partie boczne są niższe, urozmaicone przybudówkami w formie narożnych wież (okrągłej i wielobocznej).

W XVII i początkach XVIII wieku wieś Kursko należało do rodziny Bronikowskich. Portrety trumienne Zygmunta Bronikowskiego, jego żony Anny z Dziembowskich oraz ich dzieci są ozdobą kolekcji muzeum w Międzyrzeczu.

- Neogotycki zespół szpitalny w Obrzycach - zaprojektowany na początku XX wieku oraz przyległy park krajobrazowy ze szlachetnym drzewostanem.

- Kościół pw. Św. Piotra i Pawła w Pieskach - wzniesiony w 1847 roku, murowany, otynkowany, wzniesiony na rzucie prostokąta, z półkolistą apsydą od strony wschodniej. W związku z istnieniem empor okna zostały rozmieszczone w dwóch kondygnacjach. Nad całością dominuje wysoka, prostokątna wieża, zwieńczona w narożach sterczynami, w kształcie małych wieżyczek, nakryta strzelistym hełmem o charakterze iglicy, zwieńczonym kulą i krzyżem. W pobliżu kościoła znajduje się zespół dworski z pierwszej połowy XIX wieku, obejmujący budynki folwarczne (klasycystyczny granitowy spichlerz, szachulcowa stodoła) oraz park krajobrazowy z końca XVIII wieku, o powierzchni ok. 4 ha. W parku znajduje się pomnikowy dąb o obwodzie przekraczającym 6 m.

- kościół z końca XIX wieku w Szumiącej – kościół neogotycki z 1894 r

- kościół Św. Barbary w Wysokiej – późnobarokowy, fundacji opata paradyskiego Michała Jozefa Górczyńskiego z interesującym barokowym wyposażeniem.

- zespół pałacowo-parkowy w Wyszanowie – położony w północno-zachodniej części wsi. Na wschód od pałacu położony jest późnobarokowy kościół św. Józefa z dawnym wyposażeniem kościoła Rezydencji Jezuickiej w Międzyrzeczu. Na południowej ścianie kościoła zachował się zegar słoneczny. Kościół wzniesiony został w miejscu wcześniejszej, szachulcowej świątyni w 1792 roku. Jest to murowana, jednonawowa budowla, założona na planie prostokąta, z trójbocznie zamkniętym prezbiterium od wschodu. Na przedłużeniu prezbiterium znajduje się zakrystia. Od zachodu przylega do nawy kwadratowa wieża, o elewacjach ujętych pilastrami, o wolutowych kapitelach. W niszy nad wejściem głównym umieszczono figurę Najświętszej Marii Panny. W jednej z elewacji bocznych znajduje się zegar słoneczny z datą budowy kościoła. W sklepionym żaglasto wnętrzu zachowało się późnobarokowe wyposażenie. Teren otaczający kościół ogrodzony jest kamiennym murem. W północno-zachodniej części wsi znajduje się dwór z XIX wieku, a przy nim niewielki ogród ozdobny z pierwszej połowy XIX wieku. W czasie okupacji w Wyszanowie był obóz dla jeńców wojennych.

- Kościół pw. Św. Wojciecha w miejscowości Święty Wojciech - z 1768 r. (lub 1790) szachulcowy, konstrukcji słupowo – ramowej. Salowy, trójbocznie zamknięty. Wieża kwadratowa od frontu. Zwieńczona ośmiobocznym, baniastym hełmem z latarnią i krzyżem. Dach jednokalenicowy, kryty blachą. Dzwon z 1660 r. Teren ogrodzony nowym ceglany parkanem. W pobliżu znajduje się neogotycka kaplica grobowa.

- Kościół w Gorzycy – to kościół szachulcowy w 1736 roku. Jest to świątynia jednonawowa, od wschodu zamknięta trójbocznie. Wieża z 1777 roku, nakryta została baniastym hełmem z latarnią. Obok kościoła drewniana dzwonnica z połowy XIX wieku. Barokowy pałac z XVIII w. wzniesiony dla Kalckreuthów, rozbudowany na początku XX w. Pałac wzniesiony został na rzucie prostokąta. Jest to budynek piętrowy, nakryty dachem mansardowym o sylwetce urozmaiconej lukarnami. Obok park krajobrazowy z pocz. XIX w., łączący się z lasem porastającym dolinę Obry (powierzchnia ok. 10 ha). W pobliżu pałacu znajduje się szachulcowa oficyna z XVII wieku oraz zabudowania folwarczne: spichlerz, stodoły, stajnie.

Jeziora i rzeki

Na terenie gminy znajduje się ok. 50 naturalnych zbiorników wodnych, w tym 28 jezior o wielkości od 2 ha do 112 ha (największe - jezioro Głębokie), wszystkie z wodą I lub II klasy czystości. Są to:

- Jezioro Czarne
- Jezioro Bagno,
- Jezioro Bobowickie (inna nazwa Jezioro Bobowicko),
- Jezioro Bukowieckie,
- Jezioro Es,
- Jezioro Głębocek,
- Jezioro Głębokie,
- Jezioro Krzaczaste,
- Jezioro Krzewie (inna nazwa Jezioro Kęszyckie),
- Jezioro Kursko,
- Jezioro Nietopersko,
- Jezioro Nietoperek Lewy,
- Jezioro Oczko,
- Jezioro Oko,
- Jezioro Paklicko Małe,
- Jezioro Pieski,
- Jezioro Pieskie,
- Jezioro Zamkowe Przednie,
- Jezioro Rojewo,
- Jezioro Rozdrożne (inna nazwa Jezioro Rozdroże),
- Jezioro Staw Kęszyca,
- Jezioro Staw Skoki,
- Jezioro Stoki (inna nazwa Jezioro Nietoperek Prawy),

- Jezioro Zamkowe Środkowe,
- Jezioro Trzebisz,
- Jezioro Zamkowe Tylne,
- Jezioro Wyszanoskie,
- Jezioro Zamostowe,
- Jezioro Żółwin.

Ponadto na terenie gminy Międzyrzecz znajduje się kilkanaście innych naturalnych zbiorników wodnych o powierzchni od 1 ha do 4 ha, nie posiadających oficjalnej nazwy.

- **Jezioro Głębokie** zajmuje północną, bezodpływową część rynny, która ciągnie się południkowo od wsi Rojewo poprzez osady Głębokie, Św. Wojciech do Kęszycy. Głębokie reprezentuje klasyczny typ jeziora zamkniętego — bez dopływu i odpływu powierzchniowego (pow. 125 ha, dł. 2280 m, szer. 825 m, maks. głęb. 25,4 m). **Jest to największe bezodpływowe jezioro Ziemi Lubuskiej!** Szczególną atrakcją dla pletwonurków stanowi bogata roślinność podwodna, urozmaicona rzeźba dna i duża przezroczystość wody. Jezioro otoczone jest wysokopiennymi lasami z przewagą drzew liściastych.

Z Głębokiego można odbywać interesujące wycieczki do pobliskich lasów, obfitujących w grzyby. Niemalą atrakcją mogą dostarczyć również dłuższe wycieczki do wsi Górzycy, Chycina i Zemsko. Najlepiej rozpocząć je od stacji kolejowej, usytuowanej kilkadziesiąt metrów od południowego krańca jeziora. Od stacji w Głębokiem rozchodzą się drogi w trzech kierunkach: na południowy zachód do wsi Górzycy nad Obrą (ok. 4 km), na zachód do wsi Chycina (ok. 8 km) i na północny zachód do Zemsko (ok. 8 km). Wszystkie drogi biegną lasami, niezwykle bogatymi w maliny, jeżyny, poziomki i jagody.

- **Jezioro Bobowickie** ma powierzchnię 37 ha i głębokość 14,5 m. W najbliższej okolicy **Jezioro Żółwińskie** i grupa małych jezior przy drodze do Trzciela.

- Obok Gorzycy ok. 2 km na wschód istnieją dwa piękne i malownicze jeziora **Długie** i **Kurskie**, nieco dalej (5 km) na północ jezioro **Chycińskie**. Jeziora te mają połączenie wąską strugą **Jeziorną** z Obrą. Na przesmykach, między jeziorami zauważalne są pozostałości bunkrów MRU. Obrą prowadzi znany szlak kajakowy. Przez Gorzycę przebiega ścieżka rowerowa Zarzyń – Kęszycy Leśna - Międzyrzecz – Głębokie – Kuligowo – Policko – Janowo – Skoki – Nietoperek – Kęszycy – Gorzycy – Głębokie – Międzyrzecz oraz znakowany na czerwono malowniczy szlak pieszy z Bledzewa przez Chycinę do Międzyrzecza.

- **Jezioro Bukowieckie** powstało przez spiętrzenie wód Paklicy dla zbudowanego w Skokach młyna. Jest to jezioro płytkie, o dobrze rozwiniętej linii brzegowej. (Powierzchnia ok. 83 ha, długość 2,7 km, głębokość do 3,6 m). Akwen otoczony jest lasami, podmokłe brzegi porasta bujny pas szuwarów. Jezioro nie jest wykorzystane turystycznie, brak miejsc do kąpieli. Okolica piękna, raj dla wędkarzy i grzybiarzy.

Dawniej jezioro było własnością królewską i nosiło nazwę Borowy Staw. Na odpływie Paklicy z jeziora

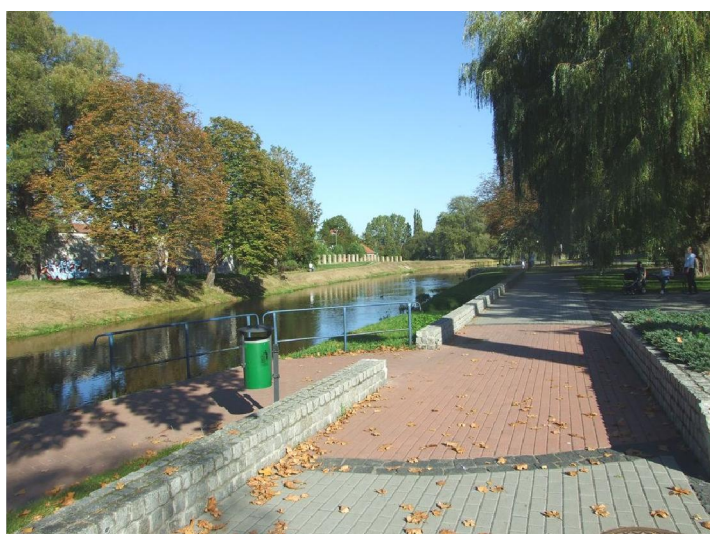
pracował Borowy Młyn. W XVI w. posiadał dwa koła młyńskie i piłę do przecierania drewna na potrzeby zamku w Międzyrzeczu.

Do Kuligowa prowadzi **czarny szlak pieszy** (o długość 27 km) Kursko – Gorzyca – Międzyrzecz - Kuligowo oraz czerwony szlak rowerowy (o długości 35,0 km) Zarzyń – Kęszycza – Międzyrzecz – Bobowicko – Kuligowo - Stołuń.

- **Jezioro Kursko** o powierzchni 77 ha i maksymalnej głębokości ok. 9 m. Przez akwen przepływa **Struga Jeziorna** łącząc je z jeziorami **Długim**, **Chycińskim** i **Zalewem Bledzewskim**. Jezioro jest bardzo rybne, ale nie ma tu dobrych miejsc kąpielowych.

Rzeka Obra

Największą rzeką w przepływającą przez Gminę Międzyrzecz jest rzeka Obra. Jest to nizinna rzeka

przepływająca w zachodniej Polsce, jako lewy dopływ Warty, zlewnia w górnym odcinku III rzędu, w dolnym – II rzędu.

Obra posiada zawiły system rzeczny, który w uproszczeniu przedstawia się następująco: źródła rzeki leżą na Wysoczyźnie Kaliskiej na południe od Jarocina. Od źródeł do tzw. węzła Bonikowskiego Obra płynie (zasadniczo) jako jeden ciek. Krótki naturalny odcinek

górnego biegu Obry kończy się za Jaraczewem, w miejscu połączenia z Kanałem Obry (którego

początek nie leży w ciągu rzeki Obry). Stąd rzeka płynie sztucznym kanałem do tzw. Węzła Bonikowskiego, przepływając przez Gostyń, Stankowo, Żelazno, Wieszkowo, Krzywiń i Kościan i odbierając po drodze wody zlewni Rowu Wyskoć. Poniżej Krzywinia kanał nazywa się Kanałem Kościańskim, powyżej – Kanałem Obry. Powyżej Krzywinia odgałęzia się boczny Kanał Wonieść

(40% przepływu^[2]); kanały łączą się ponownie ok. 3 km na pn.-zach. od wsi Gryżyna. W Węźle Bonikowskim (3 km za Kościanem) następuje rozdzielenie wód; część kierowana jest bezpośrednio do Warty (na północ) przez Kanał Mosiński, część płynie na zachód stanowiąc początek Kanałów Obry.

Obra w dolnym biegu przepływa przez Kościan, Zbąszyń, Trzciel, Międzyrzecz, Skwierzynę. Wraz z łańcuchem Jezior Zbąszyńskich i kanałów i dopływów, w obrębie Łęgów Obrzańskich. Na znacznym odcinku (ok. 200 km) nadaje się do uprawiania turystyki kajakowej.

Na terenie województwa lubuskiego rzeka przepływa przez kilka dużych jezior tzw. Obrzańskich, wraz z którymi stanowi ważny element Pszczewskiego Parku Krajobrazowego. Są to jeziora: Lutol, Młyńskie,

Konin, Wielkie i Rybojadło. Pod Bledzewem – 19,6 km – Obra została spiętrzona o ok. 7 m, co spowodowało powstanie Zalewu Bledzewskiego. Na zaporze znajduje się elektrownia wodna. Głównymi dopływami Obry na omawianym odcinku są: Czarna Woda, Paklica i Jeziorna.

Przez kanały Obry część jej wód płynie do Obrzycy (prawego dopływu Odry), co

tworzy sztuczną bifurkację jej nurtu: Kanałem Mosińskim Obra połączona jest z Wartą w okolicach Mosiny, poprzez kanały Południowy, Środkowy i Północny – z Obrzycą i Odram, a sama płynie – przez Jeziora Zbąszyńskie – naturalnym korytem do Warty.

Rzeka Paklica

To rzeka na Pojezierzu Lubuskim, lewy dopływ Obry o długości ok. 40 km.

Wypływa z jeziora Paklicko Małe, przepływa m.in. przez Paklicko Wielkie, uchodzi do Obry w Międzyrzeczu. Nad Paklicą leżą Nowy Dworek, Gościkowo, Paradyż, Szumiąca i Międzyrzecz.

Rzeka Paklica jest uznanym szlakiem kajakarskim, który ma długość ok. 15 km. W latach 30-tych XX wieku na rzece wybudowano zaporę oraz obiekty wchodzące w skład Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego

Oprócz istnienia obiektów i atrakcji turystycznych ważne jest, aby istniała także baza noclegowa i gastronomiczna, która dla turystów jest elementem niezwykle ważnym.

W ciągu ostatniego 5 – lecia w Gminie Międzyrzecz przybyło ponad 150 miejsc noclegowych, a tym samym o ponad 2500 wzrosła ilość udzielonych noclegów. Pomimo tego ambicją władarzy Gminy jest, aby branża ta dalej się rozwijała i aby powstawały nowe obiekty, które będą przyciągać większą ilość turystów na ten obszar. Wśród obiektów świadczących usługi hotelowe są:

Tab. 14. Zestawienie obiektów z miejscami hotelowymi – stan na rok 2010

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Liczba miejsc noclegowych	Funkcje dodatkowe
1	H.M s.c. - Hotel Kęszycza Leśna	Kęszycza Leśna 57	100	- Studio Pięknej Sylwetki (współpraca), - bilard, pub, grill - centrum konferencyjne - oferty integracyjne i artystyczne
2	Motel-Restauracja "Jumar"	Międzyrzecz ul. Waszkiewicza 69,	35	- Sala konferencyjna - restauracja - Parking samochodowy dozorowany
3	Hotel "Duet" s.c.	Międzyrzecz, Os. Kasztelańskie 8A	20	- sala konferencyjna - restauracja sauna, solarium, siłownia, gabinet masażu, hala sportowa,
4	OW "Archimedes Tourist" sp. z o.o.	Głębokie	180	- kawiarnia, boiska sportowe, wypożyczalnia sprzętu pływającego, suszarnia grzybów oraz plac zabaw dla dzieci i pole namiotowe
5	OW "Głębokie"	Głębokie	45	- restauracja, - sala konferencyjna
6	Restauracja i Motel "Tequila", miejsca noclegowe	Międzyrzecz, ul. Stoczniovców Gdańskich 1	100	- restauracja - organizacja imprez towarzyskich - sala konferencyjna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz stron internetowych powyższych obiektów

W Gminie Międzyrzecz usługi noclegowe świadczą także gospodarstwa agroturystyczne oraz inne obiekty nierejestrowane w bazie hotelowej. Są nimi:

Usługi noclegowe

- Pokoje gościnne „Edyta i Maria” - Bohdan Rusiecki, Bobowicko, Akacyjowa 23
- Zajazd Głębokie "Almarex" Marian Gałkowski, w miejscowości Głębokie,
- Schronisko Młodzieżowe przy Internacie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Międzyrzeczu, ul. Pamiątkowa 17
- Internat przy Ośrodku Szkolenia i Wychowania OHP, ul. Piastowska 18, Międzyrzecz,
- Ośrodek Wypoczynkowy „Nad Obrą” w Międzyrzeczu, ul. Leśna 10,
- Ośrodek Wypoczynkowy „Głębokie 4” w miejscowości Głębokie,
- Internat przy Zespole Szkół Rolniczych w Bobowicku (zorganizowane grupy wycieczkowe), ul. Międzyrzecka 7, Międzyrzecz,
- Usługi noclegowe, Andrzej Korzeniewski, ul. Międzyrzecka 3, Bobowicko,
- Dworek Kaława, m. Kaława 68 A.

Gospodarstwa agroturystyczne i pensjonaty:

- Eko agroturystyka - Anna Bednarska, Marianowo 32,
- Małgorzata i Wincenty Bielecki "Złota Podkowa", Wysoka 13,

- Jan Muzia, Nietoperek 20,
- Elżbieta i Jerzy Grzelak, Szumiąca 21,
- Alina i Ryszard Ignatowicz, Zamostowo 1,
- Edyta Jedynak "EDZIA", Nietoperek 48,
- Wiesława Dudek "DUDUŚ", Nietoperek 17,
- Przyzagrodowe pole biwakowe, Janusz Maślak, Gorzyca 7,
- Tadeusz Górgurewicz - Pole agroturystyczne "Nietoperz", Zamostowo,
- Anna Müller „Na Wiatraku”, Żółwin 18,
- Halina Prockl, Wysoka 35,
- Ryszard Rzewuski, Wysoka 49,
- Gościniec na Półwyspie, Wysoka 45,
- Ryszard Siwek "Różany Dworek", Zamostowo 34.
- Gospodarstwo Agroturystyczne „MAYA”, Gorzyca 35,
- Mirosława Kulaczyk, Wysoka 60,
- Ośrodek Agroturystyczny Gorzyca – „DUET”, Gorzyca

Przyzagrodowe pola biwakowe, kempingowe:

- Przyzagrodowe pole biwakowe Janusz Maślak, Gorzyca 7,
- Ośrodek Wypoczynkowy „Głębokie”, Głębokie,
- Tadeusz Górgurewicz – Pole kempingowe „Nietoperz”, Zamostowo,
- Gospodarstwo Agroturystyczne „MAYA”, Gorzyca 35.

Miejsca leśne dla zorganizowanych grup młodzieży:

- Miejsca leśne udostępnione przez Nadleśnictwo Międzyrzecz: nad jeziorem Głębokim, nad jeziorem Żółwin, nad jeziorem Krzewie.

Baza restauracyjna:

- "Tequila" w Międzyrzeczu, ul. Stoczniovców Gdańskich,
- „Piastowska” w Międzyrzeczu, ul. Młyńska 3
- „Feniks” w Międzyrzeczu, ul. Chopina 1,
- „DUET” w Międzyrzeczu, Os. Kasztelańskie 8 A,
- H.M s.c (Hotel Kęszycza Leśna), Kęszycza Leśna 57
- Dworek Kaława, m. Kaława 68 a,
- „Jumar” w Międzyrzeczu, ul. Waszkiewicza 69.

Baza gastronomiczna:

- OLD HOUSE w Międzyrzeczu, ul. Wesola 11,
- Pizzeria „Mafia” w Międzyrzeczu, ul. Księdza Skargi 6,
- „Feniks” Pizza z pieca w Międzyrzeczu, ul. Chopina 1,

- Pizzeria „Caruso” w Międzyrzeczu, Os. Centrum 2,
- „Millenium”, Piotr Serkis w Międzyrzeczu, ul. Świerczewskiego 28,
- Delicja Cafe w Międzyrzeczu, ul. Podzamcze 2,
- Bistro „Zodiak” w Międzyrzeczu, ul. Świerczewskiego 16,
- Thai Bink w Międzyrzeczu, ul. Młyńska 14.

Usługi Turystyczne

- A.U. Stanisław Cap - spływy kajakowe , Św. Wojciech 52, Międzyrzecz
- Biuro Podróży TESS TRAVEL w Międzyrzeczu, ul. Rynek 9,
- Szkoła Jeździecka "Stajnia Kuźnik" Joanna Stawasz, Kuźnik 1,
- PTTK Oddział "Ziemi Międzyrzeckiej" w Międzyrzeczu, ul. Rynek 9,
- Biuro Usług Turystycznych w Międzyrzeczu, Jacek Czopor, ul. Chopina 16,
- Andrzej Lisiecki, przewodnik turystyczny w Międzyrzeczu, ul. Wojska Polskiego 15 D/12,
- Stajnia przy Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Bobowicku.

Poniżej dokonano porównania branży turystycznej na terenie Gminy Międzyrzecz za ostatnie 5 lat:

Tab. 15. Zestawienie obiektów turystycznego zbiorowego zakwaterowania w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
TURYSTYCZNE OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA wg rodzajów						
ogółem						
obiekty ogółem	ob.	8	8	9	9	9
obiekty całoroczne	ob.	4	4	5	5	5
miejsca noclegowe ogółem	msc	494	545	565	643	647
miejsca noclegowe całoroczne	msc	243	275	285	311	378
korzystający z noclegów ogółem	osoba	14157	18517	12746	11461	10109
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	521	1281	841	790	515
wynajęte pokoje ogółem w obiektach hotelowych	-	7218	8339	9648	6167	6403
wynajęte pokoje turystom zagranicznym w obiektach hotelowych	-	367	1192	2617	1268	1414
udzielone noclegi ogółem	-	23964	30333	31120	29738	26529
udzielone noclegi turystom zagranicznym	-	560	2072	3032	2450	2282
hotele						
obiekty ogółem i całoroczne	ob.	1	1	1	1	1
miejsca noclegowe ogółem i całoroczne	msc	53	53	53	53	109
korzystający z noclegów ogółem	osoba	417	973	1762	1815	1860
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	69	176	260	355	59
wynajęte pokoje ogółem w obiektach hotelowych	-	417	1018	2072	2000	1903
wynajęte pokoje turystom zagranicznym w obiektach hotelowych	-	69	185	438	473	50
pokoje ogółem z własną łazienką i WC	-	29	29	29	29	50
udzielone noclegi ogółem	-	417	1130	2740	2660	3053
udzielone noclegi turystom zagranicznym	-	69	198	555	641	86
motele						
obiekty ogółem i całoroczne	ob.	1	1	1	1	1
miejsca noclegowe ogółem i całoroczne	msc	28	30	30	30	30

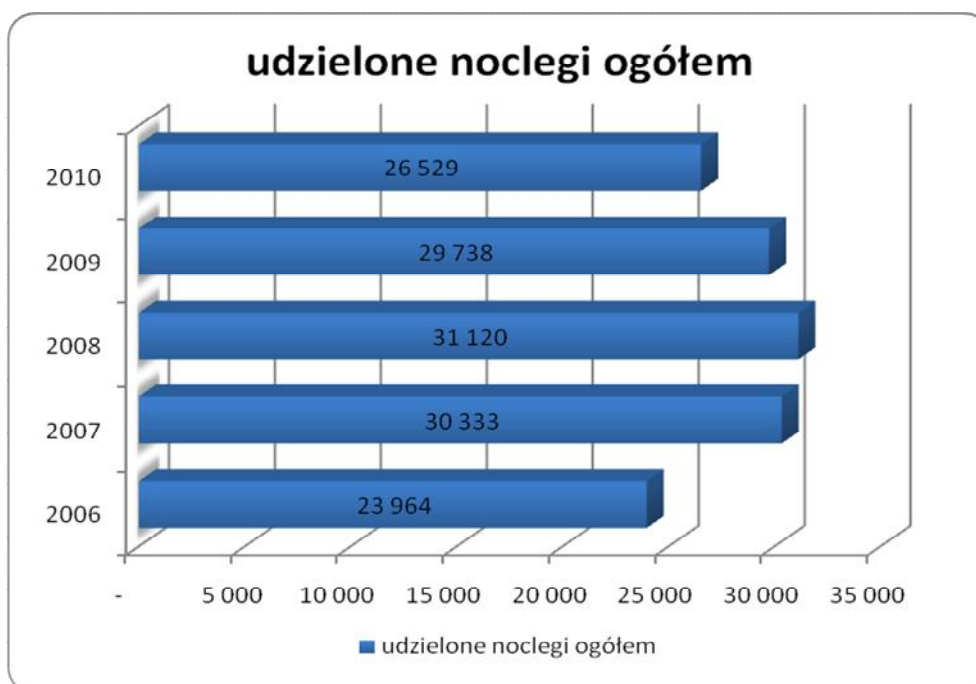
korzystający z noclegów ogółem	osoba	3247	3452	2268	2791	3025
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	391	773	458	294	365
wynajęte pokoje ogółem w obiektach hotelowych	-	2386	2937	3658	2381	3251
wynajęte pokoje turystom zagranicznym w obiektach hotelowych	-	255	872	2103	543	1150
pokoje ogółem i z własną łazienką i WC	-	14	15	15	15	15
udzielone noclegi ogółem	-	3247	3976	4330	3427	4328
udzielone noclegi turystom zagranicznym	-	391	1090	2218	703	1254
inne obiekty hotelowe						
obiekty ogółem i całoroczne	ob.	2	2	2	1	1
miejsca noclegowe ogółem i całoroczne	msc	162	192	190	180	180
korzystający z noclegów ogółem	osoba	8123	11051	4253	1115	614
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	52	277	51	54	54
wynajęte pokoje ogółem w obiektach hotelowych	-	4415	4384	3918	1786	1249
wynajęte pokoje turystom zagranicznym w obiektach hotelowych	-	43	135	76	252	214
pokoje ogółem i z własną łazienką i WC	-	66	66	75	61	60
udzielone noclegi ogółem	-	8257	11055	7090	5289	3620
udzielone noclegi turystom zagranicznym	-	52	278	104	756	756
szkolne schroniska młodzieżowe						
obiekty ogółem	ob.	1	1	1	1	1
miejsca noclegowe ogółem	msc	25	25	35	66	35
korzystający z noclegów ogółem	osoba	124	161	112	62	53
udzielone noclegi ogółem	-	344	831	200	164	85
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	bd	bd	1	bd	bd
udzielone noclegi turystom zagranicznym	-	bd	bd	1	bd	bd
ośrodki wczasowe						
obiekty ogółem	ob.	3	3	3	3	3
miejsca noclegowe ogółem	msc	226	245	245	266	234
korzystający z noclegów ogółem	osoba	2246	2880	3674	3923	3278
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	9	55	25	48	30
udzielone noclegi ogółem	-	11699	13341	15925	15700	13320
udzielone noclegi turystom zagranicznym	-	48	506	80	287	179
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe						
obiekty ogółem i całoroczne	ob.	-	-	1	1	1
miejsca noclegowe ogółem i całoroczne	msc	-	-	12	12	12
korzystający z noclegów ogółem	osoba	-	-	677	681	375
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	-	-	46	29	6
udzielone noclegi ogółem	-	-	-	835	929	543
udzielone noclegi turystom zagranicznym	-	-	-	74	42	6
pozostałe obiekty niesklasyfikowane						
obiekty ogółem i całoroczne	ob.	-	-	-	1	1
miejsca noclegowe ogółem i całoroczne	msc	-	-	-	36	47
korzystający z noclegów ogółem	osoba	-	-	-	1074	904
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	-	-	-	10	1
udzielone noclegi ogółem	-	-	-	-	1569	1580
udzielone noclegi turystom zagranicznym	-	-	-	-	21	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GU, Bank Danych Regionalnych za lata 2006-2010

Biorąc pod uwagę powyższe dane zauważyć można, że liczba turystów oraz udzielonych im noclegów w ostatnich 5 latach znacznie zwiększyła się. W przypadku noclegów ogółem, udzielanych turystów ich liczba wzrosła aż o 2.565, czyli ponad 10 % w przeciągu 5 lat. Jest to zasługa nie tylko polepszających

się stale warunków bytowych obiektów hotelowych, pensjonatów, ale także obiektów niższej kategorii. Umożliwiają one nie tylko turystom rozwój osobowy, ale także możliwość spędzania w sposób miły, wygodny, a jednocześnie czynny czasu wolnego. Cieszy również fakt, zwiększającej się liczby turystów zagranicznych, którym liczba udzielonych noclegów w ostatnich latach wzrosła z 391 w roku 2006 do 1254 w roku 2010. Z drugiej jednak strony martwi fakt spadku liczby odwiedzin turystów w porównaniu do roku poprzedniego – 2009. Wynika z niego, że zostało zakupionych aż o 3.209 noclegów mniej niż rok wcześniej, zatem liczba ich spadła z 29.738 do 26.529. Przyczyn tego można upatrywać w powstających, coraz ciekawszych ofertach nadmorskich, w górach czy wycieczkach zagranicznych, z którymi oferta Gminy Międzyrzecz ma problem konkurować. Ponadto w przypadku Polaków zauważalny jest, przyrost turystów w rodzimych zakątkach Polski – tak w górach, jak i nad morzem.

Poniżej przedstawiono wykres obrazujący zmiany liczebności kupowanych noclegów w Gminie Międzyrzecz na przełomie lat 2006-2010:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Reasumując

Walory gminy Międzyrzecz wskazują na możliwość rozwoju turystyki oraz agroturystyki i efektywną obsługę tzw. „małego ruchu turystycznego”, dzięki istniejącym obiektom oraz ich możliwościami rozwoju. Ze względu na proekologiczną politykę gminy nie planuje się budowy obiektów przemysłowych, które mogłyby okazać się szkodliwe, bądź uciążliwe dla środowiska naturalnego, zwłaszcza na obszarach wzmożonego ruchu turystycznego. Istnieją tu natomiast bardzo dogodne warunki dla rozwoju gospodarstw agroturystycznych i małych przedsiębiorstw o charakterze rolno - spożywczym.

Korzystając ze sprzyjających warunków przyrodniczo – krajobrazowo - kulturowych, gmina powinna postawić na zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej (ukierunkowanej głównie na wypoczynek

letniskowy), w celu pełnego wykorzystania swojego potencjału turystycznego. Na terenie gminy Międzyrzecz istnieje znaczna ilość zabytków kulturowych, o czym wspomniano w niniejszym rozdziale.

Możliwości rozwoju funkcji rekreacyjno – turystycznej, w oparciu o warunki naturalne w granicach gminy są ogromne. Zarówno istnienie rzeki Obry,

wielu pięknych i dużych jezior, jak i dogodne połączenia komunikacyjne, są ogromnym atutem gminy. Odpowiednie zagospodarowanie turystyczne stworzy możliwości rozwoju funkcji rekreacyjnej, również poza letnim sezonem turystycznym (leśniczówki, gajówki). Dostępność lasów (których w Gminie jest ogromna ilość – ponad 50 % Gminy zajmują lasy), atrakcyjność krajobrazu oraz korzystny mikroklimat stwarzają możliwości zagospodarowania terenów dla różnych form turystyki (ścieżki rowerowe, piesze, konne, ścieżki dydaktyczne, punkty widokowe, zagospodarowanie obszarów wodnych czy rozpowszechniona ostatnio agroturystyka).

Dlatego też, w najbliższych latach Gmina Międzyrzecz zamierza poszukiwać możliwości inwestowania także w turystykę, zwłaszcza wodną, która poprawi i wzbogaci możliwości rozwoju całego obszaru, również w zakresie współpracy międzynarodowej. Szczegóły inwestycyjne zostały przedstawione w opracowaniu w punkcie dotyczącym planów inwestycyjnych na najbliższe lata.

Ochrona zdrowia

Świadczenia zdrowotne w Gminie są realizowane na ogół na zadowalającym poziomie, choć wiele osób krytycznie ocenia nie utrzymywanie standardów systemowych.

Generalnie zdaje egzamin system oparty o lekarza rodzinnego, dlatego powinien on być nadal intensywnie rozwijany. Sposób organizacji służby zdrowia często nie zapewnia rzeczywistej całodobowej opieki medycznej pomimo tego, że placówki takie istnieją na terenie Gminy Międzyrzecz.

Opiekę zdrowotną nad większością mieszkańców sprawują lekarze i pielęgniarki zatrudnieni w **Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Międzyrzeczu**.

Na rzecz pacjentów i ich potrzeb całodobowo funkcjonują:

- Oddziały Szpitalne w tym: Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Oddział Internistyczno – Kardiologiczny, Oddział Chirurgii Ogólnej i, Ortopedii i Urologii, Oddział Położniczo - Ginekologiczny - rooming-in, Oddział Dziecięcy
- Oddział Pomocy Doraźnej i Przyjęć,
- Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej,
- Zakład Opiekuńczo – Medyczny.

Ponadto w określonych godzinach funkcjonują poradnie specjalistyczne, Zakład Rehabilitacji, Zakład RTG, a także Sekretariat Szpitala łącznie z administracją. W szpitalu do dyspozycji pacjentów jest 120 łóżek szpitalnych w ramach w/w oddziałów.

Szpital swoim zasięgiem obejmuje pacjentów z obszaru Miasta i Gminy Międzyrzecz, Miasta i Gminy Trzciel, Gminy Pszczew oraz komplementarnie Gminę Bledzew, Przytoczną oraz Skwierzynę.

Świadczenia zdrowotne udzielane w Zakładzie obejmują:

- a) badanie i porady lekarskie,
- b) leczenie zachowawcze i operacyjne,
- c) badanie i terapię psychologiczną,
- d) rehabilitację leczniczą pacjentów hospitalizowanych i leczonych ambulatoryjnie,
- e) opiekę nad kobietą ciężarną, porodem, położeniem oraz nad noworodkiem, opiekę nad zdrowym dzieckiem,
- f) szczepienia ochronne i inne działania zapobiegawcze,
- g) diagnostykę z analityką medyczną w zakresie: diagnostyki laboratoryjnej, diagnostyki obrazowej tj. rentgenodiagnostyki, ultrasonografii, elektrokardiologii, endoskopii, audiometrii, spirometrii,
- h) pielęgnację chorych i niepełnosprawnych,
- i) opiekę paliatywną i hospicyjną w zakresie hospicjum domowego,
- j) orzekanie i opiniowanie o stanie zdrowia,
- k) promocja zdrowia,
- l) czynności z zakresu zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Zakład wykonuje świadczenia zdrowotne w zakresie:

- a) leczenia szpitalnego - w ramach leczenia szpitalnego realizowane są :
 - hospitalizacje krótkoterminowe w oddziałach zachowawczych i zabiegowych w zakresie: chorób wewnętrznych, kardiologii, pediatrii, chirurgii ogólnej, ortopedii, urologii, położnictwa i ginekologii, neonatologii, anestezjologii i intensywnej terapii ratownictwa medycznego w ramach szpitalnego oddziału ratunkowego,
 - hospitalizacje długoterminowe w oddziale rehabilitacji i zakładzie opiekuńczo – leczniczym,

- b) ratownictwa medycznego - świadczenia zdrowotne udzielane są w warunkach pozaszpitalnych przez zespoły ratownictwa medycznego - tj.: specjalistyczny ratownictwa medycznego oraz dwa zespoły podstawowe ratownictwa medycznego,
- c) diagnostyki laboratoryjnej - świadczenia zdrowotne obejmują badania z zakresu: analityki klinicznej, hematologii, biochemii oraz serologii grup krwi,
- d) rentgenodiagnostyki - świadczenia zdrowotne obejmują diagnostykę obrazową w zakresie: rentgenodiagnostyki, ultrasonografii, elektrokardiografii (spoczynkowe, wysiłkowe, badania holterowskie pracy serca, pomiaru ciśnienia tętniczego krwi),
- e) rehabilitacji leczniczej - świadczenia zdrowotne wykonywane są w warunkach ambulatoryjnych zakresu: fizykoterapii, hydroterapii, kinezyterapii oraz masażu leczniczego,
- f) ambulatoryjnego leczenia specjalistycznego - w zakresach : gastroenterologii, kardiologii, gruźlicy i chorób płuc, neurologii, onkologii, ginekologii i położnictwa, chirurgii ogólnej, urologii, ortopedii, rehabilitacji, laryngologii, okulistyki, leczenia bólu, psychologii, preluksacji, alergologii, endokrynologii, proktologii,
- g) podstawowej opieki zdrowotnej - udzielane są świadczenia zdrowotne z zakresu medycyny rodzinnej pacjentom znajdującym się na aktywnej liście wyboru poradni prowadzonej przez Zakład. Zakład udziela również świadczenia zakresu nocnej i świątecznej ambulatoryjnej i wyjazdowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej, w ramach podstawowej opieki zdrowotnej,
- h) zespołu opieki domowej - świadczenia zdrowotne udzielane są w warunkach domowych z zakresu:
- opieki paliatywno – hospicyjnej u pacjentów w terminalnej fazie choroby nowotworowej,
 - pielęgniarskiej opieki domowej długoterminowej u pacjentów nie wymagających hospitalizacji, ale wymagających intensywnej opieki pielęgniarskiej.

W skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Międzyrzeczu wchodzi następujące jednostki organizacyjne:

Tab. 16 - 26. Zestawienie jednostek organizacyjnych SPZOP w Międzyrzeczu

Nazwa jednostki organizacyjnej	
1	Szpital im. Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich
2	Oddział Pomocy Doraźnej i Przyjęć
3	Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej
4	Zakład Rentgenodiagnostyki
5	Zakład Rehabilitacji
6	Ambulatoryjne Lecznictwo Specjalistyczne
7	Podstawowa Opieka Zdrowotna
8	Zespół Opieki Domowej

Komórki organizacyjne wchodzące w skład Szpitala im. Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich:

Nazwa komórki organizacyjnej	
1	Oddział Internistyczno-Kardiologiczny - z pododdziałem wczesnej rehabilitacji kardiologicznej ,
2.	Oddział Chirurgii Ogólnej , Ortopedii i Urologii
3.	Oddział Dziecięcy
4.	Oddział Ginekologiczno – Położniczo – rooming-in
5.	Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii
6.	Oddział Rehabilitacji
7.	Szpitalny Oddział Ratunkowy
8.	Zakład Opiekuńczo – Lecznicy
9.	Blok Operacyjny
10.	Izba Przyjęć Ogólna
11.	Izba Przyjęć Dziecięca
12.	Izba Przyjęć Położniczo - Ginekologiczna
13.	Apteka Zakładowa
14.	Szkoła Rodzenia
15.	Pracownia Endoskopii
16	Pracownia KTG (kardiotokografia)
17.	Prosektorium
18.	Sterylizatornia
19.	Promocja Zdrowia
20.	Nocna Ambulatoryjna Pomoc Lekarska i Pielęgniarska w POZ

Komórki organizacyjne wchodzące w skład Oddziału Pomocy Doraźnej i Przyjęć:

Nazwa komórki organizacyjnej	
1.	Biuro Zgłoszeń (dyspozytornia) .
2.	Ambulatorium Ogólne .
3.	Ambulatorium Chirurgiczne .
4.	Podstawowy Zespół Ratownictwa Medycznego Międzyrzecz
5.	Podstawowy Zespół Ratownictwa Medycznego Trzciel
6.	Specjalistyczny Zespół Ratownictwa Medycznego
7.	Nocna Wyjazdowa Pomoc Lekarska i Pielęgniarska w POZ

Komórki organizacyjne wchodzące w skład Zakładu Diagnostyki Laboratoryjnej :

Nazwa komórki organizacyjnej	
1.	Pracownia Biochemii Klinicznej
2.	Pracownia Hematologii

3.	Pracownia Analityki Klinicznej
4.	Pracownia Serologii
5.	Punkt Pobrań

Komórki organizacyjne wchodzące w skład Zakładu Rentgenodiagnostyki

Nazwa komórki organizacyjnej	
1.	Pracownia Rentgenodiagnostyki Szpitalnej
2.	Pracownia Rentgenodiagnostyki Ambulatoryjnej
3.	Pracownia Elektrokardiologii (EKG)
4.	Pracownia Ultrasonografii (USG)

Komórki organizacyjne wchodzące w skład Zakładu Rehabilitacji

Nazwa komórki organizacyjnej	
1.	Dział Fizjoterapii
2.	Pracownia Fizykoterapii
3.	Pracownia Hydroterapii
4.	Pracownia Kinezyterapii
5.	Pracownia Masażu Leczniczego

Komórki organizacyjne wchodzące w skład Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej

Nazwa komórki organizacyjnej	
1	Poradnia Gastroenterologiczna
2.	Poradnia Kardiologiczna i Zaburzeń Lipidowych
3.	Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc
4.	Pracownia Badań Czynnościowych Układu Oddechowego
5.	Poradnia Neurologiczna
6.	Poradnia Onkologiczna
8.	Poradnia Ginekologiczno - Położnicza Międzyrzecz a) Poradnia Ginekologiczno – Położnicza w Trzcielu b) Poradnia Ginekologiczno – Położnicza w Pszczewie
9.	Poradnia Chirurgiczna
10.	Poradnia Urologiczna
11.	Poradnia Ortopedyczna
12.	Poradnia Rehabilitacyjna
13.	Poradnia Laryngologiczna
14.	Pracownia Audiometryczna
15.	Poradnia Okulistyczna
16.	Poradnia Leczenia Bólu
19.	Poradnia Psychologiczna
20.	Poradnia Alergologiczna
21.	Poradnia Preluksacyjna
22.	Poradnia Endokrynologiczna

24.	Poradnia Proktologiczna
-----	-------------------------

Komórki organizacyjne wchodzące w skład Podstawowej Opieki Zdrowotnej

Nazwa komórki organizacyjnej	
1.	Poradnia Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej .

Komórki organizacyjne wchodzące w skład Zespołu Opieki Domowej:

Nazwa komórki organizacyjnej	
1.	Hospicjum Domowe
2.	Pielęgniarska Domowa Opieka Długoterminowa

Komórki organizacyjne zapewniające zarządzanie , administrację i obsługę:

1.	Rejestr Usług Medycznych
2.	Sekcja Analiz i Dokumentacji Medycznej
3.	Dział Ekonomiczno - Finansowy
4.	Sekcja Eksploatacji z kuchnią i warsztatami .
5.	Sekcja Organizacji i Zatrudnienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie statutu SPZOP w Międzyrzeczu

Oprócz Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej na terenie Gminy Międzyrzecz funkcjonuje także **Samodzielny Publiczny Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Międzyrzeczu.**

Do podstawowych zadań Szpitala należą:

a) działania służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania, w szczególności związane z:

- badaniem i poradą lekarską,
- leczeniem,
- badaniem i terapią psychologiczną,
- rehabilitacją leczniczą,
- badaniem diagnostycznym, w tym z analityką medyczną,
- pielęgnacją chorych,
- pielęgnacją niepełnosprawnych i opieką nad nimi,
- orzekaniem i opiniowaniem o stanie zdrowia,
- zapobieganiem powstawaniu urazów i chorób poprzez działania profilaktyczne

b) szkolenie i dokształcanie personelu medycznego,

c) prowadzenie działalności gospodarczej, z której zyski służą realizacji celów statutowych Szpitala, w tym prowadzenie apteki otwartej, wynajem lokali mieszkalnych, wynajem lub wydzierżawienie wolnych pomieszczeń, prowadzenie działalności handlowej w zakresie własnych wyrobów, świadczenie

usług możliwych do wykonania przez komórki zaplecza gospodarczego i technicznego Szpitala,
d) wykonywanie innych świadczeń na podstawie umów dodatkowych lub wynikających z odpowiednich przepisów,

e) organizowanie niezbędnej opieki medycznej w sytuacjach awaryjnych,

f) do zadań Szpitala należy też wykonywanie zadań obronnych w czasie pokoju w wypadku zaistnienia nadzwyczajnych zagrożeń i stanu kryzysowego oraz w czasie stanu zagrożenia państwa i wojny.

W skład Szpitala wchodzi:

a) Izba Przyjęć,

b) Oddziały Szpitala:

- Całodobowy Oddział Psychiatryczny Ogólny
- Całodobowy Oddział Rehabilitacji Psychiatrycznej
- Całodobowy Oddział Leczenia Zaburzeń Nerwicowych i Osobowości
- Całodobowy Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych
- Całodobowy Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu
- Całodobowy Oddział Neurologiczny (w zawieszaniu)
- Całodobowy Oddział Psychiatrii Sądowej o Wzmocnionym Zabezpieczeniu dla Młodzieży
- Całodobowy Oddział Rehabilitacji Neurologicznej

c) Zakład Opiekuńczo-Lecznicy,

d) Poradnie Szpitalne:

- Poradnia Zdrowia Psychicznego,
- Poradnia Neurologiczna,
- Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży,
- Poradnia Neurologiczna dla Dzieci,
- Poradnia Leczenia Uzależnień,
- Poradnia Zdrowia Psychicznego Nr 2,
- Poradnia Neurologiczna Nr 2,

e) Zakład Fizjoterapii,

f) Pracownie Diagnostyki Obrazowej,

g) Pracownia EEG, Pracownia EKG,

h) Apteka,

i) Laboratorium Analityczne,

j) Dział Rehabilitacji,

k) Dział Nadzoru, Kontroli Wewnętrznej i Statystyki Medycznej,

l) Sekretariat,

ł) Dział Kadr,

- m) Dział Finansowo-Księgowy,
- n) Dział Administracyjno-Gospodarczy i Zamówień Publicznych,
- o) Dział Eksploatacji².

Na rzecz pacjentów w Gminie Międzyrzecz otwartych jest 11 punktów aptecznych, w których zatrudnionych jest 16 magistrów farmacji. Jedna apteka przypada średnio na 2.261 mieszkańców Gminy Międzyrzecz. Porównania danych z ostatnich 5 lat w zakresie funkcjonowania opieki zdrowotnej w Gminie Międzyrzecz dokonano w poniższej tabeli, z której wynika że na terenie Gminy w ostatnim 5 – leciu przybyły dwa zakłady opieki zdrowotnej, w tym jeden publiczny. Zmniejszyła się natomiast liczba praktyk lekarskich w mieście o 2 szt. (do 8). Co ważne zmniejszeniu uległa także liczba porad udzielanych pacjentom z 100.967 do 92.436. Wynikową tego, może być fakt zwiększenia opłat w tym zakresie, co stało się barierą psychologiczną dla wielu rodzin rezygnujących z udzielanych porad na rzecz innych potrzeb:

Tab. 27. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
PLACÓWKI AMBULATORYJNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ (STAN W DNIU 31 XII)						
Zakłady opieki zdrowotnej						
ogółem	ob.	4	5	6	6	6
publiczne	ob.	1	2	3	2	2
niepubliczne	ob.	3	3	3	4	4
służby medycyny pracy	ob.	0	0	1	0	0
praktyki lekarskie w miastach	osoba	10	7	9	9	8
Placówki podległe samorządowi terytorialnemu						
przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie	ob.	1	2	3	2	2
Podstawowa opieka zdrowotna						
porady ogółem						
ogółem	jd	100967	100203	100486	96352	92436
placówki podległe samorządowi terytorialnemu	jd	6791	6450	6006	bd	bd
APTEKI I PUNKTY APTECZNE						
Apteki ogólnodostępne						
apteki	ob.	11	11	11	11	11
mgr farmacji	osoba	16	14	16	12	16
Apteki - wskaźniki						
ludność na aptekę ogólnodostępną	osoba	2252	2251	2255	2262	2261

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GU, Bank Danych Regionalnych za lata 2006-2010

Warto także wspomnieć, że poziom finansowania opieki stomatologicznej, brak lekarzy stomatologów w szkołach, utrudnia i ogranicza dostęp do usług stomatologicznych. Niezbędne jest wspieranie przez Gminę działań umożliwiających poprawę dostępności i jakości usług zdrowotnych. Programy promocyjne i profilaktyczne są wprowadzane jedynie pod warunkiem uzyskania na ten cel dodatkowych środków finansowych. Istnieje konieczność objęcia uczniów aktywną opieką medyczną i profilaktyką zdrowotną.

² Dane na podstawie statutu Szpitala

Budowanie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców Gminy wymaga podejmowania, wspólnie z władzami powiatu, działań w zakresie zapobiegania i rozwiązywania problemów uzależnienia, jak i w zakresie rozwoju profilaktyki i promocja zdrowia.

Współpraca z władzami powiatu w zakresie stworzenia systemu rozwoju profilaktyki, usprawnienia wczesnej diagnostyki i promocji zdrowia ma na celu:

- ✚ zmniejszenie ryzyka wystąpienia tzw. chorób cywilizacyjnych,
- ✚ ograniczenie możliwości wystąpienia chorób zakaźnych,
- ✚ ograniczenie szkód zdrowotnych związanych z niewłaściwymi warunkami i trybem życia mieszkańców,
- ✚ zwiększenie efektywności leczenia nowotworów, cukrzycy oraz chorób układu krążenia.

Brak jest na rynku firm ubezpieczeniowych i alternatywy dla kas chorych zapewniającej obniżanie kosztów własnych jednostek ochrony zdrowia.

Opieka i pomoc społeczna

Zwiększająca się ilość problemów społecznych, a także ich specyfika, uzależniona od typu społeczeństwa, jak i warunków prawno-ekonomicznych, stawiają Gminę Międzyrzecz przed niezwykle trudnym zadaniem. Od efektywności rozwiązywania problemów społecznych zależy bowiem funkcjonowanie społeczności lokalnej. Pełnię osiąga ona, gdy jest w stanie skutecznie realizować swoje cele oraz zaspokajać potrzeby swych obywateli na różnych płaszczyznach. W zakresie pomocy społecznej Gmina Międzyrzecz realizuje zadania własne i zlecone. Do najważniejszych zadań własnych gminy realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej należą:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych i celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu,
- przyznawanie zasiłków w formie biletu kredytowanego,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania opieki nad osobą ciężko chorą,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- dożywianie dzieci,
- załatwianie formalności związanych z pogrzebem osoby samotnej lub bezdomnej,

- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- opłacanie składek na ubezpieczenia zdrowotne, określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- OPS w Międzyrzeczu przyznaje również i wypłaca świadczenia rodzinne w ramach zadań zleconych.

Mając na celu potrzebę ochrony najsłabszych mieszkańców Gminy Międzyrzecz w ramach lokalnych systemów wsparcia planuje się:

- dożywianie dzieci i młodzieży szkolnej z rodzin o małym dochodzie,
- w systemie wsparcia środowiskowego osób starszych i niepełnosprawnych świadczenie usług opiekuńczych domowych oraz stacjonarnych w ośrodkach wsparcia typu dom dziennego pobytu, klub seniora,
- profilaktyka społeczna, jako system działań zapobiegających występowaniu różnych odmian patologii – opracowywanie programów profilaktycznych szczególnie dla grup wykluczenia społecznego jak długotrwale bezrobotni, opuszczający zakłady karne, bezdomni, alkoholicy.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu zatrudnionych jest 34 pracowników – Kierownik, 7 pracowników socjalnych oraz 26 innych pracowników.

Kadra zatrudniona w OPS-ie uczestniczy w licznych formach dokształcania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia, seminaria i warsztaty: „Aplikowanie o wsparcie z Europejskiego Funduszu Społecznego i zarządzanie projektem”, „BHP dla pracowników kadry kierowniczej”, „Nowelizacja szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont”, „Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych”, „BHP dla pracowników administracyjnobiurowych”, „Nowelizacja ustawy o świadczeniach rodzinnych – zmiany od 1.09.2005 roku”, „Zaliczka alimentacyjna, KPA w świadczeniach rodzinnych”, „Zaliczka alimentacyjna i postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych w pytaniach i odpowiedziach”, „Wydawanie decyzji administracyjnych”, „Jak wzbogacić swój warsztat, będąc pracownikiem świetlicy socjoterapeutycznej”, „Diagnoza psychopedagogiczna młodzieży i osób dorosłych z upośledzeniem umysłowym”, „Nowe obowiązki administratorów w zakresie przetwarzania danych osobowych”, „Wybrane operacje w ewidencji księgowej jednostek i zakładów budżetowych”, „Kontrakt socjalny – nowe zadania Ośrodka Pomocy Społecznej”, „Dodatki mieszkaniowe – aktualny stan prawny” i wiele innych.

Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi także **świetlicę środowiskową w Międzyrzeczu** przeznaczoną dla dzieci i młodzieży szkolnej, oferując im zajęcia: komputerowe, plastyczne, modelarskie, sportowe, gry i zabawy oraz pomoc w odrabianiu lekcji.

Pod działalnością Ośrodka jest także **Dom Chronionej Starości w Kęszycy Leśnej**. Jest tam 21 mieszkań przystosowanych dla emerytów i rencistów, którzy ukończyli 55 lat życia, albo osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Do zadań gminy o charakterze obligatoryjnym należy m.in. :

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- 2) przyznawanie i wypłacanie macierzyńskich zasiłków okresowych,
- 3) przyznawanie i wypłacanie macierzyńskich zasiłków jednorazowych.

Podstawowym powodem przyznania pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie. Polskie ubóstwo nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji finansowej, lecz zaczyna nabierać cech trwałości. Bardzo niepokojące jest zjawisko popadania w ubóstwo rodzin, które pomimo aktywności zawodowej osiągają bardzo niskie dochody. Obserwujemy też zjawisko dziedziczenia biedy. Przyczyny ubóstwa można podzielić na: długotrwałą chorobę, alkoholizm, inwalidztwo oraz rodzinne sieroctwo, wielodzietność, samotność, bezrobocie i coraz częściej starość.

Budownictwo mieszkaniowe

Sytuacja mieszkaniowa w gminie nie odbiega zasadniczo od gmin sąsiadujących, jeśli chodzi o standard i wyposażenie. Głównym rodzajem budownictwa jest budownictwo indywidualne. Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje - takie jak: wodociąg, ustęp splukiwany, łazienka, centralne ogrzewanie stanowi standard. Mieszkania wyposażone są głównie w gaz propan-butan w butlach. Dystans, jaki dzieli gminę od innych gmin i miast w zakresie wyposażenia mieszkań, jest średni. Mieszkania zwodociągowane są w niemalże 100%. Wiek zasobów mieszkaniowych jest zróżnicowany i prawie 3/4 przypada na okres po 1945 r. Stan techniczny budynków mieszkalnych można ogólnie ocenić jako dobry, choć wiele z nich nie spełnia wszystkich wymogów technicznych. Spośród ogółu budynków zdecydowana większość to budynki jednorodzinne. Ruch budowlany z roku na rok powiększa się, czego powodem jest rosnąca cena gruntów i materiałów budowlanych. Brak wystarczającej liczby uzbrojonych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe dodatkowo hamuje jego rozwój na terenie gminy. Ocenia się, że ok. 90 % budownictwa mieszkaniowego w gminie ma charakter wyłącznie odtworzeniowy, a istniejące budynki są rozbudowywane i modernizowane.

Charakter architektoniczny budynków mieszkalnych nie wyróżnia się cechami budownictwa regionalnego i jest najczęściej w formie mało interesującej repliki budownictwa miejskiego, choć dostępność nowych rozwiązań architektonicznych powoduje z roku na rok poprawę atrakcyjności wyglądu budynków oraz zastosowanych rozwiązań.

Zasoby mieszkaniowe w Gminie Międzyrzecz w roku 2010 przedstawiają się następująco:

Tab. 28. Struktura mieszkaniowa Gminy Międzyrzecz w roku 2010

Struktura mieszkaniowa Gminy Międzyrzecz	nazwa	2006	2007	2008	2009	2010
Ilość mieszkań będących w zasobie Gminy	ilość mieszkań	977	936	863	805	876
	ilość izb	2794	2633	2400	2251	2465
	powierzchnia użytkowa	45731	43019	39675	36605	39591
	czynsz	3,61	3,83	4,02	4,02	4,02
Cena rynkowa za 1 m2 komunalnego lokalu mieszkalnego	teren miasta	1.182,08	1.459,08	1.723,78	1.842,11	2.175,52
	teren gminy	2.078,11	844,82	1.101,37	1.403,44	1.671,75

Źródło: dane z Urzędu MTBS w Międzyrzeczu

Tab. 29. Zasoby mieszkaniowe w gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2009

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009
ZASOBY MIESZKANIOWE wg form własności					
ogółem					
mieszkania	mieszk.	8541	8645	8760	8887
izby	izba	31604	31991	32376	32888
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	567403	575186	584021	595250

Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne					
ogółem					
wodociąg	mieszk.	8449	8566	8681	8808
ustęp splukiwany	mieszk.	8105	8222	8337	8470
łazienka	mieszk.	7918	8035	8150	8277
centralne ogrzewanie	mieszk.	6811	6915	7030	7157
gaz sieciowy	mieszk.	429	515	608	1165
w miastach					
wodociąg	mieszk.	6498	6595	6684	6779
ustęp splukiwany	mieszk.	6314	6411	6500	6601
łazienka	mieszk.	6126	6223	6312	6407
centralne ogrzewanie	mieszk.	5392	5476	5565	5660
gaz sieciowy	mieszk.	314	394	472	994
na wsi					
wodociąg	mieszk.	1951	1971	1997	2029
ustęp splukiwany	mieszk.	1791	1811	1837	1869
łazienka	mieszk.	1792	1812	1838	1870
centralne ogrzewanie	mieszk.	1419	1439	1465	1497
gaz sieciowy	mieszk.	115	121	136	171
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań					
w miastach					
wodociąg	%	99,7	99,9	99,9	99,9
łazienka	%	94,0	94,2	94,3	94,4
centralne ogrzewanie	%	82,7	82,9	83,2	83,4
na wsi					
wodociąg	%	96,5	96,5	96,6	96,6
łazienka	%	88,6	88,7	88,9	89,0
centralne ogrzewanie	%	70,2	70,5	70,8	71,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych za lata 2006-2009

2.3. Podmioty gospodarcze i rolnictwo

Na terenie Gminy Międzyrzecz wg stanu na dzień 31.12.2010r. funkcjonowało 3064 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Prawie 96 % z nich należała do sektora prywatnego. Większość z zarejestrowanych firm stanowiły podmioty małe, o czym może świadczyć również to, że większość z nich działa w formie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Zwiększenie liczby podmiotów po roku 2004, w pewnym stopniu związane było z sytuacją na rynku pracy i poszukiwaniem możliwości prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Innym czynnikiem wpływającym na wspomnianą tendencję była szeroko stosowana praktyka samozatrudnienia, wymuszana przez pracodawców, w celu zmniejszenia ich kosztów działalności. Dynamikę wzrostu liczby podmiotów gospodarczych przedstawiono poniżej. Poziom aktywności gospodarczej na terenie gminy, mierzony wskaźnikiem liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców, należy ocenić jako niewystarczający.

Wartość wspomnianego wskaźnika dla Gminy Międzyrzecz wynosi 113 podczas gdy średnia dla województwa ponad 125. O charakterze lokalnej gospodarki wiele mówi również struktura branżowa, została ona przedstawiona poniżej (stan na dzień 31.12.2010r.)

Tab. 30. Podmioty gospodarcze w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2009 wg PKD 2004

lp.	wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
1	Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	124	129	122	113
2	Sekcja B – Rybactwo	4	4	4	3
3	Sekcja C – Górnictwo	2	3	3	3
4	Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe	262	265	261	252
5	Sekcja E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	10	10	11	10
6	Sekcja F – Budownictwo	402	436	436	410
7	Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodów, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	971	956	845	793
8	Sekcja H - Hotele i restauracje	102	101	92	90
9	Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	173	180	162	160
10	Sekcja J - Pośrednictwo finansowe	119	118	120	94
11	Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	658	656	649	612
12	Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	24	23	23	24
13	Sekcja M – Edukacja	66	68	70	74
14	Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	139	138	145	142
15	Sekcja O - Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	195	200	202	207
ogółem		3251	3287	3145	2987
w tym sektor publiczny		196	193	130	131
sektor prywatny		3055	3094	3015	2856

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych za lata 2006-2009

Tab. 31. Podmioty gospodarcze w Gminie Międzyrzecz w roku 2010 wg PKD 2007

lp.	wyszczególnienie	2010
1	Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i Rybactwo	106
2	Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	2
3	Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	245
4	Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	8
5	Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	15
6	Sekcja F – Budownictwo	436
7	Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	791
8	Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	182
9	Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	92
10	Sekcja J – Informacja i komunikacja	35
11	Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	90
12	Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości,	328
13	Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	186
14	Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	59

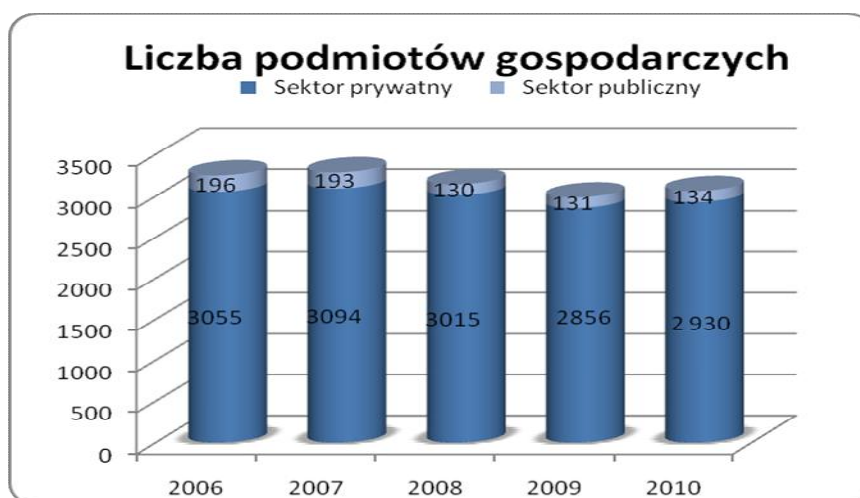
15	Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	23
16	Sekcja P – Edukacja	84
17	Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	149
18	Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	61
19	Sekcja S – Pozostała działalność usługowa	172
ogółem		3064
w tym sektor publiczny		134
sektor prywatny		2930

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych za rok 2010

Najwięcej podmiotów gospodarczych jest zarejestrowanych w sektorach handlu i drobnych usług – razem 791 podmiotów. Struktura taka ma swoje uzasadnienie w stosunkowo niskich nakładach związanych z rozpoczęciem prowadzenia działalności w wymienionych sektorach i szybkim uzyskiwaniem przychodów.

W kolejnych działach liczba jednostek prowadzących działalność jest już znacznie mniejsza, na co wskazują powyższe dane. Najmniej licznie reprezentowanym sektorem jest „górnictwo i wydobywanie” (2 podmioty), „wytworzenie i zaopatrywanie w energię elektryczną” (8 podmiotów) oraz „dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (15 podmiotów).

Podział podmiotów, działających w sektorze publicznym i prywatnym, w ostatnich 5 latach przedstawia poniższy wykres:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych

Wśród podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie gminy należy wymienić:

Tab. 32. Wykaz podmiotów gospodarczych (znaczących) w Międzyrzeczu

Nazwa podmiotu
1. BRUBET Ryszard Winnicki – produkcja betonu
2. BUD - DREW - BAUHOLZ Spółka z o.o. – tartak
3. BUD – POL Spółka z o.o. – przedsiębiorstwo budowlano – montażowe
4. CWS – boco Polska – zakład pralniczy
5. ESSEL PROPACK Polska Spółka z o.o. – opakowania z tworzyw sztucznych
6. EWE energia Spółka z o.o. – dystrybucja gazu ziemnego

7. INSTALKO Roman Strzelczyk – branża budowlana (wykonawstwo) i sprzedaż materiałów budowlanych
8. JAN MIĘDZYRZECZ Spółka z o.o.
9. P.H.U Jerzy Gądek – spedycja krajowa i międzynarodowa
10. P.P.H.U „Niewiadomski” Władysław Niewiadomski – branża budowlana (wykonawstwo)
11. PRAEFA Spółka z o.o. – produkcja i montaż domów prefabrykowanych z elementów keramzytowych
12. PROMENS Międzyrzecz Spółka z o.o.– wyroby z tworzyw sztucznych
13. Sinus Polska Spółka z o.o. – branża ogrzewanie, recykling
14. Suszarnia „MIĘDZYRZECZ” Spółka Akcyjna – producent suszu cykorii
15. SWISSPOR Polska Spółka z o.o. – produkcja styropianu
16. WERNER JANIKOWO Spółka z o.o. – produkcja papy
17. ZPU Polskie Rury Preizolowane Spółka z o.o. – produkcja rur preizolowanych
18. Zakład Produkcyjno – Usługowy Kazimierz Jońca Spółka z o.o. – produkcja rur preizolowanych
19. Zakład Instalacyjny i Usług Ogólnobudowlanych Jacek Matuszczak – sieci sanitarne i wodociągowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Międzyrzecz

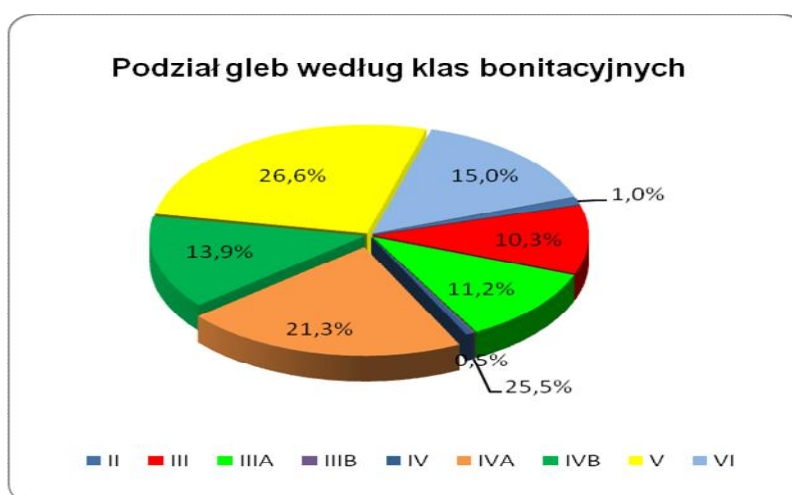
Ważnym sektorem gospodarki lokalnej w Gminie Międzyrzecz jest rolnictwo – stanowi ono źródło utrzymania dużej części ludności. Użytki rolne zajmują około 11308 hektarów, co stanowi 35,86 % całej powierzchni gminy. Większość z nich – 9,7 tys. hektarów - jest wykorzystywana jako grunty orne. Łąki i pastwiska zajmują 1536 hektarów, a sady 38 hektarów. Lasy i obszary leśne stanowią ponad 50 % powierzchni gminy, co jest niewątpliwym atutem Gminy, dającym szansę na rozwój turystyki w tym obszarze. Strukturę zagospodarowania terenu Gminy Międzyrzecz ukazano na poniższych wykresach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego Województwa Lubuskiego i GUS

Na terenie Gminy Międzyrzecz przeważają gleby dobre i średnio dobre, występujące w przeważającej części w większych, zwartych kompleksach i na terenach o dobrych warunkach fizjograficznych. Posiadają one również wykształcony głęboki poziom akumulacyjny oraz naturalną strukturę i dobre warunki wodno-powietrzne. Grunty orne średniej jakości i średniej jakości gorsze (gleby o klasach IV a i IV b) występują na przemian z glebami ornymi słabymi i najslabszymi. Grunty te przeważają w południowo-wschodniej i północno-wschodniej części gminy. W odniesieniu do użytków zielonych, dominują użytki zielone średnie - łąki klasy IV. Użytki te mają niewielką wartość gospodarczą, z uwagi na trudności w ich zagospodarowaniu i nadmierne uwilgocenie.

Charakter gminy jest po części rolniczy, występują dobre ziemie pszenno - buraczane oraz istnieje możliwość produkcji żywności ekologicznie czystej. Produkcja rolna jest zróżnicowana. Hoduje się tu bydło, trzodę chlewną. Przeważa uprawa pszenicy, rzepaku oraz roślin okopowych: buraków i ziemniaków. Ostatnio zauważa się znaczny wzrost produkcji warzywnej. Miejscowości Międzyrzecz, Kęszyca Leśna, Głębokie to gminne zagłębienie uprawy turystyki. Swą przyszłość Gmina wiąże z rozbudową przedsiębiorstw sektora turystycznego i rolno-spożywczego związanego z tą branżą.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Międzyrzeczu

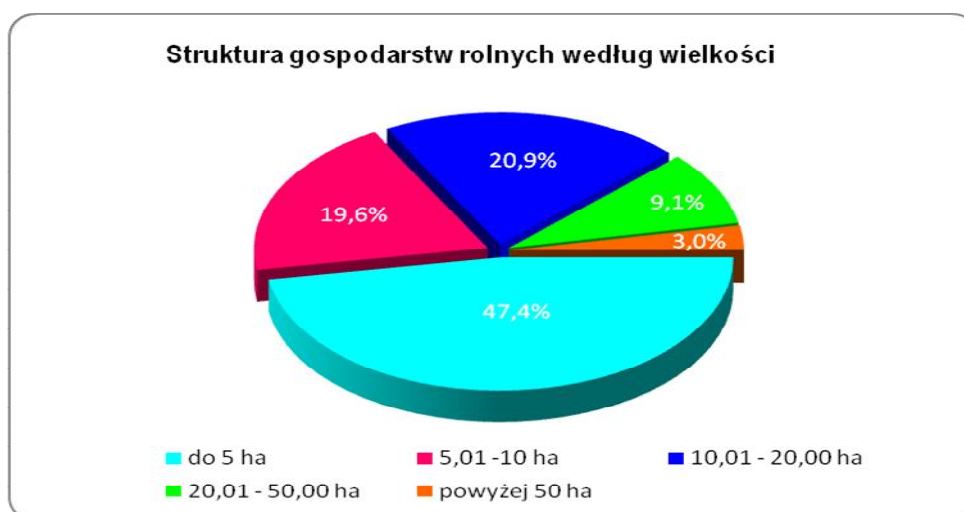
W ostatnich latach w strukturze zasiewów nie nastąpiły istotne zmiany, a od kilku lat o jej kształcie decydują warunki przyrodnicze i tradycje uprawy. Główne to zboża, a pozostałe uprawy to ziemniaki, warzywa itp. (coraz większym zainteresowaniem cieszy się uprawa rzepaku ozimego). W uprawie zbóż tradycyjnie największy udział ma pszenica, jęczmień oraz żyto.

Uprawy sadownicze mają marginalne znaczenie, a ich areal uległ zmniejszeniu. Największy udział w produkcji owoców stanowią jabłonie, a struktura upraw sadowniczych dotyczy głównie asortymentu odmianowego. Ocenia się, że produkcja zwierzęca jest w ostatnim czasie mniej opłacalna. W nieznacznym stopniu odnotowuje się hodowlę bydła w małych gospodarstwach.

Oprócz hodowli bydła dużym zainteresowaniem cieszy się również tucz trzody chlewnej i hodowla drobiu. W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej widać rozwój większych gospodarstw rolnych. Małe gospodarstwa nie inwestują w swój rozwój.

Wzrostowi efektywności produkcji rolnej nie sprzyja również utrzymujące się rozdrobnienie gospodarstw rolnych na terenie gminy. Wśród 460 gospodarstw zaledwie nieco ponad 12% (56) posiada powierzchnię większą niż 20 hektarów, co pozwala na osiągnięcie zysków z efektów skali produkcji rolnej. Można przypuszczać, że gospodarstwa poniżej 5 hektarów, których jest na terenie gminy 218, w znacznej części nie stanowią głównego źródła utrzymania ich właścicieli.

Średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie kształtuje się na poziomie około 5,5 ha, co w polskich warunkach jest wynikiem poniżej średniej krajowej, wynoszącej 9,48 ha. Na tym tle struktura powierzchniowa gospodarstw na obszarze Gminy Międzyrzecz prezentuje się słabo i może być przyczyną problemów związanych z efektywnością produkcji rolnej.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z LODR w Kalsku

Rolnictwo na terenie Gminy Międzyrzecz oznacza się niskim poziomem rozwoju infrastruktury, technicznego wyposażenia gospodarstw rolnych. Do najważniejszych czynników naturalnych wywierających decydujący wpływ na produkcję rolną, jej strukturę i wydajność zaliczyć należy warunki klimatyczne i glebowe, rzeźbę terenu oraz stosunki wodne.

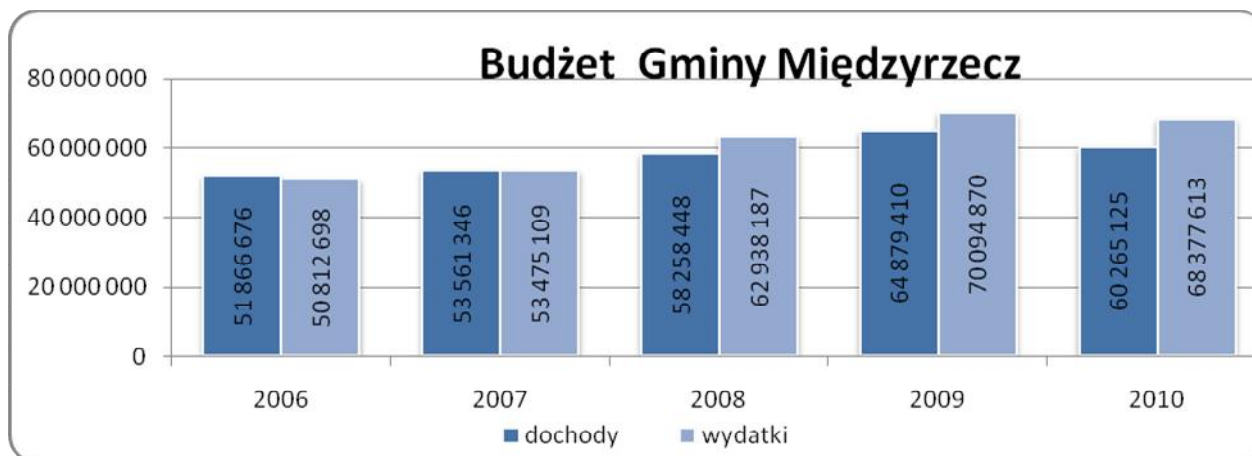
Tab. 33. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych w Gminie Międzyrzecz w latach 2007 -2011

Lata	Razem	Gospod. do 5 ha	Gospod. 5,01 – 10 ha	Gospod. 10,01 – 20 ha	Gospod. 20,01 – 50 ha	Gospod. powyżej 50 ha
2007	455	215	89	96	42	13
2008	460	218	90	96	42	14
2009	460	218	90	96	42	14
2010	460	218	90	96	42	14
2011	460	218	90	96	42	14

Źródło: opracowanie na podstawie danych przekazanych z LODR w Kalsku

2.4. Finanse samorządu

Możliwości stymulowania rozwoju obszaru gminy w dużym stopniu uzależnione są od wysokości budżetu samorządu gminnego oraz struktury wydatkowania środków ze szczególnym uwzględnieniem celów inwestycyjnych. Kształtowanie się dochodów i wydatków budżetowych gminy Międzyrzecz, w ostatnich 5 latach przedstawiono na poniższym wykresie.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu

Samorząd gminy prowadził zróżnicowaną politykę budżetową. W latach 2006 - 2007 odnotowywano nadwyżkę budżetową. W latach tych dochody przewyższały wydatki – i tak : w roku 2006 – nadwyżka wyniosła 1,054 mln. zł, w roku 2007 – 86,24 tys. zł. W kolejnych latach salda budżetowe kończyły się deficytem środków pieniężnych. W roku 2008 było to 4,678 mln. zł, w 2009 – 5,215 mln zł a w 2010 – 8,112 mln. zł. Sytuacja taka wskazuje, że Gmina Międzyrzecz, aby inwestować musi zaciągać kredyty komercyjne z długoletnim okresem spłaty. Tylko w ten sposób Gmina może się rozwijać.

Po stronie dochodów najważniejszą kwestią jest wskaźnik poziomu dochodów własnych gminy w całości budżetu. Decyduje on o stopniu wpływania samorządu na wysokość środków, które mogą być przeznaczane na cele wybrane przez lokalną społeczność. Na dochody własne gminy składają się dochody z następujących grup:

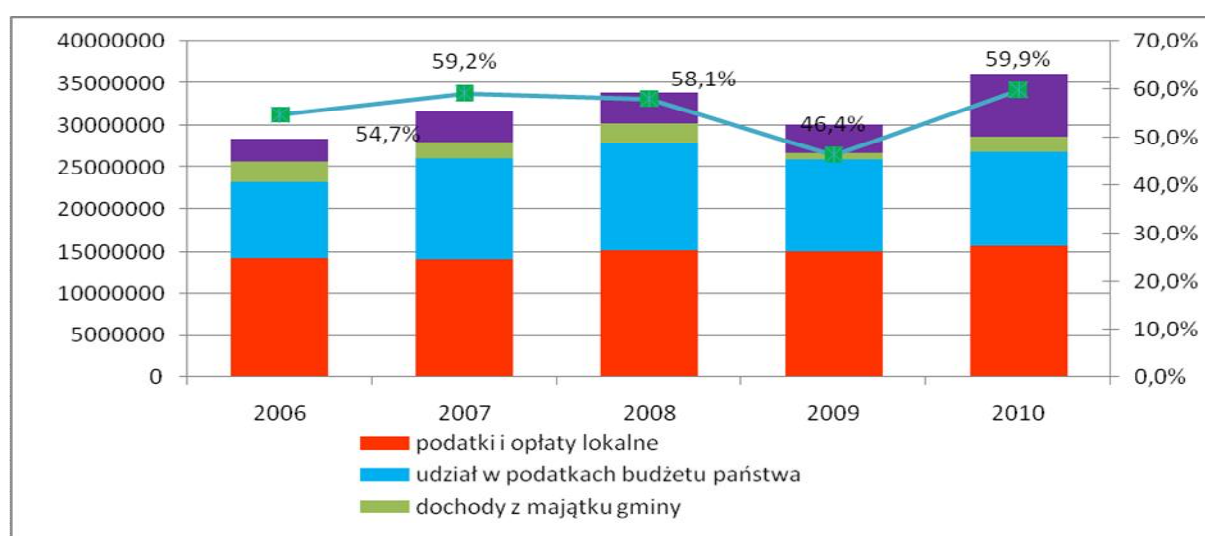
- podatki i opłaty lokalne,
- dochody z majątku gminy,
- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa,
- pozostałe dochody.

Udział dochodów własnych gminy w łącznych dochodach w poszczególnych latach został przedstawiony w poniższym zestawieniu.

Tab. 34. Dochody i wydatki Gminy Międzyrzecz w latach 2006 - 2010

Lata	2006	2007	2008	2009	2010
Dochody bez nadwyżek (1+2)	51.866.675,96	53.561.346,00	58.258.448,16	64.879.409,90	60.265.125,31
1. Subwencje i dotacje	23.473.104,03	21.847.043,72	24.425.720,02	34.758.304,46	24.192.117,09
subwencje ogółem	11.996.362,00	12.151.157,00	12.646.740,00	13.608.933,00	13.803.625,00
dotacje i środki pozabudżetowe	11.476.742,03	9.695.886,72	11.778.980,02	21.149.371,46	10.388.492,09
2. Dochody własne gminy	28.393.571,93	31.714.302,28	33.832.728,14	30.121.105,44	36.073.008,22
Podatki i opłaty lokalne	14.303.211,36	14.132.447,48	15.155.122,28	15.075.689,66	15.685.372,86
udział w podatku budżetu państwa	8.890.362,69	11.968.188,49	12.826.504,43	10.916.562,2	11.214.625,97
dochody z majątku gminy	2.482.599,8	1.912.231,57	2.323.895,13	773.566,49	1.813.968,57
pozostałe dochody	2.717.398,08	3.701.434,74	3.527.206,3	3.355.287,09	7.359.040,82
B. Wydatki	50.812.697,52	53.475.109,00	62.938.87,00	70.094.870,00	68.377.612,99
wydatki bieżące	38.639.354,81	41.489.749,00	44.585.807,00	46.635.348,92	52.726.960,01
wydatki majątkowe	12.173.342,71	11.985.360,00	18.352.380,00	23.459.521,25	15.650.652,98

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu

Wskaźnik udziału dochodów własnych w całości wpływów budżetowych znacznie podniósł się w ostatnim okresie osiągając poziom ponad jednej drugiej wszystkich dochodów. Jest to pozytywna tendencja, świadcząca o wzroście możliwości decydowania przedstawicieli samorządu o celach, na które zostaną wydane środki budżetowe i świadczy o postępującej decentralizacji finansów publicznych, zgodnie z ideą samorządności. Po stronie wydatków budżetu gminy należy zwrócić uwagę na wygosparowanie środków na inwestycje, zwłaszcza w infrastrukturę techniczną, jako prorozwojowego czynnika prowadzonej polityki finansowej gminy. Poniżej przedstawiono zestawienie najważniejszych inwestycji zrealizowanych przez gminę w ostatnich 5 latach.

Tab. 35. Inwestycje w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010

<i>Opis inwestycji</i>	<i>Wartość w zł.</i>	<i>środki pozabudżetowe w zł</i>
Rok 2006		
Kanalizacja sanitarna w m. Jagielnik (mapy do celów projektowych, dokumentacja)	8.632,72	0,00
Wodociąg dla m. Szumiąca (budowa wodociągu z Kaławy do Szumiącej oraz częściowa modernizacja Stacji Uzdatniania Wody)	787.993,10	519.000 pożyczka z WFOŚiGW
Budowa ścieżki do cmentarza w Bukowcu (chodnik i zjazdy do posesji w ciągu drogi powiatowej nr 1213F)	261.659,37	0,00
Przebudowa chodnika – ul. Piastowska (lewa strona)	140.557,78	0,00
Przebudowa chodnika ul. Wojska Polskiego przy SP3	302.400,52	0,00
Przebudowa chodnika – ul. Chopina (projekt + wykonawstwo)	207.156,48	0,00
Przebudowa chodnika przy ul. Konstytucji 3 Maja (projekt + wykonawstwo)	234.932,25	0,00
ul. Kwiatowa – utwardzenie nawierzchni drogi	24.924,60	0,00
Św. Wojciech – utwardzenie dróg gruntowych (na osiedlu domków jednorodzinnych)	24.964,92	0,00
Przebudowa i utwardzenie placu przy Pomniku 1000 – lecia	271.503,42	0,00
Przebudowa chodnika przy ul. Łąkowej	85.611,43	0,00
Budowa dróg osiedlowych w Bobowicku	550.544,56	0,00
Przebudowa dróg – Mickiewicza i Słowackiego (projekt – mapy do celów projektowych)	48.000,00	0,00
Przebudowa chodnika – ul. Lipce (projekt)	62.796,01	0,00
Chodniki i przebudowa drogi łączącej ul. Zamoyskiego z ul. Pięciu Świętych Braci Międzyrzeckich (projekt + wykonawstwo)	277.286,38	0,00
Przebudowa drogi wewnętrznej i chodników p. blokach mieszkalnych w Obrzycach (projekt + wykonawstwo)	360.077,71	0,00
Utwardzenie dróg gruntowych wokół kościoła Św. Wojciecha (chodnik i zjazd od drogi powiatowej do kładki na rzece Obrze)	49.810,39	0,00
Przebudowa mostu drewnianego na rzece Obrze w Św. Wojciechu	36.263,88	0,00
Zagospodarowanie terenu w obrębie ulic Dąbrowskiego, Kilińskiego i Waszkiewicza (projekt + przetarg)	6.588,00	0,00
Przebudowa chodników p. drodze gminnej w Wysokiej (projekt + wykonawstwo)	89.850,33	0,00
Budowa chodnika i drogi w m. Kaława	713.648,09	0,00
Budowa chodników wzdłuż drogi gminnej w Kalsku (projekt + przetarg)	89.984,37	0,00
Budowa miejsc parkingowych przy Szpitalu w Międzyrzeczu	148.588,46	0,00

<i>Opis inwestycji</i>	<i>Wartość w zł.</i>	<i>środki pozabudżetowe w zł</i>
Opracowanie opinii dot. stanu nawierzchni ścieżki pieszo – rowerowej do cmentarza komunalnego w Międzyrzeczu	4.000,00	0,00
Zintegrowana koncepcja rozwoju turystyki w Gminie Międzyrzecz (ciąg pieszo – rowerowy, budynek bazy turystyczno – kulturalnej w Pniewie)	1.293.250,58	126.530,55 – dotacja z budżetu państwa 948.979,12 – dotacja z EFRR, ZPORR
Opłaty za umieszczenie urządzeń w pasie drogowym	669,30	0,00
Likwidacja budynku Sali gimnastycznej w Kęszycy Leśnej	82.966,45	0,00
Międzyrzeczki Park Przemysłowy – uzbrojenie terenu (projekt oświetlenia wraz z kosztorysami, I etap robót, II etap, oświetlenie drogowe)	1.120.783,73	0,00
Adaptacja budynku przy Wojska Polskiego na biura gminnych jednostek organizacyjnych	120.887,02	0,00
Adaptacja budynku przy ul. Waszkiewicza 57 na lokale socjalne	224.329,79	0,00
Prace remontowe w budynku przy Os. Centrum 10/ Państwowa Szkoła Muzyczna	24.948,01	0,00
Ułożenie nawierzchni z kostki betonowej na cmentarzu w Międzyrzeczu, drogi dojazdowej do bramy oraz placu przed kaplicą (projekt + wykonawstwo)	233.907,14	0,00
Remont pomieszczeń biurowych (instalacja elektryczna i komputerowa w UM Międzyrzecz	24.614,58	0,00
SP 2 – Remont ogrodzenia i boiska	19.968,12	0,00
SP 2 – Remont pokrycia dachowego i posadzki w Sali gimnastycznej	9.487,27	0,00
SP 3 – Remont dachu i gzymsów	69.999,99	0,00
SP 4 – Wymiana oświetlenia i malowanie sal lekcyjnych	14.921,58	0,00
SP w Kaławie – wymiana oświetlenia , wykładzin i malowanie	27.694,00	0,00
SP w Bukowcu – remont dachu, sanitariatów i malowanie	23.953,43	0,00
Modernizacja boisk sportowych przy Szkole Podstawowej nr 3	207.215,58	0,00
Gimnazjum nr 1 – remont dachu (barak)	20.664,34	0,00
Modernizacja Gimnazjum nr 1 budynek A i B (projekt)	35.400,00	0,00
Gimnazjum nr 2 – malowanie ścian, okien	14.999,56	0,00
Przedszkole nr 4 – remont pokrycia dachowego Przedszkole nr 6 – prace remontowe – adaptacyjne	48.845,58	0,00
Wybudowanie i przedłużenie Słonecznej (kanalizacja sanitarna – projekt)	19.529,76	0,00
Kanalizacja sanitarna dla m. Św. Wojciech, Wojciechówek, Gorzyca, Zamostowo, Kursko, Pieski - I etap	244.186,20	65.000 – dotacja z WFOŚiGW

<i>Opis inwestycji</i>	<i>Wartość w zł.</i>	<i>środki pozabudżetowe w zł</i>
Budowa oświetlenia wzdłuż dz. 597 – przedłużenie ul. Sienkiewicza	17.170,67	0,00
Budowa oświetlenia przy ścieżce do cmentarza komunalnego w Międzyrzeczu (projekt + wykonawstwo)	120.933,75	0,00
Budowa oświetlenia wzdłuż drogi powiatowej Międzyrzecz – Skoki	32.848,39	0,00
Program rewitalizacji obszarów miejskich	12.211,00	0,00
Modernizacja obiektu MOK (ekspertyza + projekt, rozbiórka)	83.801,20	0,00
Budowa Sali wiejskiej w Gorzycy (projekt)	23.790,00	0,00
Modernizacja płyty boiska na Stadionie Miejskim (prace agrotechniczne)	25.200,00	0,00
Kompleks sportowy przy Stadionie Miejskim w Międzyrzeczu (projekt)	22.570,00	0,00
Budowa krytej pływalni w Międzyrzeczu (projekt)	146.490,00	0,00
Rok 2007		
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Jagielnik	665.721,18	398.000 – pożyczka z WFOŚiGW
Remont chodnika przy ul. Libelta w Międzyrzeczu (projekt + wykonawstwo)	54.954,77	0,00
Remont nawierzchni chodnika przy ul. Marcinkowskiego w Międzyrzeczu (projekt + wykonawstwo)	281.904,45	0,00
Budowa chodnika w kierunku Św. Wojciecha (projekt)	11.712,00	0,00
Budowa chodnika przy ul. Kopernika w Międzyrzeczu (projekt + wykonawstwo)	125.693,85	0,00
Remont drogi wraz z odwodnieniem i sieciami wodno – kanalizacyjnymi ulic Waszkiewicza i Świerczewskiego w Międzyrzeczu (projekt)	135.000,00	0,00
Budowa drogi osiedlowej w Bobowicku	1.233.311,27	500.000 – kredyt z BOŚ S.A
Przebudowa chodników przy ul. Świerczewskiego w Międzyrzeczu (projekt)	6.710,00	0,00
Przebudowa dróg Mickiewicza i Słowackiego w Międzyrzeczu (projekt)	15.276,52	0,00
Przebudowa chodników w miejscowości Wysoka	74.441,79	0,00
Przebudowa chodników w miejscowości Kalsko – etap II (projekt)	2.176,00	0,00
Budowa drogi wraz z odwodnieniem – obręb Św. Wojciech (projekt)	16.653,00	0,00
Remont chodnika w Obrzycach – łącznik od ul. Poznańskiej do bramy wjazdowej do Szpitala (projekt + wykonawstwo)	72.509,15	0,00
Uzbrojenie terenu pod jednorodzinne budownictwo mieszkaniowe – os. Zachodnie w Międzyrzeczu (projekt)	33.209,62	0,00

<i>Opis inwestycji</i>	<i>Wartość w zł.</i>	<i>środki pozabudżetowe w zł</i>
Uzbrojenie terenu pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne – os. Zachodnie w Międzyrzeczu	1.508.692,12	0,00
Uzbrojenie terenu pod budownictwo mieszkaniowe – jednostka „F” ul. Poznańska – etap I (projekt)	30.402,40	0,00
Uzbrojenie terenów Międzyrzeczekiego Parku Przemysłowego - etap II (projekt)	18.361,00	0,00
Adaptacja budynku mieszkalnego przy ul. Poznańskiej (barak 113) na lokale socjalne (projekt + wykonawstwo)	306.826,03	0,00
Budowa nawierzchni alejek z kostki betonowej na Cmentarzu Komunalnym w Międzyrzeczu	110.537,82	0,00
Budowa ossuarium i likwidacja kwater byłych pacjentów szpitala w Obrzycach na Cmentarzu Komunalnym w Międzyrzeczu (projekt + wykonawstwo)	139.161,66	0,00
Wymiana okien w budynku Ratusza (projekt + wykonawstwo)	35.199,15	0,00
Ocieplenie strychu – Rynek 7	18.673,54	0,00
Analiza studium wykonalności pod projekt ZPORR	2.440,00	0,00
SP w Kaławie – remont pomieszczeń sanitarnych i wykonanie instalacji elektrycznej w Sali komputerowej	14.992,48	0,00
Gimnazjum nr 2 – prace remontowe	65.799,62	0,00
Adaptacja budynku koszarowego na Dom Chronionej Starości w Kęszycy Leśnej	144.523,48	0,00
Odbudowa i modernizacja MOK (projekt)	70.380,56	0,00
Utwardzenie placu tanecznego w Pieskach przy boisku sportowym	39.891,62	0,00
Modernizacja płyty boiska na Stadionie Miejskim w Międzyrzeczu	51.408,00	0,00
Budowa krytej pływalni w Międzyrzeczu	1.449.708,52	0,00
Zintegrowana koncepcja rozwoju turystyki	72.366,85	0,00
Uzbrojenie terenu – Międzyrzeczeki Park Przemysłowy	375.489,07	0,00
Kanalizacja sanitarna w miejscowości Jagielnik (projekt)	12.949,08	0,00
Zagospodarowanie terenu w obrębie ulic Dąbrowskiego, Kilińskiego, Waszkiewicza w Międzyrzeczu	268.958,77	0,00
Budowa chodników wzdłuż drogi gminnej w Kalsku	99.517,35	0,00
Uzbrojenie terenu pod budownictwo mieszkaniowe (projekt)	29.890,00	0,00
Modernizacja boisk sportowych przy SP nr 3	229.602,86	0,00
Wybudowanie i przedłużenie kanalizacji sanitarnej przy ul. Słonecznej (projekt)	29.294,64	0,00
Modernizacja obiektu MOK	662.460,54	0,00
Pawilon muzealny na sprzęt pożarniczy (projekt)	79.218,00	0,00

<i>Opis inwestycji</i>	<i>Wartość w zł.</i>	<i>środki pozabudżetowe w zł</i>
Budowa basenu na osiedlu Kasztelańskim w Międzyrzeczu (projekt + pozwolenie na budowę)	67.010,00	0,00
Rok 2008		
Kanalizacja sanitarna dla m. Św. Wojciech, Wojciechówek, Gorzyca, Zamostowo, Kursko Stare i Nowe oraz Pieski (przecisk pod torami)	47.647,42	0,00
Kanalizacja sanitarna dla m. Nietoperek – Kęszycyca	30.796,92	0,00
Sieci wodno – kanalizacyjne na Ośrodku Wypoczynkowym „Głębokie” (projekt)	20.286,16	0,00
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Jagielnik (nadzór)	1.200,00	0,00
Przebudowa chodników wzdłuż drogi gminnej w m. Kalsko – etap II	9.778,30	0,00
Przebudowa ulic Mickiewicza i Słowackiego w Międzyrzeczu (kosztorysy – aktualizacja)	3.660,00	0,00
Przebudowa chodników w miejscowości Wysoka	58.026,00	0,00
Budowa dróg osiedlowych w Bobowicku	949.154,76	0,00
Przebudowa nawierzchni drogi – dz. 374/19 w m. Pniewo (projekt)	23.180,00	0,00
Przebudowa nawierzchni jezdni i chodników ul. Piastowska (projekt)	21.350,00	0,00
Modernizacja drogi do bloków w Bukowcu (projekt)	18.801,19	0,00
Utwardzenie drogi w Wyszanie (projekt)	12.907,60	0,00
Uzbrojenie terenu pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne – Os. Zachodnie w Międzyrzeczu	534.294,23	0,00
Uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe – jedn. F – ul. Poznańska (projekt + wykonawstwo)	857.530,62	0,00
Uzbrojenie terenów Międzyrzecckiego Parku Przemysłowego – etap II (obsługa techniczna)	6.347,27	0,00
Budowa nawierzchni alejek z kostki betonowej na Cmentarzu Komunalnym w Międzyrzeczu	88.436,58	0,00
Dotacja celowa – przebudowa i rozbudowa Gimnazjum nr i LO polegającej na modernizacji dostosowującej budynek do aktualnych wymogów pracy dydaktyczno – wychowawczej (należność dla Powiatu – udział w kosztach analizy do LRPO)	7.392,00	0,00
Sieć kanalizacji wodociągowej w ul. Pamiętkowej i Słonecznej	55.997,55	0,00
Modernizacja obiektu MOK (przetarg)	17.050,00	0,00
Budowa krytej pływalni w Międzyrzeczu	8.455.000,00	1.455.000 – dotacja z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej

<i>Opis inwestycji</i>	<i>Wartość w zł.</i>	<i>środki pozabudżetowe w zł</i>
Budowa kompleksu sportowego na Stadionie Miejskim w Międzyrzeczu	1.767.023,30	0,00
Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Gimnazjum nr 2 – program „Moje boisko Orlik 2012” – etap I. Zakres inwestycji obejmował: budowę dwóch boisk o sztucznej nawierzchni o powierzchni ok. 1984 m ² wraz z odwodnieniem, ogrodzeniem i oświetleniem. Wykonano także niezbędne przyłącza. Inwestycję wykonano w trybie dwuletnim (lata 2008 i 2009). W roku 2009 wskazano II etap inwestycji wraz z kwotą 469.541,82 zł jako środki niewygasające	1.079.633,36	333.000 – Urząd Marszałkowski 333.000 – budżet państwa (2008-2009)
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Jagielnik (zakończenie)	26.710,08	0,00
Sieć wodno – kanalizacyjna na Ośrodku Wypoczynkowym „Głębokie” (projekt)	41.726,44	0,00
Budowa drogi wraz z odwodnieniem – obręb Św. Wojciech (projekt)	7.137,00	0,00
Uzbrojenie terenu pod jednorodzinne budownictwo mieszkaniowe – os. Zachodnie w Międzyrzeczu (projekt)	13.918,98	0,00
Uzbrojenie terenu pod budownictwo mieszkaniowe – jednostka „F” ul. Poznańska – etap I (projekt)	30.500,00	0,00
Adaptacja budynku mieszkalnego przy ul. Poznańskiej (barak 107 na lokale socjalne) – projekt + wykonawstwo	64.171,85	0,00
Adaptacja piwnic w budynku Ratusza (projekt)	10.248,00	0,00
Modernizacja obiektu MOK (projekt + studium wykonalności do LRPO)	55.754,00	0,00
Budowa krytej pływalni w Międzyrzeczu (etap II)	3.107.791,00	0,00
Wymiana nawierzchni chodników na terenie działki nr 289 przy ul. Podbielskiego – Przedszkole nr 1	70.100,00	0,00
Przebudowa nawierzchni chodnika ul. Krasieńskiego w Międzyrzeczu	57.549,60	0,00
Remont budynku Szkoły Muzycznej w Międzyrzeczu (projekt + wykonawstwo)	38.612,75	0,00
Wymiana okien w Ratuszu	139.127,47	0,00
SP nr 2 – prace remontowe (projekt + remont Sali gimnastycznej)	339.993,77	0,00
SP nr 3 – prace remontowe (projekt + wykonawstwo)	39.356,56	0,00
SP nr 4 – prace remontowe	40.000,00	0,00
SP w Kaławie – prace remontowe	39.981,18	0,00
SP w Bukowcu – prace remontowe	39.999,99	0,00
Przedszkole Gminne w Bukowcu – prace remontowe	39.999,99	0,00
Przedszkole nr 4 w Międzyrzeczu – prace remontowe	38.989,98	0,00

<i>Opis inwestycji</i>	<i>Wartość w zł.</i>	<i>środki pozabudżetowe w zł</i>
Świetlica Środowiska w Kursku – prace remontowe	7.800,00	0,00
Gimnazjum nr 2 – prace remontowe	69.455,05	0,00
Rok 2009		
Modernizacja chodnika przy ul. Sportowej	29.451,71	0,00
Prace remontowe – naprawcze na obiekcie komunalnym – sklep biedronka ul. Piastowska w Międzyrzeczu	2.318,00	0,00
Utwardzenie terenów przyległych do remizy strażackiej w m. Wyszanowo	12.937,30	0,00
Przedszkole nr 6 – remont ogrodzenia	14.561,60	0,00
Przedszkole nr 4, remont Sali nr 6 oraz rampy przy zapleczu kuchennym w budynku przedszkola	31.869,45	0,00
Opracowanie programu gospodarki wodno – ściekowej dla m. Międzyrzecz (etap I)	99.999,36	0,00
Prace remontowe w budynku hali widowiskowo – sportowej w Międzyrzeczu	34.457,89	0,00
Budowa wodociągu z Kurska do Zamostowa	243.140,19	0,00
Budowa wodociągu do m. Zamostowo (projekt)	50.000,00	0,00
Chodnik w miejscowości Kalsko (projekt)	4.190,70	0,00
Przebudowa ulic Mickiewicza i Słowackiego w Międzyrzeczu wraz z sieciami	1.985.179,86	0,00
Remont drogi wraz z odwodnieniem i sieciami wod- kan Waszkiewicza i Świerczewskiego (projekt)	90.000,00	0,00
Przebudowa ulic Świerczewskiego i Waszkiewicza w Międzyrzeczu – studium wykonalności do LRPO	19.999,46	0,00
Budowa parkingu przy ul. Pięciu Świętych Braci Międzyrzeckich w Międzyrzeczu	191.879,72	0,00
Budowa dróg osiedlowych w Bobowicku (kosztorys)	5.856,00	0,00
Budowa parkingu w m. Pniewo	38.064,00	0,00
Rekonstrukcja rewitalizacji MRU (projekt)	100.000,00	0,00
Uzbrojenie terenu pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne – os. Zachodnie w Międzyrzeczu	512.329,21	0,00
Uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe – jednostka „F” – ul. Poznańska (projekt)	39.999,49	0,00
Wymiana ogrodzenia w SP nr 4	25.000,00	0,00
Udział Gminy w zadaniu – przebudowa i rozbudowa Gimnazjum nr 1 i LO polegająca na modernizacji dostosowującej budynek do aktualnych wymogów pracy dydaktyczno – wychowawczej	1.428.417,07	0,00
Budowa sieci wodociągowej na os. Zachodnim w Międzyrzeczu	18.115,01	0,00

<i>Opis inwestycji</i>	<i>Wartość w zł.</i>	<i>środki pozabudżetowe w zł</i>
Modernizacja obiektu MOK	7.588.499,90	0,00
Utwardzenie terenu wokół boiska Orlik przy Gimnazjum nr 2	12.258,84	0,00
Budowa krytej pływalni w Międzyrzeczu	9.608.573,49	0,00
Zakup i montaż 2 boksów przy boisku na Stadionie Miejskim w Międzyrzeczu	22.731,60	0,00
Ogrodzenie boiska treningowego na Stadionie Miejskim w Międzyrzeczu i zakup trybun	177.765,59	0,00
Wymiana okien w Ratuszu	21.433,98	0,00
Modernizacja obiektu MOK	1.115.356,58	0,00
Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Gimnazjum nr 2 – program „moje boisko” – Orlik 2012 – etap II. Zakres inwestycji obejmował: budowę zaplecza sanitarno – szatniowe drewniane, segmentowe wraz z instalacjami (środki niewygasające przeniesione z roku 2008)	469.541,82	333.000 Urząd Marszałkowski 333.000 budżet państwa (2008-2009)
Zakup urządzenia do czyszczenia i pielęgnacji nawierzchni sportowych ze sztucznej trawy	136.396,00	0,00
Budowa kompleksu sportowego na Stadionie Miejskim – boisko treningowe	199.999,99	0,00
Rok 2010		
Konserwacja i remont rowu przy ul. Poznańskiej – PT (dokumentacja projektowo kosztorysowa)	15.494,00	0,00
Remont i adaptacja pomieszczeń na biura w budynku przy ul. Wojska Polskiego 13 B (dokumentacja i wykonanie)	73.708,06	0,00
Remont poszycia dachowego na sklepie Biedronka przy ul. Piastowskiej w Międzyrzeczu	50.780,88	0,00
Remonty w budynku Szkoły Muzycznej w Międzyrzeczu	34.049,64	0,00
Prace remontowe – roboty malarskie ciągów komunikacyjnych, czyszczenie połączeń dachowej, rynien i rur spustowych	6.607,20	0,00
Montaż opraw oświetleniowych w miejscowości Kuźnik i Bukowiec	3.416,07	0,00
Remonty sal wiejskich w miejscowości Bukowiec, Kursko, Kaława (projekty)	57.874,79	0,00
Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Zamostowo	444.269,98	0,00
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Św. Wojciech, Wojciechówek, Gorzyca	2.797.492,37	1.719.769 PROW
Przebudowa ul. Konstytucji 3 Maja (projekt)	156.866,49	0,00
Budowa drogi gminnej w miejscowości Wyszczanowo	489.580,47	0,00
Budowa parkingu wraz z drogami dojazdowymi w m. Pniewo	180.000,00	0,00

<i>Opis inwestycji</i>	<i>Wartość w zł.</i>	<i>środki pozabudżetowe w zł</i>
Budowa drogi na działkach nr 799/47 – 799/50 i 620 na os. Zachodnim w Międzyrzeczu (etap I)	64.868,00	0,00
Przebudowa ul. Spokojnej (projekt)	14.028,00	0,00
Budowa dróg osiedlowych w Bobowicku	1.441.720,00	0,00
Utwardzenie drogi w kierunku Św. Wojciecha wraz z oświetleniem	290.662,62	0,00
Przebudowa drogi osiedlowej przy ul. Piastowskiej w Międzyrzeczu	481.869,71	0,00
Utwardzenie nawierzchni drogi przy zatoczce autobusowej w m. Kalsko	54.701,44	0,00
Utwardzenie nawierzchni drogi przy zatoczce autobusowej w m. Kuligowo	62.640,00	0,00
Budowa parkingu przy MOK (projekt + wykonawstwo)	317.131,00	0,00
Uzbrojenie terenu pod budownictwo mieszkaniowe – jednostka „F” przy ul. Poznańskiej (projekt)	26.840,00	0,00
Zagospodarowanie terenów Zespołu Folwarcznego (plan zagospodarowania + PFU)	412.210,09	0,00
Przebudowa remizy OSP w Pieskach (projekt)	8.845,60	0,00
Utworzenie szkolnego placu zabaw w ramach Programu Radosna Szkoła SP 3	235.998,80	0,00
Utworzenie szkolnego placu zabaw w ramach Programu Radosna Szkoła SP w Bukowcu	166.691,65	0,00
Utworzenie szkolnego placu zabaw w ramach Programu Radosna Szkoła SP w Kaławie	143.990,50	0,00
Modernizacja Gimnazjum nr 1 w Międzyrzeczu (projekt)	58.865,00	0,00
Kanalizacja sanitarna na os. Zachodnim w Międzyrzeczu	363.841,02	0,00
Budowa oświetlenia w miejscowości Pniewo	4.202,70	0,00
Budowa oświetlenia drogi powiatowej nr 1342F w Kęszycy w kierunku Kurska (2 oprawy)	2.672,98	0,00
Wykonanie pomnika – obeliska poświęconego nauczycielom i pracownikom oświaty	6.000,00	0,00
Modernizacja obiektu MOK	4.843.958,27	0,00
Budowa budynku Centrum Rekreacyjno – Sportowego w miejscowości Gorzyca	789.385,30	0,00
Wykonanie trybun z wydzieleniem sektora dla kibiców przyjezdnych na Stadionie Miejskim w Międzyrzeczu	274.002,00	0,00
Opracowanie programu gospodarki wodno – ściekowej dla miasta Międzyrzecz	73.200,00	0,00
Budowa sieci wodociągowej – Zamostowo (projekt)	22.265,00	0,00

<i>Opis inwestycji</i>	<i>Wartość w zł.</i>	<i>środki pozabudżetowe w zł</i>
Remont drogi wraz z odwodnieniem i sieciami wod – kan ul. Waszkiewicza i Świerczewskiego (projekt)	85.985,09	0,00
Rekonstrukcja i rewitalizacja MRU (projekt)	98.405,20	0,00
Modernizacja obiektu MOK	1.199.003,82	0,00

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu

2.5. Infrastruktura techniczna

Wyposażenie w infrastrukturę techniczną, jest jednym z głównych wyznaczników poziomu życia i możliwości rozwoju gospodarczego danego obszaru.

Wodociąg

Zaspokajanie potrzeb przez system wodociągowy – wiąże się ze spełnieniem dwu imperatywów (norm):

- zachowania wymagań jakościowych wobec wody dostarczanej na różne cele,
- zapewnienia dostarczania wody w oczekiwanej, racjonalnie uzasadnionej potrzebach ilości.

Wody występujące w przyrodzie narażone są na różnorakie zanieczyszczenia, rozumiane jako nadmierne – w stosunku do dopuszczalnych dla danego rodzaju użytkowania wód – stężenia związków mineralnych, organicznych lub bakterii. Większość wód zanieczyszczonych można przystosować do użycia w drodze procesów uzdatniających (fizyko – chemicznych) w Stacjach Uzdatniania Wody (SUW). Gmina Międzyrzecz należy do obszaru o wysokim stopniu scentralizowanego zaopatrzenia w wodę z ujęć wodociągowych. Sieć wodociągowa na terenie Gminy wykonana jest z rur PCV, stalowych i azbestowo – cementowych, które w przyszłości podlegać będą wymianie.

Blisko 100% obszaru gminy jest zwodociągowane. Brak natomiast dostatecznej infrastruktury służącej odprowadzaniu zanieczyszczeń. W ostatnim 5 – leciu liczba ujęć funkcjonujących wody zmalała o 3 sztuki, zwiększyła się natomiast długość sieci wodociągowej – ze 123,5 km do 130,2 km. Pomimo tego % ludności obsługiwanej przez wodociągi nie zmienił się i wynosi 99,9%.

Ujęcia wody na terenie gminy istnieją w następujących miejscowościach:

- Międzyrzecz – 14 (w tym 1 szt. w formie dzierżawy od GM),
- Gorzyca – 2,
- Pniewo – 3,
- Bobowicko – 3,
- Rojewo – 1,
- Kursko – 3,

- Kęszycza Leśna – 3 (w tym 1 szt. w formie dzierżawy od GM),
- Bukowiec -3,
- Karolewo – 1,
- Kalsko – 2,
- Wysoka – 2,
- Kęszycza wieś – 3,

Poniziej przedstawiono lokalizację ujęć wody dla celów bytowych i przemysłowych

Tab. 36. Lokalizacja ujęć wody dla celów bytowych i przemysłowych w Gminie Międzyrzecz

Lp.	Lokalizacja	Użytkownik	Ilość studni	Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne [m ³ /d]	Obsługiwane miejscowości
1.	Bobowicko	MPWiK	2	46	Bobowicko
2.	Bukowiec	MPWiK	3	83	Bukowiec, Wyszczanowo
3.	Gorzycza	MPWiK	2	18	Gorzycza
4.	OW „Głębokie”	Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Rekreacji	2	24	OW „Głębokie”
5.	Kalski	MPWiK	2	32	Kalsko
6.	Karolewo	MPWiK	1	18	Karolewo
7.	Kęszycza	MPWiK	2	55	Kęszycza, Nietoperek
8.	Kęszycza Leśna	MPWiK	1	62	Kęszycza Leśna
9.	Kęszycza Leśna	MPWiK	1	0	Ujęcie nie eksploatowane
10.	Kursko Nowe	MPWiK	3	30	Kursko, Pieski
11.	Międzyrzecz, ul. Fabryczna 2	ZEC Sp. z o.o.	3	100	Międzyrzecz
12.	Międzyrzecz	MPWiK	16	652	Międzyrzecz, Kuźnik, Skoki, Jagielnik, Lubosinek, Wojciechówek, Św. Wojciech, Żółwin, Kuligowo
13.	Międzyrzecz, ul. Poznańska	Szpital	3	90	Szpital
14.	Międzyrzecz	PPH Rempol	1	23	Ujęcie zakładowe
15.	Pieski	Spółdzielnia rolnicza			Ujęcie zakładowe nie eksploatowane
16.	Pniewo	MPWiK	3	35	Pniewo, Kaława, Szumiąca
17.	Rojewo	MPWiK	1	22	Rojewo
18.	Wysoka	MPWiK	2	12	Wysoka
19.	Wyszczanowo	MPWiK	2	54	Ujęcie nie eksploatowane
20.	OW „Archimedes”	OW „Archimedes”	2	2,3	OW „Archimedes”
21.	Międzyrzecz. Ul. Marcinkowskiego	SP ZOZ Szpital Międzyrzecz	2	25	Szpital
22.	Międzyrzecz, ul. Winnica	Suszarńia Międzyrzecz	1	40	Ujęcie zakładowe

źródło: opracowanie na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Międzyrzecz do roku 2015

Zarówno zasoby dyspozycyjne warstw wodonośnych, jak i wydajności ujęć są obecnie wystarczające.

Woda pochodząca z ujęć jest dobrej jakości. Problemem jest jedynie duża zawartość żelaza (za wyjątkiem ujęcia w m. Bukowiec, Kęszycza wieś – woda ujmowana nie wymaga uzdatniania).

Stan techniczny sieci wodociągowej jest dobry.

Poniżej tabela obrazująca zmiany jakie zachodziły w sferze wodociągowania gminy w ostatnich 5 latach

Tab. 37. Wodociągi w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
Wodociągi						
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	106,6	107,8	108,5	110,5	114,0
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	2353	2404	2502	2578	2614
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	869,2	892,2	881,2	864,3	881,2
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	17761	17727	17768	17826	17826
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	22756	22788	22897	23010	23010
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności						
ogółem						
wodociąg	%	91,9	92,0	92,3	92,5	92,5
w miastach						
wodociąg	%	95,4	95,6	96,0	96,1	96,1
na wsi						
wodociąg	%	81,1	81,3	81,5	81,8	81,8
Zużycie wody, energii elektrycznej oraz gazu w gospodarstwach domowych						
ogółem woda z wodociągów						
na 1 mieszkańca	m3	35,0	36,0	35,5	34,9	34,9
na 1 korzystającego / odbiorcę	m3	38,2	39,2	38,5	37,6	37,6
w miastach woda z wodociągów						
na 1 mieszkańca	m3	38,4	39,8	39,3	39,0	39,0
na 1 korzystającego / odbiorcę	m3	40,5	41,6	41,0	40,4	40,4
na wsi woda z wodociągów						
na 1 mieszkańca	m3	24,6	24,7	24,4	22,9	22,9
na 1 korzystającego / odbiorcę	m3	30,1	30,4	29,8	27,9	27,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych

Kanalizacja i oczyszczalnia ścieków

Gmina Międzyrzecz jest w 90,1% skanalizowana, co dla tak dużej Gminy jest ogromnym osiągnięciem. Obecnie istnieje tu 133,6 km czynnej sieci kanalizacyjnej, która obsługuje oprócz 9 miejscowości wszystkie pozostałe.

W Gminie Międzyrzecz znajdują się dwie mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków we wsiach Święty Wojciech oraz Kęszycy Leśnej oraz jedna roślinno – stawowa oczyszczalnia ścieków w Kalsku (stan na 2011r.). W poprzednich latach oprócz tego funkcjonowała także roślinno – stawowa oczyszczalnia ścieków w Gumniskach, która została przekazana prywatnej osobie. Urządzenia w oczyszczalni były w znacznym stopniu wyeksploatowane i wymagały w najbliższym czasie remontu.

Wszystkie oczyszczalnie obsługiwane są przez Międzyrzeckie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

Opisu poszczególnych oczyszczalni za okres ostatnich 5 lat ich funkcjonowania dokonano poniżej:

- **Mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków w Świętym Wojciechu 46**. Funkcjonuje od 1996r. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Obra.

Maksymalna przepustowość oczyszczalni wynosi $Q_{\text{śrd}} = 6000 \text{ m}^3/\text{d}$, aktualne wykorzystanie to $3600 \text{ m}^3/\text{d}$ (ok.60 % faktycznych możliwości).

Budynek oczyszczalni wyposażony jest w:

- a) budynek krat z kratą mechaniczną schodkową EKO –TECH Pniewy KSM-600-04 (pracująca) i krata łukowa KŁ 1200-A-10 + KŁ 1200-B10 (rezerwowa), o maksymalnej przepustowości $750 \text{ m}^3/\text{h}$, stan techniczny kraty schodkowej – dobry, stan techniczny kraty łukowej – dostateczny,
- b) koryto doprowadzające ścieki z krat na ciąg osadników wstępnych, stan techniczny – nieszczelne, jest pęknięcie,
- c) dwa piaskowniki pionowe w ciągach osadników wstępnych – jeden w eksploatacji, stan techniczny – dobry,
- d) dwa osadniki wstępne poziome – jeden w eksploatacji, drugi nie posiada wyposażenia – nie używany, stan techniczny – dobry,
- e) punkt zlewny ścieków dowożonych - stan techniczny – dobry,
- f) przepompownia odcieków stan techniczny – dostateczny,
- g) dwa reaktory biologiczne zblokowane z osadnikami poziomymi radialnymi pełniącymi funkcję osadników wtórnych – jeden w eksploatacji, stan techniczny – dobry. Drugi nie używany – nie posiada wyposażenia technicznego, stan techniczny – pęknięta ściana, należy ją skleić. Sondy firmy HACH – LANGE na reaktorze do ciągłych pomiarów, stan techniczny – dobry. W roku 2009 dokupiono także sondę pH dla ścieków surowych.
- h) komory biologiczne wyposażone w strefie napowietrzania w dyfuzory drobnopęcherzykowe firmy Suprafil oraz mieszadła zatapialne firmy Redor, stan techniczny – dobry,
- i) osadnik wtórny wyposażony w zgarniacz firmy EKO – TECH typ D24 – Mc, stan techniczny – dobry,
- j) dwie przepompownie recyrkulacyjne zblokowane z reaktorami biologicznymi – jedna w eksploatacji wyposażona w pompę zatapialną GRUNDFOS typ SS 066 1511, stan techniczny – dobry,
- k) zasuwy nożowe z napędami AUMA do rozdziału osadu nadmiernego i recyrkulowanego, stan techniczny – dobry,
- l) stacja dozowania koagulantu firmy KEMIPOL, stan techniczny – dobry,
- ł) stacja dmuchaw wyposażona w 3 dmuchawy firmy Aerzner typu GM-25 S III FA oraz w jedną dmuchawę GM50L, stan techniczny – duży stopień zużycia. W roku 2010 przeprowadzono przegląd

serwisowy i dokonano remontu dmuchaw. W III kwartale 2010r. w miejsce 2 wyeksploatowanych dmuchaw zakupiono 2 nowe typu 25S i 50 L.,

m) dwa zagęszczacze grawitacyjne zblokowane z reaktorami biologicznymi – jeden w eksploatacji, stan techniczny – dobry,

n) przepompownia osadu nadmiernego i wstępnego wyposażona w 3 pompy typ 150 Z 2 K-12, stan techniczny – dobry,

o) zbiornik uśredniający osad wstępny, nadmierny i osady dowożone wyposażony w mieszadło zatapiające UNIPROP typ 22.95, stan techniczny – dobry,

p) stacja mechanicznego odwadniania osadu wyposażona w wirówkę dekantacyjną firmy NOXON typ DC-10EL, stan techniczny – dobry,

r) kompostownia osadu na dwóch dotychczasowych lagunach osadowych, stan techniczny – dobry,

s) komora przepływomierza – wyposażona w zwężkę typu KPV z czujnikiem ultradźwiękowym typ PROSNIC FDU-902 firmy Endress + Hauser, stan techniczny – dobry. Przetwornik do zliczania ilości ścieków – w dużym stopniu zużyty został w roku 2011 wymieniony na nowy.

Warto podkreślić iż fakt, iż od roku 2009 na terenie oczyszczalni uruchomiono laboratorium do badań technologicznych i wyposażono je w sprzęt laboratoryjny typu: mikroskop, termo reaktor oraz wagi laboratoryjne. Dodatkowo wprowadzono przeglądy serwisowe dla sond HACH – LANGE, wirówki oraz stacji zlewnej. W roku 2010 dokupiono także zestaw do BZT₅.

Niniejsza oczyszczalnia przyjmuje ścieki z obszaru: m. Międzyrzecz, wsi Św. Wojciech, Bobowicko, Wyszczanowo, Kuligowo, Żółwin, Bukowiec, Skoki, Jagielnik.

- **Mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków w Kęszycy Leśnej**. Została przejęta od strony rosyjskiej po wycofaniu się Wojsk Radzieckich, a w roku 1995 została zmodernizowana. Maksymalna przepustowość oczyszczalni wynosi $Q_{\text{śrd}} = 464,4 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxh}} = 19,35 \text{ m}^3/\text{h}$. Aktualne wykorzystanie to $150 \text{ m}^3/\text{d}$ (ok.32 % faktycznych możliwości). Odbiornikiem ścieków jest rzeka Struga Jeziorna. Osady ściekowe są przewożone do oczyszczalni w Międzyrzeczu.

Budynek oczyszczalni wyposażony jest w:

a) budynek krat wyposażony w kratę łukową KŁ 400, stan techniczny – dobry,

b) osadnik Imhoffa – wyposażony w 2 komory przepływowe o pojemności czynnej 150 m^3 i komorę fermentacyjną o pojemności użytkowej 460 m^3 , stan techniczny – dostateczny z dużym stopniem zniszczenia ścian wewnętrznych, pęknięcie w ostatniej ścianie. W roku 2010 dokonano przeglądu osadnika stwierdzając że korozja na ścianach pogłębiła się, a pęknięcie w ostatniej ścianie ponowiło się pomimo betonowania specjalną zaprawą. Dodatkowo nastąpiło bardzo mocne skorodowanie kłap na osadniku.

c) złożo biologiczne wyposażone w zraszacz obrotowy typu MRAB BS 9105 M wypełnione pakietami EX, stan techniczny – dobry,

- d) złoże biologiczne typu FlocBed całkowitej objętości 101 m³, stan techniczny – dobry,
- e) układ napowietrzania reaktora biologicznego – 74 dyfuzory membranowe na ruszcie, stan techniczny – dobry,
- f) dmuchawa, stan techniczny – dostateczny,
- g) komora dawkowania koagulantu - stan techniczny – dobry,
- h) osadnik wtórny – radialny o pojemności czynnej 25,00 m³ wyposażony w pakiety lamelowe, stan techniczny – dobry,
- i) przepompownia ścieków i osadów – wyposażona w 2 pompy typ K 81 T, zlokalizowano w budynku przepompowni zbiornik magazynowy na PIX o pojemności 800 dm³ z pompą dozującą MAGDOS DX, stan techniczny – dobry,
- j) komora przepływomierza – wyposażona w zwężkę Parschala z czujnikiem poziomu (przetwornik typ DLF – UP, producent CERLIC CONTROLS AB Szwecja), stan techniczny – dobry,

W ciągu ostatnich 5 lat (2006- 2010) w zakresie niniejszej oczyszczalni nie dokonano żadnych istotnych zmian zauważając ogólne zużycie urządzeń i obiektów.

- **Roślinno – stawowa oczyszczalnia ścieków w Kalsku**. Jej technologia opiera się o naturalne procesy oczyszczania ścieków. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest Kanał Białe Łąki, przebiegający ok.300 m na północ od oczyszczalni. Maksymalna przepustowość oczyszczalni wynosi $Q_{\text{śrd}} = 53,1 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxh}} = 7,2 \text{ m}^3/\text{h}$. Aktualne wykorzystanie to 19 m³/d (ok.41 % faktycznych możliwości).

Wyposażenie oczyszczalni:

- a) pompownia ścieków wyposażona w dwie pompy z wirnikiem otwartym pracujące na zmianę, stan techniczny – dobry,
- b) rurociąg tłoczny z rur PE 80 o średnicy Ø 90 PE, stan techniczny – dobry,
- c) osadnik wstępny typu Imhoffa o średnicy 4,5 m, stan techniczny – dobry,
- d) dwa filtry ziemne (część prawa pracująca i lewa nie pracująca) składające się z czterech warstw: kompostowej o grubości 20 cm, żwirowej o grubości 30 cm, gruboziarnistego piasku o grubości 50 cm i drobnego żwiru o grubości 30 cm, stan techniczny – dostateczny. W roku 2008 (listopad) filtr części prawej oczyszczalni zużył się i przestał filtrować. W związku z tym oczyszczalnię przełączono na część lewą.
- e) staw denitryfikacyjny o dnie pokrytym warstwą drobno i średnioziarnistego piasku o grubości 20 cm wyposażoną w drenaż zbierający ścieki o średnicy Ø 180 mm. Brzegi stawu obsadzone roślinnością, stan techniczny – dość dobry.

W ciągu ostatnich 5 lat (2006- 2010) w zakresie niniejszej oczyszczalni nie dokonano żadnych istotnych zmian zauważając ogólne zużycie urządzeń i obiektów.

Dodatkowo planuje się dociążenie oczyszczalni poprzez doprowadzenie do nich kolejnych odcinków sieci kanalizacyjnej i wybudowanie przepompowni ścieków. W ramach planowanych w przyszłości zadań władze Gminy Międzyrzecz przewidują budowę kanalizacji sanitarnej w Gminie Międzyrzecz w następujących miejscowościach: Kursko Stare i Nowe, Zamostowo, Pieski (dokończenie budowy) oraz Nietoperek i Kęszyca, Międzyrzecz Wybudowanie (budowa), a także wdrożenie dużego Programu Gospodarki Wodno – Ściekowej dla miasta Międzyrzecz. Inwestycje te mają doprowadzić do osiągnięcia przez Gminę Międzyrzecz pożądanego stanu skanalizowania całej Gminy Międzyrzecz.

Tab. 38. Oczyszczanie ścieków w Gminie Międzyrzecz w latach 2006-2010

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW						
biologiczne	szt	1	1	1	1	1
z podwyższonym usuwaniem biogenów	szt	2	2	2	2	2
Wielkość (przepustowość) oczyszczalni wg projektu						
biologiczne	m3/dobę	69	69	69	69	69
z podwyższonym usuwaniem biogenów	m3/dobę	12464	12464	12464	12464	12464
Równoważna liczba mieszkańców						
ogółem	osoba	41228	40752	40753	40753	40753
Ścieki oczyszczane w ciągu roku						
odprowadzone ogółem	dam3	1017,0	1003,0	1009,9	874,0	874,0
oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	dam3	1187	1375	1505	1366	1366
oczyszczane razem	dam3	1015	891	904	873	873
oczyszczane biologicznie	dam3	7	7	7	8	8
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam3	1008	884	897	865	865
oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	99,8	88,8	89,5	99,9	99,9
Ludność korzystająca z oczyszczalni wg lokalizacji						
ogółem	osoba	22521	22539	22633	22625	22625
w miastach	osoba	18613	18539	18513	18475	18475
na wsi	osoba	3908	4000	4120	4150	4150
Ludność korzystająca z oczyszczalni						
ogółem	osoba	22521	22539	22633	22625	22625
biologiczne	osoba	391	407	421	421	421
z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	22130	22132	22212	22204	22204
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu						
BZT5	kg/rok	8779	11693	13548	8600	8600
ChZT	kg/rok	49458	43089	51817	60298	60298
zawiesina ogólna	kg/rok	9702	10817	13176	12691	12691
azot ogólny	kg/rok	14221	17929	19361	22516	22516
fosfor ogólny	kg/rok	2124	2135	3181	1279	1279

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych

Zasięg obsługi mieszkańców gminy kanalizacją jest niewiele niższy od istniejącej sieci wodociągowej. Obecnie siecią kanalizacyjną objęte są niemalże wszystkie miejscowości w Gminie oprócz: wsi Nietoperek, Kęszyca, Zamostowo, Kursko Stare i Nowe, Pieski oraz Międzyrzecz Wybudowanie. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 133,6 km.

Działki przepompowni ścieków są ogrodzone, zabudowane zbiornikiem podziemnym stanowiącym obiekt technologiczny o konstrukcji żelbetonowej. Liczba korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosi ogółem 21.056 osób, natomiast w mieście Międzyrzecz – 17.415 osób.

Tab. 39. Kanalizacja w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2010

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
URZĄDZENIA SIECIOWE						
Kanalizacja						
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	131,1	132,1	132,6	133,6	133,6
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	1830	1849	1898	1960	1978
ścieki odprowadzone	dam ³	1017,0	1003,0	1009,9	874,0	0,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	17398	17344	17363	17415	0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	20844	20842	20919	21056	0
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności						
ogółem						
wodociąg	%	91,9	92,0	92,3	92,5	92,5
kanalizacja	%	84,1	84,2	84,3	84,6	84,6
w miastach						
wodociąg	%	95,4	95,6	96,0	96,1	96,1
kanalizacja	%	93,5	93,6	93,8	93,9	93,9
na wsi						
wodociąg	%	81,1	81,3	81,5	81,8	81,8
kanalizacja	%	56,0	56,2	56,5	57,5	57,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych za lata 2006-2010

Biorąc pod uwagę powyższe dane zauważyć można, że poziom stanu sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w ostatnim 5 - leciu się nie zmienił. Gmina poczyniła inwestycje w tym zakresie, ale ciągle są one jeszcze nie wystarczające. Plany w tym zakresie przedstawiono w poniższych rozdziałach.

Oznacza to, że ciągle jeszcze (zwłaszcza na obszarach wiejskich) ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych – tzw. szambach, które systematycznie są opróżniane. Firmami świadczącymi usługi w tym zakresie (opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych), są między innymi:

- a) Mariusz Konieczny, Kalsko 58B/5, Międzyrzecz – firma działająca dłużej niż 5 lat,
- b) ECOPRODUCT – GIGANT, ul. Kostrzyńska 168, Gorzów Wlkp. – firma posiadająca decyzję od 6 lipca 2010r.,
- c) Zakład Gospodarki Komunalnej, ul. Chrobrego, Skwierzyna - firma posiadająca decyzję od 15 czerwca 2010r.,
- d) Zakład Handlowo – Usługowy Obst Florian, Kaława 73, Międzyrzecz - firma działająca dłużej niż 5 lat,

e) Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Pieskach, Pieski 13, Międzyrzecz - firma posiadająca decyzję od 17 lutego 2009r.,

f) TOI-TOI Polska Sp. z o.o., ul. Płochcińska 29, 03-044 Warszawa, Przedstawicielstwo w Gorzowie Wlkp., ul. Walczaka 25 - firma posiadająca decyzję od 30 października 2007r.,

g) WC SERWIS Beata Bańska, ul. Szybowa 2, Zabrze - firma posiadająca decyzję od 15 października 2007r.

Natomiast firmą dostarczającą wodę oraz odbierającą i utylizującą ścieki sanitarne jest firma:

- Międzyrzeckie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji (MPWiK)Sp. z o.o., Św. Wojciech 46, Międzyrzecz (spółka z udziałem Gminy).

Gospodarka odpadami

Gmina Międzyrzecz należy do Celowego Związku Gmin CZG-12 z siedzibą w Długoszynie (powiat sulęciński) powstałego w celu kompleksowej obsługi gmin członkowskich w zakresie gospodarki odpadami. Związek jest właścicielem nowoczesnego Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych, którego głównymi elementami są:

- Niecka składowiska,
- Linia do segregacji odpadów,
- Kompostownia komorowa.

Wszystkie odpady komunalne powstałe na terenie gminy przekazywane są do ZUOK w Długoszynie.

Na terenie gminy Międzyrzecz gospodarką odpadami zajmują się następujące przedsiębiorstwa:

Tab. 40. Podmioty obsługujące Gminę Międzyrzecz w zakresie gospodarki odpadami

Lp.	Gmina	Zbierający	Adres
1	Międzyrzecz	Veolia Usługi dla Środowiska S.A Oddział w Gorzowie Wlkp.	ul. Podmiejska 19 66-400 Gorzów Wlkp.
2	Międzyrzecz	Celowy Związek Gmin CZG – 12	Długoszyń 80 69-200 Sulęcín
3	Międzyrzecz	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o.	ul. Chrobrego 3 69-200 Sulęcín
4	Międzyrzecz	Ragn Sells Polska Sp. z o.o.	ul. Dzielna 21/67 01-029 Warszawa
5	Międzyrzecz	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „LS – PLUS” Sp. z o.o.	ul. Szalwiowa 34/2 62-064 Plewiska
6	Międzyrzecz	Zakład Produkcyjny	ul. Przemysłowa 1 64-330 Opalenica
7	Międzyrzecz	Przedsiębiorstwo Produkcji, Handlu i Usług „LECH – BET”	ul. Przemysłowa 2 66-300 Międzyrzecz

Lp.	Gmina	Zbierający	Adres
8	Międzyrzecz	ZARABSKI Leszek Zarabski	ul. Tkacka 7 66-400 Gorzów Wlkp.
9	Międzyrzecz	REMONDIS Sanitech Sp. z o.o.	ul. Górecka 104 61-483 Poznań

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu- Wydział Gosp. Komunalnej

Na terenie gminy jest jedno składowisko odpadów zlokalizowane w miejscowości Bukowiec.

Składowisko ma powierzchnię 7,51 ha, z czego kwatery – 1,15 ha. Dno niecki składowiskowej posiada tylko naturalne uszczelnienie w postaci glin o miąższości 50 cm. Skarpy uszczelnione są geomembraną. Obecnie składowisko jest już zamknięte, a na jego terenie znajduje się baza przeładunkowa pod zarządem CZG-12.

Zestawienie odpadów na przełomie ostatnich 5 lat wskazano w poniższej tabeli:

Tab. 41. Odpady komunalne w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2010

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
ODPADY KOMUNALNE						
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku						
ogółem	t	7185,24	5997,45	5989,28	6543,43	5722,75
z gospodarstw domowych	t	6298,18	4285,50	4240,84	4812,41	3959,22
odpady zdeponowane na składowiskach w % zebranych	%	99,16	99,92	100,00	100,00	100,00
liczba budynków mieszkalnych objętych zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	szt	2262	2262	2262	2262	2181
liczba przedsiębiorstw odbierających odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt	3	3	3	3	3
ODPADY WYTWORZONE I NAGROMADZONE (Z WYŁĄCZENIEM ODPADÓW KOMUNALNYCH)						
Odpady wytworzone w ciągu roku						
ogółem	tys.t	1,8	1,5	1,6	1,7	1,7
poddane odzyskowi	tys.t	1,8	1,5	1,6	1,7	1,7
odpady składowane w % wytworzonych	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych za lata 2006-2010

Ciepłownictwo i gazyfikacja

Na obszarze gminy nie funkcjonuje sieć ciepłownicza, dominuje system lokalnych źródeł ciepła ogrzewających obiekty, w które są wbudowane. Do ogrzewania stosuje się zarówno paliwa stałe, jak i płynne. Nie przewiduje się realizacji systemów ciepłowniczych zdalaczynnych, obejmujących całość lub część miejscowości. Przyjmuje się ogrzewanie urządzeniami lokalnymi wbudowanymi; zasilającymi w zasadzie obiekty leżące na jednej posesji. Ewentualne wspólne źródła ciepła mogą obejmować kilka posesji sąsiadujących.

Rodzaj ogrzewania zależy od relacji kosztów pomiędzy różnymi nośnikami energii. Należy zapewnić przestrzenne możliwości korzystania z każdego rodzaju paliwa [paliwa stałe, oleje opałowe, gaz ziemny, gaz płynny, energia elektryczna, biogaz], według decyzji odbiorców opartych o własne kalkulacje ekonomiczne. Należy preferować stosowanie paliw niskozasiarczonych, korzystanie ze źródeł niekonwencjonalnych, ekologicznych oraz odchodzenie od stosowania paliw stałych.

W przypadku sieci gazowej jest ona na terenie Gminy Międzyrzecz dobrze rozwinięta, choć nie wykorzystująca w pełni swoich możliwości. Obecnie funkcjonuje wysokosprawna, nowoczesna i powszechnie dostępna sieć gazowa do której dostęp posiadają mieszkańcy, podmioty użyteczności publicznej oraz podmioty produkcyjno – usługowe z obszaru miejscowości Międzyrzecz, Bobowicko, Gorzyca, Kaława, Karolewo, Kęszycza Leśna, Kęszycza Wieś, Nietoperek, Pniewo, Św. Wojciech, Wysoka. System zaopatrzenia w gaz oparty jest o zasilanie z systemu Odolanów – Police gazociągiem w/c od miejscowości Przytoczna poprzez stację redukcyjną I stopnia w Międzyrzeczu, przy drodze do Kalska. Liczba osób korzystająca obecnie z sieci gazowej wynosi 3.230 osób, co w porównaniu z rokiem 2006 wskazuje na duży wzrost, o ponad 250 %. Pomimo wzrostu liczby osób jedynie 13 % ogółu mieszkańców korzysta z sieci gazowej (dane z GUS za lata 2006 – 2010).

Spółką odpowiedzialną za sieć gazową w Gminie jest EWE Polska Spółka z o.o. Ma ona w swoim władaniu sieci gazowe średniego ciśnienia o łącznej długości 87.047,50 mb oraz 975 przyłączy w następujących miejscowościach:

- Międzyrzecz – 710 szt.
- Bobowicko – 118 szt.
- Święty Wojciech – 56 szt.
- Gorzyca – 6 szt.
- Kaława – 22 szt.
- Pniewo – 10 szt.
- Kęszycza oraz Kęszycza Leśna – 32 szt.
- Nietoperek – 14 szt.
- Wysoka – 7 szt.

Pomimo tego ciągle jeszcze istnieje niskie wykorzystanie potencjału sieci, który w grupie gospodarstw domowych wykorzystywany jest jedynie w ok. 58 % możliwości. Do faktu tego przyczynia się niska społeczna akceptacja techniczna i ekonomiczna cen, która ogranicza rozwój sieci w pozostałych miejscowościach.

Aby zmienić podejście mieszkańców i firm funkcjonujących na obszarze Gminy Międzyrzecz, należy wprowadzić przedsięwzięcia w zakresie efektywności energetycznej, w tym wysokosprawnej kogeneracji, z zastosowaniem jako paliwa gazu sieciowego. Element ten z pewnością umożliwi szerszy rozwój sieci w gminie, jak również wpłynie na skalę i poziom cen za przesył gazu.

Dodatkowo, w przypadku szerszego, bardziej powszechnego zastosowania gazowych źródeł ciepła możliwe będzie ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, zwłaszcza niskiej emisji w obszarze miasta. Brak natomiast kroków w kierunku rozwoju sieci spowodowanego ograniczonym zainteresowaniem przyłączenia może przyczynić się do ograniczenia rozwoju sieci w kolejnych miejscowościach gminy, prowadząc do stagnacji w tym zakresie. Niezwykle ważnym zatem jest stwierdzenie, że wymiana nisko sprawnych węglowych źródeł ciepła, zwłaszcza w starej zabudowie centralnej części miasta, na te o lepszej i bardziej efektywnej mocy, z pewnością przyczyni się do zwiększenia emisji gazu na obszarze Międzyrzecza i okolicznych miejscowości. Pozostali mieszkańcy Gminy zaopatrywani są w gaz butlowy. Ponad 80% gospodarstw domowych korzysta z tego rodzaju środka energetycznego.

W gminie Międzyrzecz zapotrzebowanie na energię ciepłą w około 80% pokrywane jest z palenisk indywidualnych i w około 20% z kotłowni lokalnych. Funkcjonujące kotłownie są w głównej mierze opalane węglem, koksem i miałem węglowym. Do większych odbiorców paliwo dostarczane jest bezpośrednio ze stacji kolejowych. Jak dotąd, w strukturze użytkowania paliw energetycznych na terenie gminy, gaz ziemny (pomimo swoich możliwości) pełni rolę pomniejszą, jednak jego wykorzystanie wydaje się być przyszłościowe i powinno być promowane jako przyjazne środowisku.

Określenia zasobów sieci gazowej i ilości osób korzystających z sieci w ostatnich 5 latach dokonano w poniższej tabeli:

Tab. 42. Sieć gazowa i jej rozwój w Gminie Międzyrzecz w latach 2006 – 2010

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010
URZĄDZENIA SIECIOWE						
Sieć gazowa						
długość czynnej sieci ogółem w m	m	148646	151573	151573	153907	153907
długość czynnej sieci przesyłowej w m	m	42505	42505	42505	42505	42505
długość czynnej sieci rozdzielczej w m	m	106141	109068	109068	111402	111402
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt	686	1144	1223	1322	1322
odbiorcy gazu	gosp.dom.	827	1043	1120	1165	1165
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.dom.	590	648	745	737	737
odbiorcy gazu w miastach	gosp.dom.	589	888	837	994	994
zużycie gazu w tys. m ³	tys.m ³	1223,70	4565,10	4563,80	4526,20	4526,20
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	tys.m ³	1156,2	4471,3	4331,3	4344,1	4344,1
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	1249	1476	1720	3230	3230
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności						
ogółem						
gaz	%	5,0	6,0	6,9	13,0	13,0
w miastach						
gaz	%	4,8	6,0	7,1	14,6	14,6
na wsi						
gaz	%	5,7	5,9	6,6	8,1	8,1
Sieć rozdzielcza na 100 km²						
ogółem						
sieć gazowa	km	33,7	34,6	34,6	35,3	35,3
w miastach						

sieć gazowa	km	99,6	128,2	128,2	132,3	132,3
na wsi						
sieć gazowa	km	31,4	31,4	31,4	32,1	32,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych za lata 2006-2010

Bardzo ważnym krokiem, w celu polepszenia jakości powietrza było powołanie przez gminę niezależnego od PGNiG przedsiębiorstwa gazowniczego. W 1999 roku powstała spółka z udziałem gminy pod nazwą „Media Odra Warta” Sp. z o.o., a ponieważ problem braku sieci gazowej dotyczył również innych gmin powołano Związek Międzygminny „Odra Warta”, który przejął zadania gminy Międzyrzecz. Zadaniem spółki jest rozprowadzanie gazu, kupowanego z sieci krajowej, na terenie gmin członkowskich, poprzez budowę i konserwację sieci przesyłowej. Powołanie przedsiębiorstwa gazowego umożliwiło wybudowanie sieci gazowniczej obejmującej całe miasto Międzyrzecz i część terenów wiejskich gminy.

Istniejącymi ciepłowniami i kotłowniami na terenie gminy zarządza powołany w 1995 roku Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Międzyrzeczu, będąca własnością gminy Międzyrzecz.

W roku 1999 opracowano dokument pt. „Modernizacja systemu ciepłowniczego miasta” w ramach, którego zlikwidowano 17 kotłowni lokalnych oraz zmodernizowano pozostałe.

Elektroenergetyka

Zaopatrzenie w energię elektryczną gospodarstw domowych jest powszechne. System elektroenergetyczny oparty jest na sieci krajowej. Główny system zasilania (GPZ) znajduje się na ul. Piastowskiej, przy czym jest podłączony do systemu sieci ogólnokrajowych poprzez linie wysokiego napięcia 110KV. Pobór mocy na miasto wynosi 12 MGW. Pomimo tego na obszarze działania Gminy Międzyrzecz występują problemy z utrzymaniem napięcia na określonym poziomie w sieciach napowietrznych, a w szczególności na terenach obszarów leśnych. W ramach planów Spółki Enea zarządzającej siecią energetyczną w Gminie Międzyrzecz, jest rozbudowa i budowa nowej sieci elektroenergetycznej 15 kV z powodu braku możliwości przyłączenia do sieci nowych odbiorców o dużym poborze mocy, w strefie obszaru aktywizacji gospodarczej. Ponadto Enea Operator planuje po roku 2015 budowę nowej stacji transformatorowej 110/15 kV Międzyrzecz II. Stacja ta zasilana będzie nowoprojektowaną linią napowietrzną 110 kV relacji SE Baczyna w kierunku Sierakowa.

Dodatkowo w związku z planowanym przyłączeniem farm wiatrowych w sąsiedniej gminie Trzciel planuje się budowę nowej stacji transformatorowej 110/15 kV Lutol wraz z nowoprojektowaną linią 110 kV relacji GPZ Międzyrzecz II – GPZ Lutol przebiegającej przez teren Gminy Międzyrzecz.

Linie przesyłowe energii elektrycznej stanowią najbardziej widoczny element infrastruktury technicznej na terenie gminy, często w sposób rażąco zaburzający harmonię wiejskiego krajobrazu. Szczególnie widoczne są te linie, które zostały niewłaściwie wkomponowane w lokalne układy, stanowiąc przykład nieprawidłowej polityki planowania przestrzennego.

Drogi

Główny układ komunikacyjny Gminy tworzą drogi ponadlokalne, krajowe i wojewódzkie. Część z nich pełni również funkcję dróg gminnych i powiatowych, realizując wewnętrzne potrzeby komunikacyjne gminy i powiązania z gminami sąsiednimi.

Układ dróg ponadlokalnych tworzą drogi:

- krajowa relacji: Świnoujście – Szczecin - Gorzów – Zielona Góra – Lubin – Legnica – Bolków – Jelenia Góra – Jakuszyce – granica państwa, przebiegająca nieopodal Gminy Międzyrzecz,
- wojewódzka – nr 137, relacji: Słubice – Sulęcín – Międzyrzecz – Trzciel.

W roku 2004 rozpoczęto budowę obwodnicy miasta Międzyrzecz oraz autostrady łączącej Poznań – Berlin, której węzeł zjazdowy znajduje się 16 km od miasta. Sieć lokalną transportu drogowego tworzą

drogi powiatowe. Układ dróg nie wymaga uzupełnienia, jednakże wymagana jest jego modernizacja, w celu poprawienia jego drożności. Na terenie gminy nie istnieje system komunikacji wewnętrznej. A system komunikacji zewnętrznej tworzy sieć PKS oraz szynobus na trasie Zbąszynek – Międzyrzecz - Gorzów.

Zbiorowy przewóz osób zapewnia istniejąca sieć komunikacji PKS

i prywatni przewoźnicy. W gestii samorządu leży utrzymanie dróg gminnych. Oprócz bieżących remontów i inwestycji, na bieżąco, przeprowadzane są uzupełnienia znaków drogowych oraz modernizacja oświetlenia ulicznego. Stan techniczny wielu odcinków dróg jest niezadowolający. Większość z nich jest zbyt wąska, a ich nawierzchnie są bardzo zużyte i wymagają remontów i modernizacji. W najbliższych latach 2011 – 2020 Gmina Międzyrzecz zaplanowała wiele nowych inwestycji. Szczegóły w tym zakresie przedstawiono w punkcie 4 Strategii.

Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą przebieg dróg wojewódzkich i powiatowych w Gminie Międzyrzecz:

Tab. 43. Sieć drogowa w Gminie Międzyrzecz – drogi wojewódzkie i powiatowe

Nr drogi	Opis odcinka		
	Nazwa	Przebieg w powiecie międzyrzeckim	Długość [km]
Drogi wojewódzkie			
137	Słubice – Sulęcín – Międzyrzecz – Trzciel	Międzyrzecz – Trzciel	20,735
Razem			20,735
Drogi powiatowe			
1213 F	Międzyrzecz – Lutol Suchy –	od ul. Świerczewskiego – (ul. Konstytucji	14,166

	Rogoziniec – Dąbrówka Wlkp. – granica województwa	3 Maja) – Skoki Bukowiec – Lutol Suchy – Chociszewo – granica powiatu (Rogoziniec)	
1242 F	Pieski – Zarzyń – Lubrza - Świebodzin	od dr. Woj. nr 137 Pieski – granica powiatu – (Zarzyń)	1,720
1246 F	Wielowieś – Zarzyń - Wysoka	(Zarzyń) – granica powiatu – do drogi powiatowej nr 1268F Wysoka	1,674
1268 F	Boryszyn – Wysoka – Kaława – Łagowiec – Lutol Suchy	(Boryszyn) – granica powiatu – Wysoka – Kaława – Szumiąca – Stary Dwór – Łagowiec – dr. Powiatowa nr 1213F (Lutol Suchy)	14,126
1320 F	Popowo – Twierdzielewo - Rokitno	od dr. krajowej nr 3 (popowo) – Twierdzielewo – do dr. pow. Nr 1326F Rokitno	8,350
1321 F	Chełmsko – Twierdzielewo - Kalsko	od dr. krajowej nr 24 Chełmsko – Twierdzielewo – do dr. Pow. Nr 1326 F Kalsko	9,525
1326 F	Gliszczki – Rokitno – Kalsko - Międzyrzecz	od dr. krajowej nr 24 (Gliszczki) – Rokitno – Kalsko – Międzyrzecz (ulica bez nazwy) do ul. Waszkiewicza	15,323
1328 F	Żółwin – Stołuń - Pszczew	od dr. woj. nr 137 (Bobowicko) – Żółwin – Kuligowo – Stołuń – Szarcz – do dr. pow. Nr 1332F Pszczew	16,450
1332 F	Bobowicko – Pszczew – Nowe Gorzycko	od dr. woj. nr 137 Bobowicko – Policko – Pszczew – Nowe Gorzycko – do dr. kraj. Nr 24 (Sterki)	21,931
1341 F	Sokola Dąbrowa – Kursko - Pieski	od dr. pow. Nr1295 F Sokola Dąbrowa – Goruńsko- Chycina – Kursko – do dr. woj. nr 137 Pieski	14,123
1342 F	Kursko – Dębsko - Kęszycza	od dr. pow. Nr 1341 F Kursko – Kęszycza – do dr. kraj. Nr 3 – Nietoperek	9,163
1345 F	Chycina – Gorzyca - Wojciechówek	od dr. pow. Nr 1341 F Chycina – Gorzyca – Wojciechówek – do dr. woj. nr 137	9,123
1346 F	Święty Wojciech - Międzyrzecz	od dr. gminnej. Nr 003505F Św. Wojciech – do ul. Waszkiewicza Międzyrzecz (ul. Winnica)	1,927
1347 F	Bobowicko – Kuźnik - Skoki	od dr. woj. nr 137 (Bobowicko) – Kuźnik - do dr. pow. Nr1213 F Skoki	3,423
1348 F	Skoki – Wyszczanowo - Bukowiec	od dr. pow. Nr 1213 F (Skoki) – Wyszczanowo – do dr. pow. Nr 1213 F Bukowiec	6,113
1353 F	Bukowiec - Sierczynek	od dr. pow. Nr 1213 F Bukowiec – Żydowo - do dr. woj. nr137 (Sierczynek)	6,860
1354 F	Bukowiec – Stary Dwór - Brójce	od dr. pow. Nr 1213 F Bukowiec – Stary Dwór – do dr. kraj. Nr 2 (Brójce)	6,546
3301 F	ul. Chrobrego	od ul. Waszkiewicza – do ul. Piastowskiej (przejazd kolejowy)	0,433
3302 F	ul. Krasieńskiego	od ul. Wojska Polskiego – do ul. Zachodniej (dr. woj. nr 137)	0,534
3303 F	ul. Ks. Skargi	od ul. 30 Stycznia (dr. woj. 137) – ul. Staszica	0,117
3304 F	ul. Libelta	od ul. Waszkiewicza – do ul. Winnica	0,254
3305 F	ul. Marcinkowskiego	od ul. Konstytucji 3 Maja – do ul. 30 Stycznia (dr. woj. nr 137)	0,842
3306 F	ul. Piastowska	od ul. Chrobrego (przejazd kolejowy) – do granicy miasta	0,800

3307 F	ul. Przemysłowa	od ul. Bez nazwy (dr. pow. Nr 1326 F) – do ul. Reymonta	0,680
3308 F	ul. Reymonta	od ul. Waszkiewicza – do ul. Lipce	0,665
3309 F	ul. Staszica	od ul. 30 Stycznia (dr. woj. nr 137) – do ul. Waszkiewicza	0,764
3310 F	ul. Stoczniovców Gdańskich	od ul. Konstytucji 3 Maja – do ul. 30 Stycznia (dr. woj. nr 137)	0,265
3311 F	ul. Chopina	od ul. Wojska Polskiego – do ul. Świerczewskiego	0,310
3312 F	ul. Wojska Polskiego	od ul. Zachodniej (dr. woj. 137)	0,986
3313 F	ul. Zakaszewskiego	od ul. Waszkiewicza	0,400
3314 F	ul. Lipce	od ul. Reymonta – do ul. Piastowskiej	0,263
Razem			167,856
Razem wszystko			188,591km

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zarządu Dróg Powiatowych w Sulęcinie

3. Analiza SWOT

3.1. Założenia metodologiczne

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest Analiza SWOT (**S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats). Stanowi ona zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych wynikających z wpływu otoczenia i zmian w nim zachodzących. Zasadę przeprowadzania badania ilustruje poniższa tabela.

Mocne strony	Słabe strony
zalety społeczności, zasoby: ludzkie, środowiska, finansowe dostępne w rozwiązywaniu problemów, elementy przewagi nad innymi	obecnie istniejące problemy i bariery, przeszkody do podjęcia działań, brakujące elementy
Szanse	Zagrożenia
zmiany w otoczeniu sprzyjające działaniom, konkretne zyski, możliwi partnerzy	negatywne skutki uboczne działań, próba przewidzenia nieoczekiwanych skutków, zagrożenia i rozwiązania, których należy unikać

Strategia powinna opierać się na mocnych stronach lokalnej społeczności i środowiska, eliminować słabości, wykorzystywać pojawiające się szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. W gminie Międzyrzecz przy tworzeniu strategicznego programu działania skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów gminy, jej atutów i problemów, przyjmując z definicji zewnętrzne ograniczenia związane z położeniem geograficznym, obowiązującym w Polsce systemem legislacyjnym, poziomem

rozwoju gospodarczego, czy też stanem finansów publicznych, gdyż zagadnienia te w ograniczonym stopniu mogą być przedmiotem lokalnej polityki samorządu.

Analizie poddano cztery najważniejsze obszary działalności gminy – są to:

- Finanse,
- Infrastruktura i ochrona środowiska,
- Gospodarka,
- Sfera społeczna.

W każdym z tych obszarów wskazano na atuty i problemy, wynikające z istniejącej sytuacji zdiagnozowanej w pierwszej części procesu tworzenia Strategii.

Analizę SWOT rozpoczęto od wskazania analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego:

Analiza otoczenia wewnętrznego

Silne Strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Doskonałe położenie geograficzne i komunikacyjne przy ważnych szlakach, ✚ Bliskość do dużych ośrodków (Gorzów Wlkp., Poznań, Zielona Góra), ✚ Potencjał turystyczny, w tym istnienie Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego, Muzeum, Zamku oraz licznych rozpoznawalnych zabytków, ✚ Wysokie walory przyrodnicze oraz dobry stan środowiska przyrodniczego (rzeka Obrą), ✚ Wysoka estetyka miejscowości, ✚ Obiekty o walorach zabytkowych oraz stanowiska archeologiczne, ✚ Atrakcyjne tereny dla inwestorów, w tym istnienie Międzyrzeckiego Parku Przemysłowego I oraz powstanie Międzyrzeckiego Parku Przemysłowego II ✚ Dobrze rozwinięte usługi, ✚ Dobrze rozwinięte funkcje: oświatowa, kulturalna, gospodarcza, ✚ Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa, kanalizacyjna oraz gazowa, ✚ Dobra opieka lekarska, ✚ Duża lesistość gminy (ok. połowa powierzchni). 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Otoczenie miejscowo zaniedbane, ✚ Wysokie bezrobocie, ✚ Brak perspektyw dla młodzieży, ✚ Wysoki stopień migracji, ✚ Apatia i marazm mieszkańców, ✚ Niski poziom wykształcenia mieszkańców, ✚ Niewystarczający poziom przedsiębiorczości, ✚ Brak instytucji około biznesowych, ✚ Brak rodzimego kapitału, ✚ Wymagające modernizacji oczyszczalnie ścieków, ✚ Zły stan dróg i chodników, ✚ Zły stan techniczny budynków, także mieszkalnych, ✚ Niska zasobność finansowa gminy, ✚ Zły stan obiektów zabytkowych, ✚ Niewykorzystany potencjał istniejących możliwości infrastrukturalnych (także turystycznych), ✚ Konieczność ponoszenia dużych nakładów finansowych z budżetu Gminy na zagospodarowanie obiektów pomilitarnych (MRU).

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Rozwój wszystkich dostępnych form turystyki ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki na terenie gminy, ✚ Zainteresowanie mieszkańców dużych aglomeracji (Gorzów Wielkopolski, Poznań i. in.) wypoczynkiem sobotnio – niedzielnym w gminie, ✚ Zainteresowanie gości walorami turystycznymi – przyrodniczymi, 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Obciążenie gmin trudnymi zadaniami rządowymi bez przekazania odpowiednich środków na ich realizację, ✚ Wzrost inflacji oraz długu państwa skutkującego zwiększającymi się obciążeniami podatkowymi, ✚ Odpływ młodzieży, ✚ Stagnacja życia sportowo – kulturalnego w mieście i na wsi,

<ul style="list-style-type: none"> ✚ Rozwój budownictwa, ✚ Wykorzystanie rezerw zabudowy i terenów wolnych, ✚ Zwiększający się dostęp do środków finansowych oferowanych przez fundusze pomocowe, ✚ Współpraca z gminami ościennymi, ✚ Aktywizacja życia sportowo – kulturalnego we wsi, ✚ Napływ inwestorów zewnętrznych w związku z poprawą promocji gminy i postępem procesów integracyjnych w Europie, ✚ Poprawa dostępności do edukacji poprzez wykorzystanie bazy szkół i ośrodków kultury na organizację kursów i szkoleń, ✚ Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i usług w gminie, ✚ Więcej środków z budżetu państwa na zadania własne gminy, ✚ Rozwój przedsiębiorczości na wsi i obszarów wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Wzrost bezrobocia, ✚ Pogarszające się warunki bytowe ludności, ✚ Niż demograficzny i starzenie się społeczeństwa, ✚ Likwidacja zakładów pracy, ✚ Patologie, ✚ Niewielkie perspektywy ograniczenia ubóstwa mieszkańców.
--	---

3.2. Analiza poszczególnych obszarów życia społeczno - gospodarczego

W kolejnych punktach przedstawiono syntetyczne wyniki przeprowadzonej analizy aktualnego stanu Gminy Międzyrzecz, w podziale na główne dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

3.2.1. Finanse gminy

Silne strony	Braki, problemy
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Realizacja ważnych i pożądanych inwestycji w Gminie (pływalnia, baza edukacyjno – kulturalna, kanalizacja i drogi). ✚ Rosnący udział dochodów własnych w budżecie gminy. ✚ Tendencja do tworzenia budżetów zrównoważonych. ✚ Znaczący wzrost dochodów z tytułu udziałów w podatkach budżetu państwa. ✚ Sukcesy w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych. ✚ Aktualne studium uwarunkowań gminy oraz planu zagospodarowania ważnych w gminie terenów. 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Zmieniające się prawo skutkujące zwiększaniem się obciążeń budżetowych. ✚ Niski poziom dochodów budżetowych na 1 mieszkańca. ✚ Ograniczony poziom inwestycji w kolejnych latach na skutek konieczności spłaty zobowiązań. ✚ Wysoki wskaźnik sztywnych wydatków budżetu (w szczególności na oświatę).

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Dostępność funduszy unijnych. ✚ Utrzymujące się tempo wzrostu gospodarczego. ✚ Rozwijanie idei samorządności. ✚ Zwiększenie się możliwości posiadania środków własnych w ramach budżetu. 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Niepewność związana z systemem finansowania samorządu. ✚ Opóźnienia w przygotowywaniu programów operacyjnych dla funduszy unijnych na kolejny okres programowania. ✚ Dodatkowe obowiązki budżetowe samorządu bez wsparcia finansowego ze strony rządu. ✚ Zwiększające się zadłużenie gminy .

3.2.2. Infrastruktura i ochrona środowiska

Silne strony	Braki, problemy
<ul style="list-style-type: none"> + Dogodne drogowe połączenia komunikacyjne (obwodnica miasta, dostęp do drogi krajowej). + Rozwinięta sieć wodociągowa, kanalizacyjna i gazowa. + Duża liczebność czystych i atrakcyjnych akwenów wodnych oraz rzeki Obry. + Istniejące, niewykorzystane moce przerobowe oczyszczalni ścieków. + Wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców. + Istniejąca koncepcja regulacji gospodarki odpadami w gminie. + Walory turystyczne i krajobrazowe. + Duża powierzchnia lasów w gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> + Zanieczyszczenie cieków wodnych powierzchniowych i podziemnych. + Niewystarczający stopień skanalizowania gminy. + Zły stan nawierzchni dróg, chodników i dróg rowerowych. + Niewystarczające parametry jakościowe pracy oczyszczalni ścieków. + Brak zorganizowanego systemu odprowadzania wód opadowych. + Niski stopień gazyfikacji gminy, pomimo możliwości rozwoju. + Wysokie obciążenia budżetu gminy w związku z koniecznością utrzymywania kosztownej infrastruktury (MRU, pływalnia, MOK, itp.). + Mała ilość inwestycji w odnawialne źródła energii.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> + Możliwość pozyskania znacznego wsparcia z funduszy pozabudżetowych, także unijnych na zadania związane z ochroną środowiska + Podejmowane inwestycje w zakresie poprawy stanu infrastruktury technicznej + Rozwój odnawialnych źródeł energii obniżających koszty funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> + Wzrost kosztów surowców energetycznych + Brak wystarczających środków finansowych na aktywną ochronę środowiska. + Wzrastający ruch pojazdów kołowych

3.2.3. Rozwój gospodarczy

Silne strony	Braki, problemy
<ul style="list-style-type: none"> + Istnienie Międzyrzeckiego Parku Przemysłowego. + Rosnąca liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. + Istniejące, potencjalne nowe tereny pod inwestycje. + Relatywnie niskie ceny gruntów oraz koszty pracy. + Blisko przebieg drogi krajowej nr 3 relacji Świnoujście - Lubawka. + Bliskość dużych ośrodków miejskich i chłonnych rynków zbytu. + Rozwój sfery handlu i usług. 	<ul style="list-style-type: none"> + Duże rozdrobnienie podmiotów gospodarczych. + Słabo rozwinięty lokalny popyt na pracę. + Duża liczba osób pozostających bez pracy, w tym długotrwale bezrobotnych. + Nierozwinięty system ulg podatkowych dla inwestorów. + Niskie kwalifikacje osób poszukujących pracę. + Słabe uzbrojenie terenów pod nowe inwestycje. + Niewystarczająco rozwinięty sektor turystyczny na terenie gminy.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> + Rozwój gospodarczy kraju. + Dostępność zewnętrznych funduszy finansujących inwestycje. + Możliwość rozwoju turystyki na terenie gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> + Niesprzyjająca koniunktura na rynku rolnym. + Niski poziom przedsiębiorczości.

3.2.4. Sfera społeczna

Silne strony	Braki, problemy
<ul style="list-style-type: none">Istnienie placówek oświatowych i kulturowych na terenie Gminy.Duża liczba akcji promocyjnych oraz imprez okolicznościowych realizowanych na terenie gminy.Działalność organizacji społecznych.Wysoka pomoc OPS.Dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej.	<ul style="list-style-type: none">Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach.Konieczność modernizacji i rozbudowy bazy rekreacyjno-sportowej i edukacyjnej.Brak środków na zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży.Ograniczenia budżetowe na realizację zadań gminnych w zakresie społecznym.

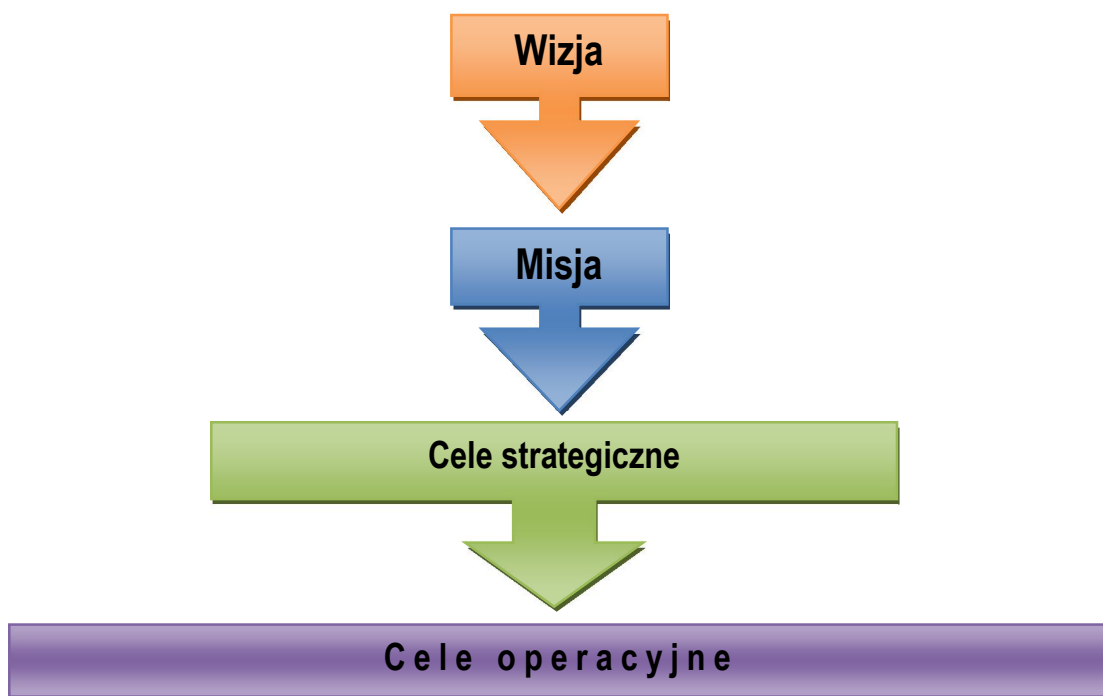
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">Możliwość pozyskania zewnętrznych środków na inwestycje i programy społeczne.Stworzone ramy współpracy samorządu z organizacjami i instytucjami zewnętrznymi.Uczestnictwo Gminy w pracach Euroregionu Pro Europa Viadrina, Celowym Związku Gmin CZG – 12, Związku Międzygminnego OBRA – WARTA, inne.Dobrze rozwinięta współpraca z partnerami zagranicznymi z Niemiec, Holandii, Francji.	<ul style="list-style-type: none">Niemożność realizacji ważnych inwestycji gminnych w związku z ograniczeniami rządowymi.Apatia i marazm mieszkańców gminy.Proces starzenia się społeczeństwa i zjawisko odpływu młodych mieszkańców gminy.Przenoszenie złych wzorców zachowań do społeczności lokalnej.Przyjmowanie postaw roszczeniowych wśród odbiorców pomocy społecznej.

4. Misja i cele strategiczne Gminy Międzyrzecz

4.1. Hierarchiczny układ Strategii

Przyjęta metoda opracowania Strategii gwarantuje utrzymanie jasnej struktury dokumentu. Najważniejszym, wyjściowym elementem jest misja rozwoju gminy, która określa kierunki rozwoju gminy w perspektywie następnych kilkunastu lat i priorytety działań samorządu, w kontekście zapewnienia pożądanego przez mieszkańców stanu. Sformułowanie misji polega na przyjęciu zwięzłej sentencji, która najlepiej ujmuje główne kierunki działań samorządu, jednocześnie wskazując priorytety działalności w najbliższych latach, ale przede wszystkim jest najlepszym podsumowaniem całego opracowywanego planu strategicznego, będąc wynikiem konsensusu wśród mieszkańców.

Logiczną strukturę dokumentu wyznaczającego plan strategicznego rozwoju gminy można przedstawić na schemacie:

Strategia jest zorganizowana na kilku poziomach przypominając piramidę, której wierzchołek stanowi Wizja, a następnie misja, będąca syntetycznym opisem sposobu postępowania, w celu realizacji wizji gminy. Następnym po misji poziomem planowania są cele strategiczne. Wynikają one bezpośrednio z misji – konkretnie definiują kierunki rozwoju gminy tam określone, jednocześnie pozwalają na zachowanie jasnego podziału Strategii, grupując poszczególne szczegółowe rozwiązania, w każdym z obszarów planowania. Ich realizacja, w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej misji.

Cele operacyjne konkretyzują grupy zadań zawartych w opisie celów strategicznych, wskazując na powiązane ze sobą zagadnienia, wymagające podjęcia szczegółowych działań. Na najniższym poziomie opisanego procesu planowania znajdują się konkretne projekty, pogrupowane według celów strategicznych i operacyjnych, wynikające z przeprowadzonej szczegółowej analizy potrzeb mieszkańców Gminy Międzyrzecz.

4.2. Wizja i misja Gminy Międzyrzecz

Samorząd gminy, dając wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń na temat pożądanых zmian w obszarze lokalnego życia społeczno-gospodarczego, określił deklarację wizji i misji Gminy Międzyrzecz. Wizja Gminy Międzyrzecz, sformułowana w oparciu o przeprowadzoną analizę strategiczną oraz uzgodnione kluczowe problemy Gminy, przedstawia się następująco:

Międzyrzecz – gminą turystyczną, z licznymi walorami środowiskowymi, będąca przyjazną mieszkańcom i środowisku naturalnemu oraz atrakcyjnym ośrodkiem zamieszkania, wypoczynku, a przede wszystkim inwestowania.

W oparciu o przyjętą wizję Gminy Międzyrzecz, została sformułowana misja gminy o następującym brzmieniu:

Rozwijający się poziom infrastruktury, przedsiębiorczości, a przede wszystkim turystyki, to lepsza przyszłość mieszkańców i Gminy Międzyrzecz.

Rozwój gminy, ma więc nastąpić między innymi w oparciu o ożywienie gospodarcze (przy poszanowaniu środowiska naturalnego), co zapewni ciągły wzrost potencjału ekonomicznego w przyszłych latach. Jednocześnie poszerzone zostanie spektrum usług oferowanych mieszkańcom. Rozwój gospodarczy gminy niewątpliwie wymaga inwestycji w zakresie infrastruktury i świadczenia usług na rzecz ludności.

4.3. Cele strategiczne Gminy Międzyrzecz

Działania objęte Strategią pozwalają na kompleksowe ujęcie zrównoważonego rozwoju gminy w dziedzinie infrastruktury technicznej i społecznej, gospodarki oraz środowiska przyrodniczego. Dokładne określenie celów pozwoli na odpowiednią koordynację działań przez osoby i instytucje, które będą miały wpływ na realizację Strategii, wytyczającej długofalowe kierunki zrównoważonego rozwoju gminy. Strategia Gminy na lata 2011 - 2020 jest dokumentem kierunkowym, stanowiącym podstawę do podejmowania skoordynowanych działań przez władze samorządowe oraz podmioty sektora prywatnego, organizacje pozarządowe, mieszkańców gminy, a także jest dokumentem stanowiącym załącznik, w procesie starania się o środki zewnętrzne z Unii Europejskiej, we wskazanych latach.

W rezultacie przeprowadzonych analiz strategicznych, z udziałem mieszkańców gminy (badania ankietowe), pracowników Urzędu Miejskiego i jednostek podległych, radnych, szefów wielu innych instytucji i przedsiębiorstw, sformułowano cztery strategiczne cele rozwoju Gminy Międzyrzecz. Bazując na zidentyfikowanych uwarunkowaniach rozwojowych gminy (a więc posiadanych atutach oraz najistotniejszych brakach i problemach), wytyczają one główne kierunki rozwoju gminy. Ich realizacja w perspektywie 10-letniej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej misji.

Wyznaczone cele strategiczne są następujące:

- 1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społeczno – kulturalnej,**
- 2. Wspieranie rozwoju mieszkańców – działania społeczne,**

3. Rozwój potencjału turystycznego gminy,

4. Rozwój i wspieranie przedsiębiorczości.

Główne cele strategiczne w sposób bezpośredni nawiązują do misji. Realizacja projektów, prowadząca do osiągnięcia celów, szczególnie tych związanych z podniesieniem technicznych i społecznych warunków życia w gminie, będzie prowadziła do osiągnięcia pożądanego statusu określonego w misji. Plan strategiczny nie jest jednak listą życzeń i dokumentem opisującym marzenia o przyszłości – od momentu zatwierdzenia stanie się podstawą pracy personelu zarządzającego i kierującego usługami, dokumentem ustalającym hierarchię ważności zadań i określającym czas ich realizacji.

Poniżej przedstawiono uzasadnienie wyboru przyjętych celów strategicznych.

Cel strategiczny nr 1

Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społeczno – kulturalnej

Stan infrastruktury technicznej na terenie danego obszaru determinuje jego pozycję konkurencyjną na rynku regionalnym i subregionalnym. Jest on wyznacznikiem poziomu życia mieszkańców i troski o ich los. Zapewnienie odpowiedniego poziomu urządzeń i wyposażenia gospodarstw domowych powinno być jednym z priorytetów działań samorządu. Wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań w tej dziedzinie i upowszechnianie ich na terenie całej gminy, w ogromnym stopniu ułatwia mieszkańcom codzienne życie oraz zachęca nowe osoby do migracji w celach osadniczych. Dostrzegając bieżące problemy, związane z funkcjonowaniem urządzeń użyteczności publicznej, władze samorządowe Gminy Międzyrzecz zamierzają podjąć szerokie działania zmierzające ku radykalnej poprawie tej sytuacji.

W szczególności dotyczy to konieczności rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej, uzbrojenia Ośrodka Wypoczynkowego „Głębokie” w sieci wodno – kanalizacyjne oraz prowadzenia ciągłej edukacji ekologicznej wśród dzieci i młodzieży, czy też działania związane z poprawą bezpieczeństwa – jak budowa dróg, chodników, czy parkingów, a także targowisk umożliwiających rozwój przedsiębiorczości. Należy również zauważyć, że poziom wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej Gminy Międzyrzecz wpływa również na atrakcyjność tej lokalizacji dla nowych inwestorów. Tereny dobrze uzbrojone są magnesem dla przedsiębiorców mogących stworzyć kolejne miejsca pracy. W ten sposób, również pośrednio, inwestycje infrastrukturalne są w stanie podnieść jakość życia w danej społeczności. Zgodnie z prognozami analityków wpływ czynników związanych z wyposażeniem terenu w media na decyzje lokalizacyjne inwestorów będzie się w kolejnych latach zwiększał. Władze gminy biorąc pod uwagę wskazaną tendencję planują prowadzić działania zmierzające do rozwoju lokalnej infrastruktury, także poprzez uzbrojenie Parku Przemysłowego w Międzyrzeczu.

Bardzo ważnym aspektem działań związanych z podniesieniem poziomu infrastruktury technicznej w gminie, jest przyczynianie się do poprawiania stanu środowiska. Zastosowanie rozwiązań ekologicznych pozwoli na ograniczenie zanieczyszczeń i promowanie gminy. Dla mieszkańców, oprócz

wymienionych wcześniej udogodnień opisywane przedsięwzięcia zapewnią również korzyści z życia w bardziej przyjaznym i zdrowym otoczeniu.

Cel ten będzie realizowany poprzez następujące cele i działania operacyjne:

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1.1. Budowa, przebudowa i modernizacja dróg lokalnych.

Cel szczegółowy 1.2. Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodno – kanalizacyjnych i gazowych.

Cel szczegółowy 1.3. Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i turystycznej.

Cel szczegółowy 1.4. Poprawa jakości i dostępności do usług teleinformatycznych.

Cel szczegółowy nr 1.1. Budowa, przebudowa i modernizacja dróg lokalnych.

Opis celu

Zgodnie z diagnozą infrastruktury drogowej, zawartej w profilu gminy Międzyrzecz, stan dróg znajdujących się na terenie gminy jest zróżnicowany. Jakość drogi wojewódzkiej jest znacznie lepsza niż dróg powiatowych i gminnych. W związku z tym, w najbliższych latach priorytetem będzie podniesienie parametrów technicznych dróg gminnych i powiatowych, a także budowa nowych dróg i chodników. W tym celu gmina przystąpi do przygotowania i realizacji wieloletniego programu modernizacji i budowy dróg gminnych oraz będzie zabiegać o przyspieszenie wykonania remontów dróg powiatowych.

W zakresie tych inwestycji gmina zamierza pozyskać środki na inwestycje między innymi z Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych na lata 2012-2015, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i innych możliwych, które pojawią się na rynku.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Przygotowanie i realizacja programu modernizacji dróg gminnych, ujętego w wieloletnim planie inwestycyjnym i finansowym, uwzględniającego zewnętrzne źródła finansowania inwestycji drogowych, w tym między innymi:
 - a) Przebudowa i rozbudowa ulicy Świerczewskiego i Waszkiewicza wraz z infrastrukturą podziemną,
 - b) Budowa dróg wraz z kanalizacją deszczową - ul. Poznańska, Osiedle nad Obrą,
 - c) Budowa mostu i drogi do ulicy Piastowskiej,
 - d) Budowa dróg na osiedlu Zachodnim w Międzyrzeczu,
 - e) Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Święty Wojciech,
 - f) Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Bukowiec,
 - g) Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Gorzyca

- h) Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Kaława
 - i) Przebudowa dróg gminnych w miejscowości Kalsko,
 - j) Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Żółwin,
 - k) Budowa drogi gminnej w miejscowości Pieski,
 - l) Uzbrojenie terenów Parku Przemysłowego II.
2. Opracowanie programu poprawy stanu nawierzchni dróg powiatowych i gminnych wspólnie z samorządem powiatowym oraz gminami sąsiednimi oraz ich realizacja w miarę posiadanych środków.
 3. Poprawa efektywności zarządzania drogami gminnymi - bieżące zarządzanie drogami.
 4. Modernizacja przystanków autobusowych.
 5. Budowa chodników w Międzyrzeczu oraz miejscowościach wiejskich.
 6. Budowa parkingów, skwerów i targowisk na terenie Gminy, w tym między innymi:
 - a) Przebudowa targowiska miejskiego w ramach programu „Mój rynek”.
 7. Utrzymanie przynajmniej obecnego poziomu obsługi ludności, przez komunikację zbiorową (samochodową i autobusową).
 8. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach gminnych i powiatowych także poprzez właściwe oznakowanie i budowę barierek ochronnych.

Cel szczegółowy 1.2. Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodno – kanalizacyjnych i gazowych.

Opis celu

Z punktu widzenia dbałości o zrównoważony rozwój gminy i zwrócenia uwagi na stan środowiska naturalnego, istnieje potrzeba przyspieszenia działań na rzecz rozbudowy sieci wodno - kanalizacyjnej w gminie. Oprócz ukończenia kanalizacji Międzyrzecza, zostaną przygotowane plany budowy sieci kanalizacyjnej na terenie pozostałych, nieskanalizowanych miejscowości gminy, aby w dalszym etapie plany te zrealizować i doprowadzić w finale do skanalizowania całej gminy. Działania te muszą zostać zharmonizowane z planem modernizacji oczyszczalni ścieków w Świętym Wojciechu oraz Kęszycy Leśnej.

Mimo wysokiego stopnia zwodociągowania gminy należy kontynuować działania w tej dziedzinie, gdyż na terenie gminy Międzyrzecz nadal istnieją miejscowości, w których wymagana jest jej rozbudowa i modernizacja elementów systemu. Elementy te Gmina zamierza wprowadzać sukcesywnie, w miarę posiadanych i pozyskiwanych środków – także z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko czy Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego i innych.

Oprócz tego ważne jest, aby w Gminie funkcjonowała sieć gazowa o właściwych parametrach, do której dostęp będą mieli wszyscy zainteresowani mieszkańcy. Obecnie funkcjonuje wysokosprawna sieć gazowa posiadająca rezerwę potencjału przesyłowego, który wykorzystywany jest jedynie w ok. 58 % faktycznej mocy. Wpływ na to ma niska społeczna akceptacja dla technicznie i ekonomicznie uzasadnionych cen, która ogranicza rozwój sieci w pozostałych miejscowościach. Gmina oraz Spółki odpowiedzialne za rozwój tych sieci w gminie będą czynić zatem starania, aby w najbliższych latach inwestycje w tym zakresie były realizowane.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Przygotowanie i realizacja planów budowy kanalizacji w Gminie Międzyrzecz, w tym między innymi:
 - a) Wdrożenie Programu Gospodarki Wodno-Ściekowej dla miasta Międzyrzecz.
 - b) Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Nietoperek, Kęszycy.
 - c) Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Zamostowo, Kursko Stare i Nowe oraz Pieski.
 - d) Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Międzyrzecz Wybudowanie.
 - e) Budowa sieci przesyłowej tłocznej z miejscowości Kalsko do istniejącej sieci kanalizacyjnej w Żółwinie.
 - f) Uzbrojenie w sieci wod-kan Ośrodka Wypoczynkowego „Głębokie”.
 - g) Uzbrojenie terenów Parku Przemysłowego II.
2. Przygotowanie i wdrożenie programu modernizacji oczyszczalni ścieków w Świętym Wojciechu, Kęszycy Leśnej.
3. Zakończenie procesu wodociągowania gminy, oraz remontu istniejących sieci wodociągowych i stacji uzdatniania wody, w celu poprawy parametrów wody dostarczanej mieszkańcom.
4. Rozbudowa sieci gazowej na terenie gminy Międzyrzecz.

Cel szczegółowy 1.3. Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej

Opis celu

Braki w podstawowym wyposażeniu do uprawiania sportu, czy rozwoju edukacji, głównie na obszarach wiejskich powoduje narastające dysproporcje pomiędzy gminą Międzyrzecz, a miejscowościami posiadającymi takową bazę, a także uniemożliwia w praktyce skuteczne kształcenie i nabywanie dobrych nawyków ruchowych i edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży. Dlatego też w zamiarze inwestora – Gminy Międzyrzecz jest, aby powstawały wysokiej jakości obiekty, pomocne w rozwijaniu zamiłowania do ruchu i sportu w ogóle, zmieniając siedzący tryb życia dzieci i młodzieży w rekreację i dobre nawyki sportowe. Z myślą o uczniach, ale także przede wszystkim o członkach Klubów Sportowych istniejących na terenie gminy (jak: Gminny Klub Sportowy „FC KURSKO” w Kursku, Klub Sportowy „BŁĘKITNI” Bukowiec w Bukowcu, Klub Sportowy „INTER” Nietoperek w Nietoperku czy np.

Klub Sportowy „AS” Pieski w Pieskach), Gmina zamierza realizować przedsięwzięcia pomocne w realizacji pasji sportowych, na wysokiej jakości obiektach sportowych, w różnych częściach gminy, a także obiektach kulturowo – oświatowych dających możliwość realizacji pasji życiowych. Ważne jest także to, aby w gminie rozwijała się infrastruktura związana z kulturą i oświatą, szczególnie na terenach wiejskich, gdzie istnieje utrudniony dostęp do takiej bazy. W gminie brakuje także miejsc do organizacji imprez kulturalno – społecznych i spotkań mieszkańców.

Dlatego też zaplanowano szereg zadań poprawiających dzisiejszy stan rzeczy.

Dodatkowo jako, że Gmina Międzyrzecz słynie z posiadania na swoim terenie wielu elementów atrakcyjnych turystycznie jak liczne, czyste jeziora, rzeka Obra będąca szlakiem kajakowym dla wielu turystów oraz przede wszystkim pozostałości po czasach wojennych w postaci słynnego Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego, może corocznie liczyć na liczne odwiedziny turystów. Aby jednak chcieli oni pozostawać tu na dłużej i mieli chęć powrotu, władze gminy muszą poszukiwać sposobów rozwoju turystycznego gminy oraz budowy nowych elementów rekreacyjnych, których do tej pory nie było. W tym celu zaplanowano liczne zadania inwestycyjne, które nie tylko wpłyną na poprawę wizerunku miejscowości, ale także zachęcą do rozwoju działań około turystycznych i biznesowych.

Poniżej wskazano proponowane zadania w tym zakresie.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Rozwój infrastruktury sportowej, między innymi poprzez następujące inwestycje:
 - a) Budowa boiska sportowego wraz z zapleczem socjalnym w miejscowości Kursko.
 - b) Budowa boiska sportowego wraz z zapleczem socjalnym w miejscowości Kaława.
 - c) Budowa boiska sportowego wraz z zapleczem socjalnym w miejscowości Kęszyca Leśna.
2. Budowa i modernizacja obiektów kultury, także zabytkowych, między innymi poprzez następujące inwestycje:
 - a) Budowa sali wiejskiej w miejscowości Nietoperek.
 - b) Budowa sali wiejskiej w miejscowości Kęszyca Leśna.
 - c) Budowa sali wiejskiej w miejscowości Bobowicko.
 - d) Przebudowa i remont sali wiejskiej w miejscowości Pieski.
 - e) Budowa sali wystaw wraz z zapleczem administracyjno – gospodarczym w Międzyrzeckim Rejonie Umocnionym – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie.
 - f) Remonty świetlic w miejscowościach wiejskich na terenie Gminy Międzyrzecz.
 - g) Wyposażenie świetlic wiejskich w Gminie Międzyrzecz w niezbędny sprzęt.
 - h) Odnowa zabytkowych obiektów jak Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie czy obiekty sakralne.

2. Budowa, przebudowa i modernizacja obiektów oświaty szkolnej i przedszkolnej na terenie Gminy, w tym m.in. :
 - a) Rozbiórka pawilonu szkolnego przy Gimnazjum nr 1 i budowa nowego budynku.
3. Budowa i doposażenie placów zabaw na terenie miejscowości wiejskich w gminie Międzyrzecz.
4. Inwestycje w turystykę rekreacyjną na terenie Gminy, w tym między innymi:
 - a) Zagospodarowanie terenów Zespołu Folwarcznego przy ul. Winnica.
 - b) Rewitalizacja Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego wraz z budową muzeum fortyfikacji z zapleczem turystyczno – rekreacyjnym (projekt o znaczeniu horyzontalnym).
 - c) Rewitalizacja kąpieliska na Ośrodku Wypoczynkowym „Głębokie” wraz z uzbrojeniem w sieci wodno – kanalizacyjne Ośrodka Wypoczynkowego „Głębokie”.
 - d) Budowa ścieżek rowerowych oraz wytyczenie i oznakowanie szlaków konnych, kajakowych, rowerowych, nordic walking oraz pieszych.
 - e) Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne Ośrodka Wypoczynkowego Głębokie.
 - f) Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne rzeki Obry.

Cel szczegółowy 1.4. Poprawa jakości i dostępności do usług teleinformatycznych

Opis celu

Niedostateczny rozwój nowoczesnych usług teleinformatycznych stanowi istotną barierę rozwojową gminy. W celu rozwiązania tego problemu, w najbliższych latach zostanie zwrócona szczególna uwaga na ten element infrastruktury. Z uwagi na ograniczoną rolę samorządu gminnego w zakresie rozwoju infrastruktury i usług teleinformatycznych, działania zostaną skoncentrowane przede wszystkim na intensyfikacji współpracy z przedsiębiorstwami działającymi na tym rynku, w celu ich zachęcenia do rozbudowy na terenie gminy infrastruktury i rozszerzenia oferty usług.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Podjęcie współpracy z przedsiębiorstwami telekomunikacyjnymi na rzecz rozwoju nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej i związanym z nią rynkiem usług na terenie gminy Międzyrzecz.
2. Upowszechnienie usług internetowych z wykorzystaniem nowoczesnych łączy kablowych i światłowodowych

Cel strategiczny nr 2

Wspieranie rozwoju mieszkańców – działania społeczne

Pogarszająca się sytuacja gospodarcza w szczególności dotyczy mieszkańców z terenu Gminy Międzyrzecz. Gwałtowne ubożenie społeczeństwa, a wraz z nim zwiększone zapotrzebowanie na świadczenia z zakresu pomocy społecznej i opieki medycznej oraz wzrost patologii społecznej (narkomania, alkoholizm) sprawia, że nieustannie wzrasta liczba zadań nakierowanych na łagodzenie negatywnych jego skutków. Realizacja tego typu działań, patrząc przez pryzmat opieki społecznej, jest

w pełni uzasadniona, wymaga jednak stworzenia odpowiednich warunków organizacyjnych. Niemniej, jedynym z najważniejszych wyzwań rozwojowych są działania, zmierzające przede wszystkim do przeciwstawienia się powstałym przyczynom, które doprowadzają do pogarszania się sytuacji materialnej osób i ich rodzin. Główną, a zarazem podstawową przyczyną zaistniałej sytuacji jest niewątpliwie narastające bezrobocie i brak ofert pracy. Opieka społeczna to również zadania związane z edukacją społeczeństwa, zwłaszcza dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki uzależnień. Zapewnienie właściwych świadczeń ze strony uprawnionych instytucji, w tym opieki medycznej na odpowiednim poziomie, do której mieszkańcy mają łatwy i nieograniczony dostęp (świadczenia specjalistyczne), stanowi jeden z priorytetów tego celu.

W ramach celu strategicznego nr 2 realizowane będą następujące cele szczegółowe:

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 2.1. Kreowanie właściwych zachowań mieszkańców z myślą o ich rozwoju i zwalczaniu patologii społecznych.

Cel szczegółowy 2.2. Rozwój i promocja funkcji mieszkalnej gminy.

Cel szczegółowy 2.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Cel szczegółowy nr 2.1 Kreowanie właściwych zachowań mieszkańców z myślą o ich rozwoju i zwalczaniu patologii społecznych.

Opis celu

Bierność, apatia i marazm to niezwykle częsta charakterystyka postaw mieszkańców gminy. Zachowania tego typu utrudniają realizację wielu przedsięwzięć, których beneficjentami jest cała społeczność lokalna. Zmiana świadomości społecznej w tym zakresie pozwoli na uruchomienie działań, które pozwolą na powstanie utwalonego sektora pozarządowego. Efektywne i sprawnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie może stać się platformą współpracy z sektorem biznesu oraz otoczeniem gminy. Tym samym nastąpi zwiększenie lokalnego społecznego potencjału instytucjonalnego. Aby tak się stało instytucje gminne działające na rzecz rozwoju jej mieszkańców oraz ich właściwego postrzegania codzienności, muszą czynnie współpracować z mieszkańcami, zachęcając ich do aktywnego życia społecznego

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Przygotowanie programu informowania mieszkańców o funkcjonowaniu organizacji pozarządowych oraz zapoznanie z ich metodami działania w Polsce i Europie.
2. Usprawnienie przepływu oraz ułatwienie dostępu do informacji o programach aktywizacji zawodowej.
3. Pomoc społeczna ze strony gminy i państwa.

4. Organizacja szkoleń i kursów dla mieszkańców podnoszących ich kwalifikacje we współpracy z Powiatowym i Wojewódzkim Urzędem Pracy.

Cel szczegółowy nr 2.2 Rozwój i promocja funkcji mieszkalnej gminy.

Opis celu

Na terenie Gminy Międzyrzecz zauważalne są korzystne tendencje w migracji ludnościowej na terenie powiatu międzyrzeckiego. Dlatego też celem władz gminy jest wykorzystanie tej tendencji w taki sposób, by przyczyniło się to do rozwoju mieszkalnictwa w gminie. Tym działaniom sprzyjać będzie zmiana systemu zarządzania budynkami wspólnot mieszkaniowych, która już przyczyniła się do większej troski samych właścicieli o zamieszkiwane przez nich budynki. Konieczna jest również realizacja przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu budynków będących własnością gminy. Równoległe władze gminy będą dążyć do opracowania oraz stworzenia oferty dla osób poszukujących zamieszkania w Międzyrzeczu i miejscowościach ościennych, zarówno zatrudnionych na obszarze gminy, jak i pracujących w lokalnych zakładach przemysłowych powiatu międzyrzeckiego. Promocja tak rozumianej funkcji mieszkalnej gminy powinna przyczynić się do ograniczenia lub nawet odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych w gminie oraz do zwiększenia jej potencjału rozwojowego.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Doskonalenie procesu zarządzania budynkami będącymi własnością osób fizycznych.
2. Przygotowanie i wdrożenie planu poprawy substancji mieszkaniowej będącej mieniem komunalnym, w tym między innymi:
 - a) Budowa lokali socjalnych w Międzyrzeczu.
3. Wykreowanie oferty promującej funkcje mieszkalne gminy i przedstawienie jej zainteresowanym mieszkańcom województwa.

Cel szczegółowy nr 2.3 Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Opis celu

Niezwykle istotnym elementem służącym budowaniu ładu ekologicznego w gminie, jest zmiana świadomości jej mieszkańców. Należy prowadzić ustawiczne działania o charakterze szkoleniowym i edukacyjnym, przyczyniające się do wykreowania proekologicznych postaw i zachowań mieszkańców gminy Międzyrzecz. Ważną rolę w przygotowywanym programie podnoszenia świadomości ekologicznej powinny pełnić organizowane cyklicznie w szkołach i innych placówkach edukacyjnych zajęcia poświęcone tej problematyce. Ich adresatami będzie młodzież, która powinna stanowić grupę upowszechniającą, zdobytą w tym obszarze wiedzę. Programem edukacji ekologicznej powinni zostać objęci dorośli, poprzez udział w imprezach i targach promujących ekologiczne standardy postępowania.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Opracowanie i wdrożenie programu szkoleniowego dla młodzieży dotyczącego problematyki ekologicznej w aspekcie jej wpływu na ogólną sytuację gminy.
2. Organizacja imprez i targów promujących ekologiczne standardy zachowań w życiu codziennym.
3. Powiązanie działań promujących zachowania ekologiczne z pokrewnymi obszarami gospodarki gminnej, w tym gospodarki odpadami i rolniczej produkcji ekologicznej.

Cel strategiczny nr 3

Rozwój potencjału turystycznego gminy

Oprócz elementów infrastruktury sportowo – oświatowej niezwykle ważne jest, aby w gminie rozwijała się turystyka. Niewątpliwym atutem gminy jest wielość posiadanych czystych jezior (w tym najbardziej rozpoznawalnego jeziora „Głębokie”), a także rzeki Obry oraz przede wszystkim Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego – pozostałości po obiektach fortyfikacji wojennej. By sprostać postępowi czasu i rozwojowi cywilizacji, która pragnie coraz to nowych elementów infrastruktury technicznej, warto poszukiwać rozwiązań zmieniających ten stan rzeczy. Dlatego należy w gminie postawić na ten obszar życia, z którego gmina może czerpać niewątpliwe zyski. W tym celu zamierzenia władz gminy idą w kierunku rozwoju, także tej dziedziny – turystyki, zwłaszcza kwalifikowanej.

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 3.1. Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej na terenie Gminy Międzyrzecz.

Cel szczegółowy 3.2. Rozwój działalności agroturystycznej na obszarach wiejskich.

Cel szczegółowy 3.3. Rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej zarówno w mieście jak i na wsi.

Cel szczegółowy nr 3.1 Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej na terenie Gminy Międzyrzecz

Opis celu

Przygotowanie zróżnicowanych produktów turystycznych, stanowiących ofertę turystyczną gminy musi być poprzedzone zinwentaryzowaniem istniejącej bazy zasobów turystycznych. Zidentyfikowanie i rozpoznanie stanu infrastruktury turystycznej w gminie pozwoli na rozpoczęcie prac nad opracowaniem kompleksowej oferty turystycznej, skierowanej na określony typ turystyki. Wiedza ta powinna stać się podstawą dla wdrożenia koncepcji poprawy infrastruktury turystycznej gminy, uwzględniającej zagospodarowanie najbardziej atrakcyjnych terenów w gminie Międzyrzecz. Zewidencjonowanie zasobów gminy pozwoli na ukazanie najlepszych stron i specyfiki terenu, co zaowocuje wzrostem ruchu turystycznego w gminie. Ponadto istotnym elementem jest dbałość o stan dziedzictwa historycznego i kulturowego m.in. o stan zabytków, których na terenie Gminy Międzyrzecz jest bardzo wiele i są one

znakiem rozpoznawczych w skali lokalnej, regionalnej, a także ogólnokrajowej (Międzyrzecki Rejon Umocniony, Muzeum, Zamek, Jezioro Głębokie, rzeka Obra, itp.).

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Zewidencjonowanie potencjału turystycznego gminy – przygotowanie podstaw dla oferty turystycznej.
2. Podjęcie współpracy z gminami sąsiednimi, w tym również z gminami niemieckimi, w celu przygotowania wspólnego produktu turystycznego oraz jego promocji.
3. Przygotowanie kalendarza imprez kulturalnych i sportowych oraz jego włączenie do oferty turystycznej gminy (produktu turystycznego).
4. Przygotowanie i realizacja programu ochrony dóbr kultury między innymi poprzez realizację następujących inwestycji:
 - a) Rewitalizacja zabytkowych obiektów w gminie Międzyrzecz.
 - b) Rewitalizacja parków w gminie Międzyrzecz.
 - c) Remont obiektów sakralnych na terenie gminy Międzyrzecz.
 - d) Zagospodarowanie terenów Zespołu Folwarcznego przy ul. Winnica.
 - e) Rewitalizacja Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego wraz z budową muzeum fortyfikacji i zapleczem turystyczno – rekreacyjnym (projekt o znaczeniu horyzontalnym).
 - f) Rewitalizacja kąpieliska na Ośrodku Wypoczynkowym „Głębokie” wraz z uzbrojeniem w sieci wodno – kanalizacyjne Ośrodka Wypoczynkowego „Głębokie”.
5. Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie gminy, między innymi poprzez realizację inwestycji promocyjnych:
 - a) Wydanie folderu turystycznego i materiałów promujących atrakcje turystyczne na terenie miejscowości i Gminy Międzyrzecz.
 - b) Wyposażenie w infrastrukturę towarzyszącą planowanych do budowy szlaków turystycznych: punkty widokowe, stojaki na rowery, miejsca piknikowe, etc.
 - c) Budowa szlaków turystycznych.

Cel szczegółowy nr 3.2. Rozwój działalności agroturystycznej na obszarach wiejskich

Opis celu

Rozwój działalności agroturystycznej w gminie Międzyrzecz stanowić może ważny czynnik przyczyniający się do zwiększenia dochodów ludności. Istniejące na obszarze gminy indywidualne gospodarstwa rolne powinny stanowić potencjał dla zwiększenia istnienia w gminie tej formy działalności pozarolniczej. W celu możliwie najefektywniejszego wykorzystania potencjału agroturystycznego gminy, rozwój turystyki powinien być silnie powiązany z realizacją pozostałych celów

w obszarze turystyki, szczególnie z rozwojem turystyki kwalifikowanej tak, aby powstał spójny i kompleksowy produkt turystyczny gminy. Samorząd gminy Międzyrzecz podejmie szereg działań o charakterze promocyjnym i szkoleniowym, które będą miały na celu uświadomienie mieszkańcom gminy o potencjalnych korzyściach osobistych i zbiorowych, płynących ze zmiany profilu swojej działalności z typowo rolniczej na agroturystyczną.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Przygotowanie programu rozwoju agroturystyki, uwzględniającego dostępne w gminie różnorodne formy turystyki kwalifikowanej.
2. Promocja agroturystyki, jako pozarolniczej formy działalności gospodarczej mieszkańców obszarów wiejskich.
3. Upowszechnienie informacji wśród mieszkańców gminy o możliwościach uzyskania wsparcia finansowego dla inwestujących w rozwój gospodarstw agroturystycznych.
4. Przygotowanie i realizacja programów szkoleniowych dla zainteresowanych podjęciem działalności agroturystycznej.
5. Przygotowanie i wdrożenie programu promocji ofert gospodarstw agroturystycznych funkcjonujących w gminie.

Cel szczegółowy 3.3. Rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej zarówno w mieście jak i na wsi

Opis celu

W gminie istnieje potrzeba stworzenia oferty turystycznej w zakresie tzw. ścieżek edukacyjnych turystyki pieszej oraz rowerowej. Odpowiednio przygotowane i poprowadzone trasy turystyczne pełnić będą, oprócz funkcji rekreacyjnej, także edukacyjną, zapoznając odwiedzających turystów z dziedzictwem historycznym, kulturowym oraz przyrodniczym gminy Międzyrzecz. Koniecznym elementem składającym się na ofertę turystyki kwalifikowanej, jest przygotowanie planów rozwoju turystyki pieszej i rowerowej, uwzględniających wytyczenie ścieżek pieszych i rowerowych. Ważnym elementem rozwoju turystyki w gminie, jest także odpowiednie wykorzystanie zasobów wodnych. Władze gminy podejmą także starania o stworzenie dogodnych warunków do uprawiania turystyki wodnej. Będzie się również czynić starania o wykorzystanie istniejącego w gminie potencjału dla rozwoju turystyki konnej.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Opracowanie i wdrożenie koncepcji rozwoju turystyki pieszej i rowerowej w gminie, w tym między innymi:
 - a) Budowa ścieżek rowerowych oraz wytyczenie i oznakowanie szlaków konnych, kajakowych, rowerowych, nordic walking oraz pieszych.

2. Przygotowanie i realizacja programu rozwoju turystyki wodnej.
3. Przygotowanie i realizacja programu rozwoju turystyki pieszej i konnej.

Cel strategiczny nr 4

Rozwój i wspieranie przedsiębiorczości

Samorząd gminy jest świadomy, że nawet pełne wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną jest dziś postrzegane, jako niewystarczające do zapewnienia życia i rozwoju na oczekiwanym poziomie. Równie istotna jest dostępność do tzw. usług publicznych, takich jak usługi zdrowotne, oświata, bezpieczeństwo czy też kultura, sport i rekreacja. Projekty proponowane w tym celu strategicznym są logiczną kontynuacją i uzupełnieniem dotychczasowych działań podejmowanych na terenie gminy. Są to działania zbieżne z ogólnokrajowymi tendencjami w omawianym zakresie. Oczekiwania realizacji powyższych postulatów kierowane są obecnie w coraz mniejszym stopniu do władz państwowych, a w coraz większym – do władz samorządowych, które, mimo licznych zastrzeżeń, są coraz częściej postrzegane jako faktyczny reprezentant interesów społeczności lokalnej. Mieszkańcy zaczynają zdawać sobie sprawę z usługowej roli samorządu, co powinno przejawiać się również w efektywnym zarządzaniu powierzonym mu wspólnym mieniem oraz sprawnej obsłudze w urzędach. Możliwe, a wręcz konieczne, jest poszukiwanie zewnętrznych środków finansowania działalności, w poszczególnych projektach realizowanych w tym celu, jak również organizacyjne wsparcie instytucji zewnętrznych.

Rozwijając umiejętności miejscowej ludności samorząd Gminy Międzyrzecz wspierać będzie rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Wychodząc naprzeciw tym celom władze zamierzają rozpowszechniać wiedzę na temat możliwości inwestowania w Gminie, a tym samym poprzez wsparcie ze środków zewnętrznych realizować politykę uzbrajania terenów pod inwestycje, a jednocześnie rozwijania możliwości działania na obszarze Międzyrzeckiego Parku Przemysłowego. Dając szansę lokalnej przedsiębiorczości władze chcą doprowadzić do zmniejszenia się bezrobocia na terenie gminy, a tym samym ukrócenia ujemnego salda migracyjnego.

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 4.1. Przygotowanie i uzbrajanie terenów pod rozwój przedsiębiorczości.

Cel szczegółowy 4.2. Zapewnienie właściwej obsługi przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej.

Cel szczegółowy 4.3. Zintensyfikowanie działań na rzecz promocji gospodarczej gminy.

Cel szczegółowy nr 4.1 Przygotowanie i uzbrajanie terenów pod inwestycje.

Opis celu

Gmina Międzyrzecz dysponuje terenami, które mogą zostać wykorzystane z myślą o rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej. Zgodnie z profilem gminy Międzyrzecz, przygotowanym na etapie poprzedzającym opracowanie strategii rozwoju gminy, duże obszary związane z zagospodarowaniem terenów inwestycyjnych znajdują się we wsi Kęszyca Leśna (pozostałości po majątku wojsk radzieckich) oraz w Międzyrzeczu. Aby możliwy był rozwój gminy władze gminy zamierzają również podjąć działania w kierunku uporządkowania planów przestrzennych gminy. Realizując te zamierzenia poczynione będą starania kontynuacji obranego kierunku wyraźnie wskazując tereny o przeznaczeniu inwestycyjnym i w dalszej kolejności dokonując ich uzbrojenia.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Przygotowanie programu zagospodarowania terenów inwestycyjnych w Międzyrzeczu, Kęszycy Leśnej oraz w innych miejscowościach.
2. Przygotowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy, wskazujących na tereny o przeznaczeniu przemysłowym, handlowym i usługowym na obszarze gminy.
3. Przygotowanie i wdrożenie programu uzbrojenia terenów przeznaczonych pod inwestycje, zgodnie z przyjętymi planami miejscowymi zagospodarowania przestrzennego, w tym między innymi:
 - a) Uzbrojenie terenów Parku Przemysłowego II.

Cel szczegółowy nr 4.2 Zapewnienie właściwej obsługi przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej.

Opis celu

Dostrzegana jest potrzeba stworzenia kompleksowego, spójnego i jednolitego systemu informacji o możliwościach inwestowania w gminie oraz towarzyszących im procedurach administracyjnych. Dlatego też władze gminy będą dążyć do wdrożenia sprawnego, efektywnego i skutecznego systemu obsługi inwestorów uwzględniającego wydawanie decyzji administracyjnych, zgodnie z kompetencjami gminy. W tym celu urzędnicy skoncentrują się na przygotowaniu i wdrożeniu gminnego systemu ulg i preferencji dla inwestorów oraz uczynienia z urzędu miejsca przyjaznego dla przedsiębiorców.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Przygotowanie i wdrożenie gminnego systemu ulg i preferencji dla przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych.
2. Przygotowanie organizacyjne Urzędu Miejskiego do obsługi przedsiębiorców lokalnych i zewnętrznych inwestorów, szczególnie w aspekcie pozyskiwania wsparcia zewnętrznego na rzecz zdynamizowania rozwoju gospodarczego.

Cel szczegółowy nr 4.3 Zintensyfikowanie działań na rzecz promocji gospodarczej gminy.

Opis celu

Promocja gospodarcza gminy Międzyrzecz prowadzona będzie na kilku płaszczyznach. Dostrzegana jest potrzeba integracji środowisk przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy Międzyrzecz przy wsparciu Urzędu Miejskiego, w zakresie promocji gospodarczej gminy. W celu poprawy wizerunku gminy, w zakresie możliwości podejmowania działalności gospodarczej zostanie przygotowany i realizowany program promocji gospodarczej. Program koncentrować się będzie na promocji terenów inwestycyjnych, którymi dysponuje gmina oraz oferowanych przez nią ulg i udogodnień dla przedsiębiorców. W celu realizacji programu zostaną zastosowane różnorodne narzędzia promocji, w tym między innymi takie jak: Internet i inne media elektroniczne, prasa lokalna i regionalna, broszury promocyjne. W ramach programu promocji zostanie również zwiększona aktywność gminy oraz lokalnych podmiotów gospodarczych na targach, wystawach i innych przedsięwzięciach mających na celu promocję gospodarczą gminy. Dostrzegane są również duże szanse związane z rozwojem współpracy międzygminnej i transgranicznej. Wspólne działania administracji gminnej oraz środowiska lokalnego biznesu, na rzecz rozwoju tych form współpracy, mogą w ocenie władarzy przynieść wiele korzyści gospodarczych gminie Międzyrzecz.

Proponowane zadania i projekty strategiczne do roku 2020:

1. Przygotowanie i realizacja programu promocji gospodarczej gminy uwzględniającego m.in. działalność rzemieślniczą i twórczość ludową.
2. Intensyfikacja międzygminnej i transgranicznej współpracy gospodarczej.

4.4. Struktura logiczna Strategii Gminy Międzyrzecz na lata 2011-2020

Poniżej przedstawiono graficzną ilustrację całościowej struktury planu strategicznego Gminy Międzyrzecz:

Wizja Gminy:

Międzyrzecz – gminą turystyczną, z licznymi walorami środowiskowymi, będąca przyjazną mieszkańcom i środowisku naturalnemu oraz atrakcyjnym ośrodkiem zamieszkania, wypoczynku, a przede wszystkim inwestowania

Misja Gminy:

Rozwijający się poziom infrastruktury, przedsiębiorczości, a przede wszystkim turystyki, to lepsza przyszłość mieszkańców i Gminy Międzyrzecz

Cele strategiczne

nr 1

Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społeczno – kulturalnej

nr 2

Wspieranie rozwoju mieszkańców – działania społeczne

nr 3

Rozwój potencjału turystycznego gminy

nr 4

Rozwój i wspieranie przedsiębiorczości

Cele szczegółowe

1.1 Budowa, przebudowa i modernizacja dróg lokalnych

1.2. Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodno – kanalizacyjnych i gazowych

1.3. Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej

1.4. Poprawa jakości i dostępności do usług teleinformatycznych

2.1. Kreowanie właściwych zachowań mieszkańców z myślą o ich rozwoju i zwalczaniu patologii społecznych

2.2. Rozwój i promocja funkcji mieszkalnej gminy

2.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy

3.1. Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej na terenie Gminy Międzyrzecz

3.2. Rozwój działalności agroturystycznej na terenach wiejskich

3.3. Rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej zarówno w mieście jak i na wsi

4.1. Przygotowanie i uzbrajanie terenów pod rozwój przedsiębiorczości

4.2. Zapewnienie właściwej obsługi przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej

4.3. Zintensyfikowanie działań na rzecz promocji gospodarczej gminy.

5. Analiza dotychczasowej Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta i Gminy Międzyrzecz do roku 2010

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta i Gminy Międzyrzecz do roku 2010 powstała w roku 1999. Przez okres 10 lat wiele z elementów określonych w niniejszej Strategii uległo zmianie, przedawnieniu. Niektóre kwestie, takie jak, misja i wizja są ciągle aktualne, a władze gminy na przełomie lat działali na rzecz rozwoju i realizacji zawartych w niej zapisów.

Misja określona w dotychczasowej Strategii brzmiała:

Międzyrzecz – wspaniale położona, wśród nieskażonych lasów i jezior Gmina, atrakcyjna dla turystów i inwestorów; oprócz niezwykłych walorów przyrody i pamiątek historii, podstawą zrównoważonego rozwoju są pracowici i dobrze wykształceni mieszkańcy oraz nowoczesna infrastruktura techniczna i społeczna

Z dość obszernego drzewa celów społeczność Międzyrzecza zidentyfikowała następujące cele strategiczne:

- wzrasta poziom nauczania w szkołach gminnych,
- rolnicy organizują się w celu wspólnego działania na rynku lokalnym,
- dobrze działa Ośrodek wspierania inwestycji i przedsiębiorczości,
- jest odpowiednia infrastruktura techniczna w Mieście i Gminie,
- jest dobrze rozwinięty „przemysł turystyczny”,
- samorząd ma dobry kontakt z mieszkańcami,
- dobrze funkcjonuje sport,
- są zaspokojone potrzeby intelektualne.

Osiągnięcie **celu strategicznego nr 1 pn „wzrasta poziom nauczania w szkołach gminnych”** miało spowodować wzrost poziomu wykształcenia ogólnego, który miał być warunkiem właściwego rozwoju społecznego mieszkańców gminy. Ważnym aspektem była również zmiana obecnych kierunków kształcenia młodzieży, co spowodowało lepsze dostosowanie wykształcenia do potrzeb rynku i wpłynęło (choć nie w sposób znaczący) na rynek pracy w gminie.

Realizacja: Wskazane elementy były sukcesywnie wdrażane poprzez realizację wielu projektów, także tych o znaczeniu regionalnym (zmiana profilów działania szkół, reforma edukacji), przyczyniając się do elastycznego reagowania na potrzeby lokalnego i regionalnego rynku pracy. Wprowadzenie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych dało także szansę na rozwój osobowy mieszkańców Gminy Międzyrzecz i ułatwiło decyzje o wyborze dalszej drogi nauczania. Cel ten nie stracił na swojej ważności i będzie dalej realizowany.

Realizacja **celu strategicznego nr 2 „rolnicy organizują się w celu wspólnego działania na rynku lokalnym”** wymagała szeregu skutecznych działań oraz organizowania się w różne formy działalności na rzecz właściwego rozwoju wsi i rolnictwa. Aby zatrzymać w gminie dochody z produkcji rolnej należało utworzyć zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego. W zakładach tych dzięki przetwórstwu miała wzrastać wartość lokalnych płodów rolnych, co umożliwiać miało realizację zysków. Ponadto zgodnie z ówczesną Strategią należało tworzyć w gminie związki producentów, które troszczyłyby się w szczególności o zbyty towarów. Związki miały poszukiwać rynków zbytu oraz stymulować gospodarstwa rolne do dobrego przygotowania sprzedawanego towaru (jakość, dostawy, opakowanie). Ważny nacisk w tym celu położono na szkolenia, finanse, marketing oraz uprawę roślin przemysłowych. Osiągnięcie tego celu miało spowodować m.in. wzrost opłacalności produkcji rolnej, a w konsekwencji poprawę warunków życia na wsi.

Realizacja: wdrożenie niniejszego celu miało znaczenie w pierwszych latach funkcjonowania Strategii. Wejście w życie ustaw zmieniających dotychczasowy sposób prowadzenia rolnictwa oraz w konsekwencji możliwości pozyskiwania dopłat bezpośrednich, a także dotacji (po wejściu Polski do UE), doprowadził do zmiany pojmowania wspólnego działania na rynku lokalnym. Mało opłacalnym stało się utrzymywanie się z gospodarstw rolnych poniżej 5 ha, a jednocześnie tworzenia zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego. Przez ostatnie 10 – lecie zmieniła się wartość gruntów rolnych, które stały się własnością kapitału zewnętrznego, nie mającego wiele wspólnego z działalnością rolników na tym obszarze. Dlatego też powyższy cel z uwagi na swoją dezaktualizację nie znalazł się w zapisach nowej Strategii.

Realizacja **celu strategicznego nr 3: „dobrze działa ośrodek wspierania inwestycji i przedsiębiorczości”** miała spełnić oczekiwania społeczeństwa gminy oraz inwestorów w zakresie doradztwa prawnego i finansowego, szczegółowych informacji o rynku lokalnym, oraz wsparcia dla małych i średnich firm. Wymagała również powołania w pierwszej kolejności inkubatora przedsiębiorczości (zebrania członków założycieli, uchwalenia statutu, ustalenia siedziby i wyposażenia biura). Inkubator miał wspierać i pomagać powstającym małym i średnim firmom oraz prowadzić fundusz kredytowy.

Realizacja: niniejszy cel został po części zrealizowany przez władarzy gminy w formie utworzonego i doskonale prosperującego Międzyrzeckiego Parku Przemysłowego, którego działania rozwijające będą nadal kontynuowane, także poprzez zawarte w niniejszej Strategii zapisy w tym zakresie oraz dalszą realizację elementów związanych z doradztwem prawnym i finansowym oraz promocją na rzecz małych i średnich firm funkcjonujących i chcących funkcjonować w gminie Międzyrzecz.

Kolejny cel, który miał wpłynąć na atrakcyjność gminy nie tylko dla mieszkańców, ale również dla turystów i inwestorów to **cel strategiczny nr 4 „bardzo dobra infrastruktura techniczna gminy”**.

W tym zakresie bardzo ważnym zadaniem była budowa obwodnicy Międzyrzecza, która miała ułatwić dogodny przejazd przez miasto, odciążając już i tak nadwyrężone główne ulice oraz wpłynąć na zmniejszenie wydatnie zanieczyszczonego powietrza. Ponadto Gmina była zobowiązana do sporządzenia oceny stanu dróg gminnych i podjęcia decyzji co do budowy nowych czy też modernizacji już istniejących. W dalszym ciągu działań gmina powinna kontynuować program gazyfikacji i kanalizacji wsi oraz stale modernizować urządzenia melioracyjne.

Realizacja: wskazany cel został po części zrealizowany – budowa obwodnicy. Pozostałe elementy są sukcesywnie realizowane, w zależności od tworzonej dokumentacji, dostępności środków pozabudżetowych oraz możliwości finansowych gminy i będą nadal realizowane w formie kolejnych zadań inwestycyjnych określonych i nieokreślonych w niniejszej Strategii.

Cel strategiczny nr 5 „jest dobrze funkcjonujący przemysł turystyczny” to było bardzo ważne zadanie dla gminy, gdyż jego osiągnięcie miało wpływ na atrakcyjny rynek pracy w gminie oraz na wzrost zamożności społeczeństwa. Pomimo tego, że społeczność lokalna za jeden z atutów uważała i nadal uważa wspaniałe otoczenie przyrodnicze gminy, wartości kulturowe oraz historyczne, realizacja tego celu wymagała m.in. poprawy infrastruktury w zakresie turystyki, odpowiedniej promocji gminy, położenia nacisku na rozwój agroturystyki oraz dbałości o czystość środowiska naturalnego.

Realizacja: Wiele z powyższych elementów zostało zrealizowanych, wiele wymaga jeszcze realizacji w przyszłości. Dlatego też cel ten nie stracił na aktualności i wymaga dalszej realizacji.

W czasie prac nad strategią grupa planująca zidentyfikowała cele strategiczne w obszarze rozwoju społecznego gminy, których osiągnięcie miało umożliwić pełniejsze zaangażowanie mieszkańców w sprawy gminy, zmniejszenie patologii i agresji, a także wzrost integracji i poczucie bezpieczeństwa socjalnego.

Cel strategiczny nr 6 „samorząd ma dobry kontakt z mieszkańcami” miał poprawić bezpośrednie kontakty mieszkańców z samorządem i wzrost poczucia odpowiedzialności za sprawy gminne. Samorząd miał realizować program stałych imprez gminnych, spotkań z mieszkańcami, a także zwrócić istotną uwagę na promocję zewnętrzną i wewnętrzną gminy.

Realizacja: powyższy cel strategiczny był i będzie realizowany, a Gmina Międzyrzecz corocznie czyni starania, aby imprezy cykliczne były realizowane.

Cel strategiczny nr 7 i 8 „dobrze funkcjonuje sport i są zaspokajane potrzeby intelektualne” wymagał wsparcia i udziału lokalnych animatorów kultury i sportu, którzy byli i będą odpowiedzialni za właściwy rozwój tych dziedzin społecznych.

Realizacja: realizacja założeń Strategii i dążenie do ich wdrożenia doprowadziło do powstania na terenie Gminy Międzyrzecz wielu organizacji sportowych i intelektualnych. W związku z powstającą nową bazą cele te będą nadal aktualne oraz na nowo określane.

6. Określenie zbieżności dokumentu z dokumentami wyższego rzędu

Narodowa Strategia Spójności (nazwa urzędowa: Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (NSRO) na lata 2007- 2013

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia są podstawowym dokumentem przygotowywanym przez każdy kraj członkowski UE, określającym krajowe priorytety, na które będą przeznaczone unijne fundusze i środki krajowe w latach 2007-2013. Obok działań o charakterze prawnym, fiskalnym i instytucjonalnym cele NSRO będą realizowane za pomocą programów i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko - EFRR i FS,
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka – EFRR,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki – EFS,
- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – EFRR,
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej – EFRR,
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna – EFRR,
- Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej – EFRR.

Powyższe programy będą przyczyniać się do realizacji celu strategicznego oraz horyzontalnych celów szczegółowych nakreślonych w tym dokumencie, a jednocześnie wytycznych przyjętych w SWW.

Celem strategicznym NSRO jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cele horyzontalne NSRO:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
- podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
- wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Międzyrzecz na lata 2011-2020 jest spójna z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia, w szczególności w obszarze: „Podniesienie

konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług" oraz „Wzrostu konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”.

Strategia Rozwoju Kraju (SRK) na lata 2007- 2015

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Dokument składa się z:

- części głównej obejmującej wprowadzenie, uwarunkowania i przesłanki rozwoju kraju, wizję Polski do 2015 r., cel główny i priorytety strategii wraz z wskaźnikami docelowymi, uwarunkowania realizacji strategii, źródła finansowania działań, system realizacji;
- załączników dostarczających uzupełniające informacje związane ze Strategią Rozwoju Kraju, jak zakres powiązania SRK z innymi strategiami i programami, rozszerzoną diagnozę sytuacji społeczno gospodarczej i przestrzennej kraju, zasady prowadzenia polityki regionalnej państwa oraz charakterystykę poszczególnych województw.

Priorytetami strategicznymi są:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.
5. Rozwój obszarów wiejskich.
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Realizacja powyższych priorytetów jest spójna ze wszystkimi celami strategicznymi określonymi w Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Międzyrzecz na lata 2011-2020.

Strategia Rozwoju Województwa. Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego pełni ważną rolę w procesie podejmowania działań mogących wpłynąć na rozwój województwa lubuskiego, w tym wyboru przedsięwzięć i projektów mogących uzyskać wsparcie z unijnych środków pomocowych, stanowiąc podstawę przygotowania głównych kierunków wsparcia w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. Oznacza

to, że rozwój będący efektem wdrażania Strategii powinien być ujmowany w płaszczyznach, zbieżnych z celami strategicznymi województwa.

Strategiczne i operacyjne cele Województwa Lubuskiego zostały określone jako:

1. Zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu.
 - 1.1. Modernizacja infrastruktury transportowej oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu.
 - 1.2. Udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury technicznej i komunalnej poprawiającej warunki życia oraz podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów aktywności gospodarczej.
 - 1.3. Udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury społecznej - w szczególności w sferach edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i pomocy społecznej.
 - 1.4. Usprawnianie systemu transportu publicznego z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-prywatnego.
 - 1.5. Wspomaganie procesów rewitalizacji miast i obszarów wiejskich.
 - 1.6. Podejmowanie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.
 - 1.7. Uzyskanie trwałych efektów płynących ze współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.
 - 1.8. Wspieranie działań na rzecz zwiększenia tożsamości regionalnej.
2. Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki oraz informatyzacja społeczeństwa.
 - 2.1. Podniesienie jakości kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym.
 - 2.2. Wzmocnienie i ustabilizowanie kadry naukowej oraz rozwój bazy naukowo-badawczej lubuskich uczelni oraz stymulowanie ich współpracy.
 - 2.3. Dostosowanie kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy i standardów UE.
 - 2.4. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
 - 2.5. Wspieranie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego.
 - 2.6. Ograniczenie zakresu i skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin, ich integracja ze społeczeństwem oraz wyrównanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży.
3. Rozwój przedsiębiorczości, oraz działania mające na celu podniesienie poziomu technologicznego przedsiębiorstw i ich innowacyjności dzięki współpracy z nauką.
 - 3.1. Usprawnienie mechanizmów transferu innowacji i technologii oraz wzrost efektywności współpracy strefy gospodarki i instytucji naukowych.
 - 3.2. Rozwój instytucjonalnego i kapitałowego otoczenia biznesu.
4. Efektywne, prorozwojowe wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego.
 - 4.1. Wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki.
 - 4.2. Promocja walorów turystycznych i stworzenie systemu informacji turystycznej.
 - 4.3. Podejmowanie przedsięwzięć kulturalnych tworzących atrakcyjny wizerunek województwa.

Określone w niniejszej strategii cele są zbieżne i zgodne z zapisami Strategii Województwa na każdej określonej tu płaszczyźnie, a ich realizacja przyczyni się do poprawy warunków życia i infrastruktury będącej częścią gminy Międzyrzecz a tym samym Województwa Lubuskiego.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Międzyrzeckiego

Powstała w roku 2004 jako wyraz dążeń władz powiatu międzyrzeckiego w realizacji zadań będących podstawą ich funkcjonowania.

Strategia określa 4 główne cele, wśród których wyróżniamy:

1. Integracja społeczna i kulturowa oraz zapewnienie przestrzennej spójności powiatu
2. Podniesienie poziomu edukacyjnego społeczeństwa oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego regionu
3. Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju
4. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego oraz pomocy osobom i rodzinom w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych

Celom głównym zostały także przypisane cele operacyjne:

- 1.1. Budowanie tożsamości społecznej mieszkańców powiatu
- 1.2. Wszechstronna współpraca z gminami i województwem
- 1.3. Promocja gospodarcza i społeczna gmin powiatu
- 1.4. Zapewnienie sprawnego systemu komunikacji
- 2.1. Podniesienie poziomu wykształcenia na poziomie szkoły średniej
- 2.2. Zapewnienie równorzędnych szans edukacyjnych dzieciom i młodzieży
- 2.3. Rozwijanie nowych uniwersalnych technik i metod kształcenia oraz dostosowanie kierunków do potrzeb rynku pracy
- 2.4. Upowszechnianie kultury i dziedzictwa historycznego powiatu
- 2.5. Uzupełnianie wyposażenia multimedialnego szkół i placówek
- 2.6. Proeuropejska edukacja społeczeństwa
- 3.1. Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu
- 3.2. Wykorzystanie walorów środowiska dla rozwoju turystyki
- 3.3. Promocja zasobów naturalnych środowiska dla potrzeb rolnictwa i przemysłu o technologii proekologicznej
- 3.4. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska naturalnego oraz skuteczna i spójna jego ochrona
- 4.1. Przeciwdziałanie drastycznemu pogarszaniu się poziomu życia

4.2. Zapewnienie właściwej opieki zdrowotnej oraz świadczeń ze strony uprawnionych instytucji na rzecz osób niepełnosprawnych

4.3. Edukacja społeczeństwa (zwłaszcza dzieci i młodzieży) w zakresie profilaktyki uzależnień

4.4. Tworzenie warunków organizacyjnych dla zapewnienia i poprawy bezpieczeństwa publicznego.

Biorąc pod uwagę powyższe elementy wskazane w opracowaniu wszystkie 4 cele strategiczne gminy Międzyrzecz pozostają w zgodzie z niniejszymi zapisami Strategii powiatu międzyrzeckiego prowadząc razem do rozwiązania problemów lokalnej społeczności.

7. Realizacja i monitoring celów szczegółowych Strategii

Cele wymienione w poprzednich rozdziałach Gmina Międzyrzecz będzie starała się realizować we własnym zakresie, lecz ma świadomość, że większości z nich nie jest w stanie osiągnąć sama. Tak duża ilość zadań i projektów zmusza gminę teraz jak i będzie zmuszać w przyszłości do skorzystania z pomocy funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W Polsce wzrost rozwoju regionalnego do roku 2006 wdrażany był za pomocą pięciu jednofunduszowych sektorowych programów operacyjnych (SPO), dotyczących wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw, rozwoju zasobów ludzkich, restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich, rybołówstwa i przetwórstwa ryb, oraz infrastruktury transportowej.

Obok nich realizowany był dwufunduszowy Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) – zarządzany na poziomie krajowym, ale wdrażany w systemie zdecentralizowanym na poziomie wojewódzkim oraz program operacyjny pomocy technicznej, służący wsparciu wdrażania funduszy strukturalnych. Celem ZPORR było tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarce kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej, terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

Na lata 2007 – 2013 przewidziano inny zakres wdrażania funduszy strukturalnych. Są one realizowane w systemie krajowym poprzez programy: Innowacyjna Gospodarka, Infrastruktura i Środowisko, Kapitał Ludzki. Realizowany do tej pory ZPORR zmieniony został na 16 Regionalnych Programów Operacyjnych poszczególnych województw, które zawierają plany i dążenia lokalnych samorządów do realizacji zadań w nich określonych. To na tej właśnie podstawie ukształtowano programy i poszczególne priorytety dla każdego województwa. W Województwie Lubuskim Program Operacyjny zakłada realizację sześciu następujących osi priorytetowych:

- Oś priorytetowa I „Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność regionu”.

- Oś priorytetowa II „Stymulowanie wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach i wzmocnienie potencjału innowacyjnego”.
- Oś priorytetowa III „Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego”.
- Oś priorytetowa IV „Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej”.
- Oś priorytetowa V „Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej”.
- Oś priorytetowa VI „Pomoc techniczna”.

Gmina Międzyrzecz własne cele i zadania realizuje między innymi korzystając z Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, ale także Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiej Współpracy Terytorialnej (tzw. Interreg IV A) czy Programów rządowych – jak np. Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych. Korzystanie z tych programów sprzyja zarówno wzrostowi gospodarczemu, przekształceniom strukturalnym regionu, wzrostowi urbanizacji, zwiększeniu mobilności przestrzennej ludności oraz zwiększeniu poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii społeczeństwa i podmiotów gospodarczych.

Oprócz LRPO Gmina korzysta i będzie korzystać z innych programów pomocowych stanowiących część Narodowego Planu Rozwoju. Między innymi jednym z takich programów operacyjnych są kontrakty wojewódzkie, które zapewniają finansowanie najważniejszym inwestycjom w regionie z budżetu państwa. Środki kontraktu mogą być wykorzystane na współfinansowanie projektów dofinansowanych ze środków UE oraz na przedsięwzięcia finansowane wyłącznie z publicznych środków krajowych. Kontrakt wojewódzki określa prawa i obowiązki stron, zakres, tryb i warunki realizacji działań wynikających z regionalnych programów operacyjnych. Ponadto kontrakt określa sposoby i terminy rozliczeń finansowych, zakres i tryb sprawozdawczości, jak również zasady oceny i kontroli realizowanych działań w ramach priorytetów przyjętych w Narodowym Planie Rozwoju. Ponadto programem z którego korzysta Gmina Międzyrzecz jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, działanie – „Odnowa i rozwój wsi” oraz działanie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” czy „Leader” realizowany za pośrednictwem lokalnej grupy działania.

Gmina Międzyrzecz swoje cele realizuje również dzięki pomocy finansowej z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze. Jako jednostka samorządowa wykonując zadania proekologiczne korzysta ze środków Funduszu takich, jak: pożyczki, w tym pożyczki pomostowe, dotacje, nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska, dopłaty do oprocentowania kredytów, częściowe umorzenia pożyczek.

W przyszłym okresie programowania (lata 2014-2020) system wdrażania Strategii Gminy Międzyrzecz oraz osiągnięcia celów w niej zawartych będzie realizowane przede wszystkim w oparciu o pomoc strukturalną Unii Europejskiej. Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania wg źródeł ich pochodzenia. W niektórych sytuacjach może to oznaczać, że podmiot korzystający

z różnych źródeł finansowania będzie musiał sprostać wielu wymaganiom formalnym. Dotyczy to w szczególności odmiennych zasad wykorzystania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz środków pochodzących ze źródeł unijnych. Jako, że w chwili obecnej brak wiedzy na temat przyszłych programów, element ten w ramach Strategii będzie uzupełniany w miarę pojawiających się informacji.

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Międzyrzecz będzie pełnił Urząd Miejski w Międzyrzeczu. W tym celu urząd może tworzyć grupy robocze, korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

Do jego zadań będzie należało:

1. ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Międzyrzecz,
2. zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Międzyrzecz,
3. zapewnienie zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
4. zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii,
5. kreowanie, przyjmowanie i składanie wniosków aplikacyjnych do instytucji podległych – beneficjentów pomocy,
6. kontrola formalna składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami Strategii,
7. ewentualne monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów,
8. zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów,
9. przygotowanie rocznych raportów nt. wdrażania Strategii, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
10. dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Strategii.

8. Wdrażanie i monitorowanie Strategii

8.1. Wdrażanie Strategii

Do wdrażania Strategii zaangażowani są i będą partnerzy społeczni, w celu zapewnienia szerokiego udziału zainteresowanych instytucji i organizacji w rozwoju gminy. Warunkiem efektywnego wdrażania Strategii będzie przygotowanie konkretnych projektów inwestycyjnych, zawierających: sposoby realizacji założonych celów, wdrażania działań, kryteriów oceny projektów rozwojowych, wskaźników monitoringu, partnerów, harmonogramów prac, planów finansowych i źródeł finansowania.

Zapisane w Strategii zadania powinny być zatwierdzone raz na dwa lata. W tym czasie będą one przeglądane i ewentualnie korygowane, bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do tego dokumentu powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź zgłaszanych przez społeczność lokalną potrzeb.

8.2. Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu realizacji monitoringu i oceny realizacji strategii ustanawia się następujące mechanizmy:

1. Odpowiedzialność za realizację zadań wynikających ze strategii będą ponosić: Burmistrz Międzyrzecz oraz podległe mu jednostki organizacyjne i wydziały w Urzędzie Miejskim odpowiedzialne za inwestycje, promocję gminy i kontakty międzynarodowe oraz w razie potrzeby inne nie wymienione.
2. Monitoring realizacji strategii będzie prowadził 3 osobowy Zespół do spraw Monitoringu Strategii. W skład zespołu będą wchodzić: Przewodniczący Zespołu oraz 2 członków. Osoby wchodzące w skład Zespołu ds. Monitoringu Strategii nie mogą jednocześnie ponosić odpowiedzialności za realizację jakiegokolwiek zadania wynikającego ze strategii.
3. Zespół do spraw Monitoringu Strategii odbywać będzie spotkania w cyklu półrocznym. Spotkania Zespołu mieć będą na celu dokonywanie bieżącej oceny postępu i skutków realizacji strategii, a w szczególności zgodności postępu we wdrażaniu zadań z przyjętym harmonogramem oraz z parametrami produktów końcowych.
4. Zespół do spraw Monitoringu Strategii dokonuje bieżącej oceny realizacji zadań strategicznych na podstawie informacji otrzymanych ze strony osób odpowiedzialnych za realizację aktualnie wdrażanych zadań.

5. Informacje w sprawie postępu realizacji strategii będą przekazywane do publicznej wiadomości w cyklu rocznym. Odpowiedzialność za przekazywanie informacji ponosi Przewodniczący Zespołu.
6. Ocena realizacji strategii dokonywana jest przez Radę Miejską. Rada dokonuje oceny postępu i skutków realizacji strategii w cyklu dwuletnim, na podstawie sprawozdań, składanych Radzie przez Burmistrza oraz Przewodniczącego Zespołu do spraw Monitoringu Strategii.
7. Szczegółowe zasady dokonywania monitoringu i oceny realizacji strategii przygotowuje Przewodniczący Zespołu ds. Monitoringu Strategii (w zakresie trybu pracy Zespołu) oraz Rada Miejska (w zakresie trybu oceny realizacji strategii).
8. Raz na dwa lata, Komitet ds. Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy dokona aktualizacji zapisów strategii w oparciu o ocenę jej realizacji. Zaktualizowana strategia jest przyjmowana na sesji Rady Miejskiej.

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych instrumentów zapewniających efektywne wdrażanie Strategii. Również jej systematyczne zbieranie w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace zespołu monitorującego.

Miary wykonania projektów – W celu rzetelnego monitorowania wdrażania Strategii potrzebne będą dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. W ten sposób zostanie określony poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów – pozwoli to na funkcjonalne opisanie pożądanego stanu społeczno-gospodarczego za pomocą wartości liczbowych. Dla każdego z projektów kierowanych do realizacji zostaną zaproponowane odpowiednie miary wykonania. Pozwolą one w przyszłości ocenić stopień zaawansowania projektu i sukces w jego realizacji. Pomiar osiągniętych wyników pozwala odróżnić powodzenie od porażki. Wyniki zapisane w postaci wskaźników, czy bezwzględnych informacji statystycznych, mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian, czy świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji. Należy jednak pamiętać, że muszą być one interpretowane łącznie. Pojedynczy wskaźnik czy liczba może dawać mylne, zbyt optymistyczne lub zbyt pesymistyczne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania Strategii. Analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić, na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami. Zaproponowane miary umożliwiają bezstronną ocenę osiągniętych efektów.

Porównywanie wskaźników – Jednym z podstawowych narzędzi służących do oceny efektów realizowanej Strategii jest również porównanie osiągniętych wyników pomiędzy gminami.

Porównywanie efektów odzwierciedlanych w różnego rodzaju wskaźnikach może prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów, których wspólnym mianownikiem jest wydajność.

8.3. Promocja programu strategicznego gminy

Promocja jest jednym z ważniejszych czynników kreujących rozwój społeczno-gospodarczy. Stanowi instrument pozwalający eksponować potencjał gminy i jej możliwości. Właściwie ukierunkowana promocja pozwala osiągnąć pożądane cele strategiczne i operacyjne, opisane w poprzednich rozdziałach. Narzędziami promocji programu strategicznego gminy są:

- informatory, foldery, przewodniki itp.,
- szkolenie pracowników w zakresie prowadzonych przez nich działań promocyjnych,
- informacje o gminie - rozbudowa strony internetowej wraz z zamieszczeniem na niej tekstu Strategii i okresowych raportów z realizacji programu.

Przy wdrażaniu Strategii ważnym zagadnieniem będzie współpraca z podmiotami gospodarczymi – inwestorami - działającymi na terenie gminy, poprzez włączenie ich do procesu lokalnego rozwoju gospodarczego.

Realizacja zadań i celów strategicznych wymagać będzie różnych źródeł finansowania. Takimi źródłami mogą być użyte i dostępne:

- budżet państwa,
- budżet gminy,
- fundusze strukturalne,
- fundusze celowe,
- fundusze restrukturyzacyjne.

9. Badania ankietowe mieszkańców w celu sporządzenia celów strategicznych

W dniach 3-4 października 2011 r. na terenie Gminy Międzyrzecz pracownicy firmy ECD Europejskie Centrum Doradcze przeprowadzili rozmowy z setką mieszkańców Miasta i Gminy, w formie anonimowej ankiety. Tematem przewodnim było uzyskanie informacji na temat zauważanych przez mieszkańców Gminy problemów oraz propozycje ich rozwiązania, poprzez wskazanie tematów inwestycyjnych mających wpływ na ich niwelację.

W ankiecie udział wzięło 46 osób. 54 osoby nie były zainteresowane wzięciem udziału tłumacząc się brakiem czasu lub niechęcią do podejmowanego tematu.

Na pytania ankietowe odpowiadały głównie kobiety (78 %), w przedziale między 26 – 36 lat oraz 37 – 50 (65 %), z wykształceniem zawodowym lub średnim (84 %) oraz mieszkające głównie w Międzyrzeczu. W przypadku mężczyzn (22%) dominowali panowie w wieku 51 – 60 lat i wyżej (69 %), z wykształceniem podobnie, jak w grupie pań zawodowym (58 %) i średnim (42 %), także mieszkający w Międzyrzeczu.

Wyniki badań posłużyły w sformułowaniu celów strategicznych Strategii oraz określenia najważniejszych problemów w Gminie Międzyrzecz.

Poniżej prezentujemy wyniki odpowiedzi:

Pytanie nr 1. Jakie wg Pani / Pana na terenie Gminy Międzyrzecz występują problemy, które konieczne są do rozwiązania w najbliższej przyszłości (prosimy o zaznaczenie maks. 3 odpowiedzi)

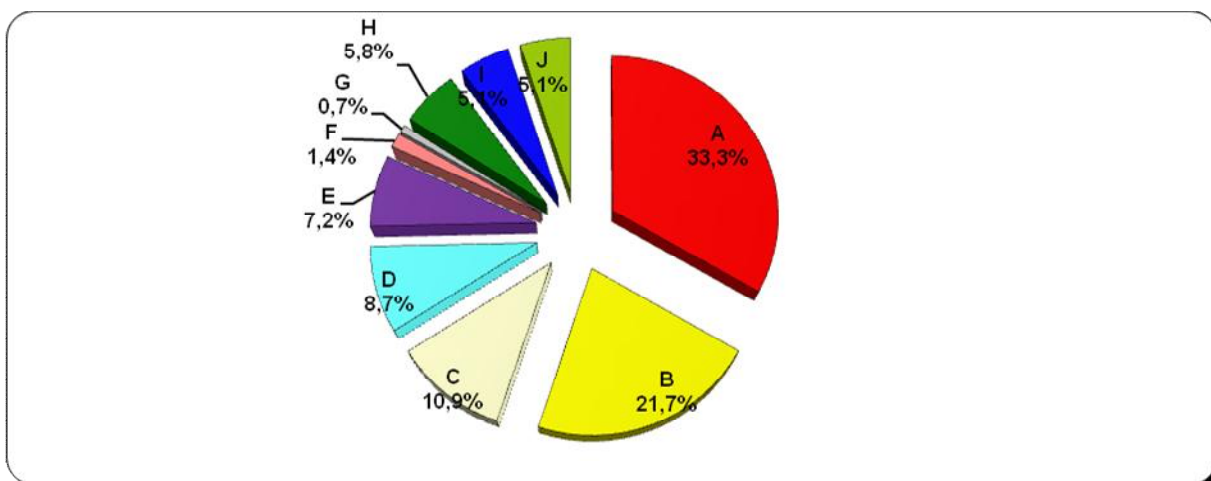
- a) bezrobocie – 46 osób
- b) mała liczba miejsc pracy – 30 osób
- c) niewystarczająca baza społeczno – kulturalna dla młodzieży – 15 osób
- d) braki w podstawowej infrastrukturze (woda, ścieki, gaz) – 12 osób
- e) zły stan techniczny dróg – 10 osób
- f) zły stan obiektów cennych kulturowo - 2 osoby
- g) niski standard usług realizowanych na rzecz mieszkańców – 1 osoba
- h) brak atrakcyjnej oferty inwestycyjnej – 8 osób
- i) niewystarczająca Promocja gminy – 7 osób
- j) niewystarczający stopień bezpieczeństwa mieszkańców – 7 osób

Biorąc pod uwagę powyższe odpowiedzi zauważyć można, że największym problemem dla mieszkańców gminy Międzyrzecz jest bezrobocie (aż 33,3 % odpowiedzi ankietowanych) oraz wynikająca z tego mała liczba miejsc pracy (21,7%). Elementy te w funkcjonowaniu każdej rodziny są podstawą egzystencji i dbałości o każdy kolejny dzień. Jest to zatem element logiczny. Mała liczba miejsc pracy to konieczność migracji w celach zarobkowych oraz wyższe bezrobocie samych mieszkańców. Dlatego też niezwykle ważnym jest poszukiwanie sposobów na rozwiązywanie tych problemów.

Na kolejnych miejscach znalazła się niewystarczająca baza społeczno – kulturalna dla młodzieży (aż 10,9 % ankietowanych) oraz braki w podstawowej infrastrukturze (woda, ścieki, gaz) – 8,7%, a także zły stan techniczny dróg 7,2 %. Elementy te pokazują, że mieszkańcy gminy, pomimo dużego zainwestowania kapitału publicznego w dotychczasowe działania, nadal odczuwają potrzeby i braki w podstawowej infrastrukturze. W gestii samorządu pozostaje zatem realizacja ich potrzeb w przyszłości, w miarę posiadanych środków.

Na kolejnych miejscach odpowiedzi znalazły się: brak atrakcyjnej oferty inwestycyjnej – 8 osób, niewystarczająca promocja gminy oraz niewystarczający stopień bezpieczeństwa mieszkańców – po 7 odpowiedzi. Elementy te są także ważnymi czynnikami dla mieszkańców gminy, pozwalającymi im optymistycznie patrzeć w przyszłość. Tylko realizacja tych elementów może zatem wpłynąć na poprawę ich postrzegania wizerunku gminy.

Poniżej zaprezentowano powyższe wyniki w formie graficznej.

Pytanie nr 2. Które ze wskazanych wyżej problemów uważa Pan / Pani za najistotniejsze ? (proszę o klasyfikację od 1 do 10, przy czym 1 oznacza mały problem a 10 problem najistotniejszy)

Problemy	Ocena
----------	-------

Duża liczba osób korzystająca z pomocy społecznej	6
Duża liczba osób bezrobotnych	10
Duża liczba przestępstw	4
Spadek liczby mieszkańców	5
Degradacja przestrzeni publicznej	1
Zły stan infrastruktury technicznej na terenie Gminy	3
Zły stan infrastruktury społeczno – kulturalnej na terenie Gminy	2
Niski stopień bezpieczeństwa mieszkańców	7
Nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny i kulturalny Gminy	8
Zły stan budynków mieszkalnych	9

Pytanie to podobnie, jak powyższe miało na celu pogrupowanie problemów od najmniej istotnych do najbardziej istotnych w oczach jej mieszkańców. Elementami, które się powieliły są:

- duża liczba osób bezrobotnych (mieszkańcy uznali ten problem za najbardziej istotny przydzielając 10 punktów),
- zły stan budynków mieszkalnych (mieszkańcy uznali ten problem za równie istotny przydzielając 9 punktów),
- nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny i kulturalny Gminy – 8 punktów,
- niski stopień bezpieczeństwa mieszkańców – 7 punktów, a także
- duża liczba osób korzystająca z pomocy społecznej – 6 punktów.

Za najmniej istotną kwestię w tym przypadku mieszkańcy uznali degradację przestrzeni publicznej, która jak twierdzili w rozmowie i tak nie zależy od ich postrzegania tego problemu.

**Pytanie nr 3. Jaki zasięg oddziaływania powinno mieć rozwiązanie powyższych problemów ?
(proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)**

- a) tylko obszar miejscowości wiejskiej i jej mieszkańców – 15 osób
(wpisać nazwę miejscowości – Kęszycza Leśna – 7 osób, Bobowicko – 8 osób)
- b) tylko obszar Miasta Międzyrzecz i jej mieszkańców – 22 osoby
- c) obszar całej Gminy – 8 osób

Wskazane odpowiedzi pozwalają stwierdzić, iż nie wielu mieszkańców gminy myśli o sprawach i potrzebach innych mieszkańców w sposób globalny. Większość ankietowanych przedstawiała głównie własne problemy, w których obracają się na co dzień, niewiele interesując się sprawami innych. Dlatego też tylko 8 osób wskazało, że zasięg oddziaływania dla rozwiązania powyższych, wskazanych problemów powinien objąć obszar całej Gminy.

Pytanie nr 4. Jeśli ma Pan / Pani swoje propozycje działań inwestycyjnych, społecznych na obszarze objętym opracowaniem – prosimy o ich wskazanie poniżej (maks. 3 działania)

- 1) budowa sieci wodno – kanalizacyjnej w Kęszycy
- 2) poprawa stanu budynków mieszkalnych w Międzyrzeczu
- 3) mniejsze opłaty za korzystanie z bazy społecznej (przedszkola, szkoły)
- 4) przebudowa mostu w centrum miasta Międzyrzecza
- 5) budowa mieszkań socjalnych
- 6) lepsza promocja gminy w celu poszukiwania inwestorów
- 7) nie mam zdania – wszystko mi jedno

Wskazane wyżej odpowiedzi posłużyły w sformułowaniu propozycji projektów strategicznych w ramach celów Strategii określonych w powyższych rozdziałach

źródło zdjęć: ECD Europejskie Centrum Doradcze Dariusz Klityński

wzór ankiety:

**Ankieta –
Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Międzyrzecz na lata 2011 -2020**

Szanowni Państwo,

Władze Gminy Międzyrzecz podjęły prace nad przygotowaniem „Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Międzyrzecz na lata 2011-2020”. Będzie to dokument, który określać będzie kierunki działań strategicznych realizowanych z myślą o zaspokojeniu potrzeb jej mieszkańców. Na podstawie analizy sytuacji społeczno – ekonomicznej obszaru zidentyfikowano rejony i obszary, które wymagają podjęcia prac modernizacyjnych i naprawczych, które w konsekwencji doprowadzą do poprawy wizerunku całej Gminy.

Poznanie Państwa opinii na zaproponowane tematy pozwoli na opracowanie rozwiązań możliwie bliskich oczekiwaniom mieszkańców Gminy Międzyrzecz.

Dlatego też zwracamy się do Państwa z uprzejmą prośbą o udzielenie odpowiedzi na kilka pytań zamieszczonych poniżej. Ankieta jest anonimowa. Powstała wyłącznie w celu wsparcia prac nad Strategią Gminy Międzyrzecz.

Z góry dziękujemy za dokładne i szczerze odpowiedzi.

1. Jakie wg Pani / Pana na terenie Gminy Międzyrzecz występują problemy, które konieczne są do rozwiązania w najbliższej przyszłości (prosimy o zaznaczenie maks. 3 odpowiedzi) :

- a) bezrobocie
- b) mała liczba miejsc pracy
- c) niewystarczająca baza społeczno – kulturalna dla młodzieży
- d) braki w podstawowej infrastrukturze (woda, ścieki, gaz)
- e) zły stan techniczny dróg
- f) zły stan obiektów cennych kulturowo
- g) niski standard usług realizowanych na rzecz mieszkańców
- h) brak atrakcyjnej oferty inwestycyjnej
- i) niewystarczająca Promocja gminy
- j) niewystarczający stopień bezpieczeństwa mieszkańców

2. Które ze wskazanych wyżej problemów uważa Pan / Pani za najistotniejsze ? (proszę o klasyfikację od 1 do 10, przy czym 1 oznacza mały problem a 10 problem najistotniejszy)

Problemy	Ocena
Duża liczba osób korzystająca z pomocy społecznej	
Duża liczba osób bezrobotnych	
Duża liczba przestępstw	
Spadek liczby mieszkańców	
Degradacja przestrzeni publicznej	
Zły stan infrastruktury technicznej na terenie Gminy	
Zły stan infrastruktury społeczno – kulturalnej na terenie Gminy	
Niski stopień bezpieczeństwa mieszkańców	

Nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny i kulturalny Gminy	
Zły stan budynków mieszkalnych	

3. Jaki zasięg oddziaływania powinno mieć rozwiązanie powyższych problemów ? (proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)

- a) tylko obszar miejscowości wiejskiej i jej mieszkańców
(wpisać nazwę miejscowości
- b) tylko obszar Miasta Międzyrzecz i jej mieszkańców
- c) obszar całej Gminy

4. Jeśli ma Pan / Pani swoje propozycje działań inwestycyjnych, społecznych na obszarze objętym opracowaniem – prosimy o ich wskazanie poniżej (maks. 3 działania)

.....

.....

.....

.....

.....

Dziękujemy za udział ankiecie!

Metryczka

Płeć: a) mężczyzna b) kobieta

Wiek: a) do 19 lat b) 20-25 lat c) 26-36 lat d) 37-50 lat e) 51-60 lat f) powyżej 60 lat

Wykształcenie: a) podstawowe b) zawodowe c) średnie d) wyższe

Mieszkam w Międzyrzeczu: a) tak, b) nie,

Mieszkam na obszarze wiejskim: a) tak, b) nie,